

STICHTING PENSIOENFONDS HONEYWELL IN LIQUIDATIE

JAARVERSLAG 2024

INHOUDSOPGAVE

1	BESTUURSVERSLAG.....	3
1.1	MEERJARENOVERZICHT VAN KENGETALLEN EN KERNCIJFERS.....	3
1.2	KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS.....	4
1.3	ORGANISATIE.....	8
1.4	VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE.....	15
1.5	VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN.....	19
1.6	VERSLAG VAN HET BESTUUR.....	24
1.7	FINANCIËLE PARAGRAAF.....	32
1.8	BELEGGINGEN.....	40
1.9	PENSIOENPARAGRAAF.....	52
1.10	ACTUARIËLE PARAGRAAF.....	56
1.11	RISICOPARAGRAAF.....	59
1.12	TOEKOMSTPARAGRAAF.....	66
2	JAARREKENING.....	68
2.1	BALANS PER 31 DECEMBER 2024.....	68
2.2	STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024.....	70
2.3	BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN.....	71
2.4	KASSTROOMOVERZICHT OVER 2024.....	72
2.5	TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 2024.....	73
2.5.1	INLEIDING.....	73
2.5.2	GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING.....	73
2.5.3	GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING.....	81
2.5.4	GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT.....	84
2.5.5	TOELICHTING OP DE BALANS.....	84
2.5.6	RISICOBEBEER EN DERIVATEN.....	92
2.5.7	NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN.....	103
2.5.8	VERBONDEN PARTIJEN.....	104
2.5.9	TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN.....	105
2.5.10	BELASTINGEN.....	111
2.5.11	STATUTAIRE REGELING OMTRENT DE BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN.....	112
2.5.12	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM.....	112
3	OVERIGE GEGEVENS.....	113
3.1	STATUTAIRE REGELING OMTRENT DE BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN.....	113
3.2	ACTUARIËLE VERKLARING.....	114
3.3	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT.....	116
4	BEGRIPPENLIJST.....	122

1 BESTUURSVERSLAG

Dit jaarverslag geeft een overzicht van het beleid en financiële resultaten van Stichting Pensioenfonds Honeywell in liquidatie over het jaar 2024. Het fonds is vanaf 20 maart 2025 formeel in liquidatie gegaan, waarbij de bestuursleden de rol van vereffenaars op zich hebben genomen. Omdat het jaarverslag betrekking heeft op het jaar 2024 wordt veelal nog de termen 'bestuur' en 'bestuurders' gebruikt. Alleen waar het onderdeel betrekking heeft op de periode na 20 maart 2025 worden de termen 'college van vereffenaars' en 'vereffenaars' gebruikt.

1.1 Meerjarenoverzicht van kengetallen en kerncijfers

Bedragen in €*1.000	2024	2023	2022	2021	2020
Deelnemers					
Actieve deelnemers	403	393	399	399	426
Gewezen deelnemers	1.249	1.292	1.335	1.444	1.536
Pensioengerechtigden	1.203	1.184	1.173	1.168	1.158
Totaal aantal deelnemers	2.855	2.869	2.907	3.011	3.120
Ouderdomspensioen	894	874	871	865	856
Nabestaanden- en wezenpensioen	309	310	302	303	302
Totaal pensioengerechtigden	1.203	1.184	1.173	1.168	1.158
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie ¹	9.772	8.577	8.289	8.733	7.222
Zuiver kostendekkende premie	9.363	7.716	10.940	12.290	11.884
Gedempte premie	8.238	8.577	8.289	8.733	6.919
Pensioenuitvoeringskosten (x € 1.000)	1.442	1.239	1.111	1.142	1.147
Uitvoeringskosten per deelnemer ² (x € 1)	898	786	707	729	724
Ouderdomspensioen	15.316	14.886	12.643	11.986	11.627
Wezenpensioen	46	46	43	46	49
Nabestaandenpensioen	2.971	2.826	2.432	2.362	2.348
Afkopen	88	86	25	48	33
Arbeidsongeschiktheidspensioen	14	40	49	56	36
Totaal pensioenuitkeringen	18.435	17.884	15.192	14.498	14.093
Saldo overdracht van rechten	75	90	419	183	-88
Toeslagverlening in % ³	2,71%	2,96%	12,45%	1,26%	0,00%
Toeslagmaatstaf	2,71%	3,26%	12,45%	1,29%	1,56%
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Algemene reserve	206.083	161.347	150.428	198.583	121.879
Bestemmingsreserve	2.530	2.265	2.141	2.768	2.726
Technische voorzieningen	536.809	512.462	479.130	610.236	655.797
Minimaal vereist eigen vermogen	21.794	20.836	19.493	24.749	26.621
Vereist vermogen	97.387	99.644	95.607	98.872	102.696
Aanwezige dekkingsgraad	138,4%	131,5%	131,4%	132,5%	118,6%
Beleidsdekkingsgraad	139,3%	135,9%	138,7%	127,0%	111,8%
Reële dekkingsgraad ⁴	105,2%	101,6%	105,9%	103,1%	91,9%
Vereiste dekkingsgraad	118,1%	119,4%	120,0%	116,2%	115,7%

[1] Zie voor een toelichting op de feitelijke -, gedempte en kostendekkende premie paragraaf 2.5.9.

[2] Het aantal deelnemers is hierbij de som van de actieve en gepensioneerde deelnemers overeenkomstig de aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie.

[3] De toeslagpercentages zijn de toeslagverlening die in het boekjaar is gegeven per 1 januari van het volgende boekjaar.

[4] De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de TBI-grens (wordt vanaf 2015 volgens deze methode berekend).

	2024	2023	2022	2021	2020
Beleggingsportefeuille					
Totaal beleggingen	739.151	671.550	626.307	806.832	774.599
Waarvan:					
Aandelen	39%	38%	39%	45%	40%
Vastrentende waarden	54%	56%	53%	50%	56%
Vastgoed	0%	0%	0%	0%	0%
Overige beleggingen	7%	6%	9%	5%	4%
Beleggingsopbrengsten	79.246	54.833	-171.817	38.818	100.690
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement	12,71%	8,91%	-21,34%	4,98%	15,00%
Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen	0,24%	0,41%	0,41%	0,43%	0,37%
Transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,06%	0,12%	0,10%	0,06%	0,02%
	691.821	641.822	692.046	768.470	727.035
TV actieven als % van totale TV	23,8%	23,1%	24,0%	27,3%	29,0%

Toelichting op doel en functie meerjarenoverzicht

Het doel van het meerjarenoverzicht is inzicht te geven in de belangrijkste kengetallen en kerncijfers over de afgelopen vijf jaar.

De dekkingsgraad is het quotiënt van het pensioenvermogen (balanstotaal minus kortlopende schulden minus bestemmingsreserve) en de voorziening pensioenverplichtingen. De portefeuillerendementen zijn vóór aftrek management-, custodian en overige kosten.

1.2 Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Honeywell, statutair gevestigd te Amsterdam, bezoekadres Stationsplein-ZW 961, Tristar I, 1117 CE Schiphol, is opgericht op 12 maart 1957. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41200495. Per 1 januari 2025 is het pensioenfonds gesloten voor nieuwe opbouw en per 1 april 2025 vindt een collectieve waardeoverdracht plaats naar PME gevolgd door liquidatie van het fonds.

Missie

Het doel van Stichting Pensioenfonds Honeywell is het, binnen de perken van zijn middelen, verlenen of doen verlenen van pensioenen aan de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Het bestuur voert voor alle belanghebbenden van het pensioenfonds als “goed huisvader” de pensioenregeling uit, zoals deze is overeengekomen door de werkgever met de

werknemers: de regeling in ontvangst nemen, aanvaarden en beheren, de gelden beleggen, de pensioenen uitkeren en belanghebbenden informeren. Het bestuur heeft altijd de eindverantwoordelijkheid en de regie over alle werkzaamheden van het pensioenfonds. Het pensioenfonds wil voor huidige en voormalige werknemers (waaronder gepensioneerden) op betrouwbare, transparante, evenwichtige, professionele en kostenefficiënte wijze een zo goed mogelijk pensioen verzorgen. Het pensioenfonds belegt en beheert de pensioenpremies tegen verantwoorde risico's en wil dit ook op een maatschappelijk verantwoorde wijze doen. Het pensioenfonds communiceert helder met alle belanghebbenden.

Visie

Het bestuur weegt de belangen van alle belanghebbenden (actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever) zorgvuldig af bij elk besluit. Het pensioenfonds is zich bewust van haar verantwoordelijkheid om te zorgen voor een inkomen bij pensionering en overlijden. De ambitie van het pensioenfonds is om de pensioenregeling zoals die door de werkgever en de werknemers is afgesproken tijdig en accuraat uit te (laten) voeren. Dit houdt onder meer in dat het pensioenfonds zorgt voor een nominaal pensioen met de mogelijkheid tot toeslagverlening. Het pensioenfonds houdt daarbij rekening met alle omgevingsfactoren, zoals de steeds veranderende conjuncturele omgeving, de wet- en regelgeving, de vergrijzing etc.

Integriteit en deskundigheid vormen de basis voor het handelen van het pensioenfonds. Het bestaansrecht van het pensioenfonds wordt ontleend aan het feit dat de werkgever hiermee in staat wordt gesteld een betere pensioenregeling aan te bieden dan PME (extra's in de pensioenregeling) en het feit dat het pensioenfonds nastreeft om betere resultaten te halen dan PME (hogere dekkingsgraad en daarmee ruimere indexatiemogelijkheden).

Strategie

Het pensioenfonds streeft er naar om de belangen van haar actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zeker te stellen. Dit doet zij door haar zelfstandigheid te versterken en grote risico's middels verzekering af te dekken.

De strategie van het pensioenfonds behelst:

- Het realiseren van correcte pensioenuitvoering en vermogensbeheer.
- Het behalen van een zo hoog mogelijk rendement binnen het vastgestelde risicokader.
- Het optimaliseren van de dienstverlening aan de deelnemers en het verhogen van hun pensioenbewustzijn.
- Een heldere communicatie over de pensioenregeling, het beleid en de resultaten met alle belanghebbenden.
- Een beter resultaat dan PME, met name door een hogere dekkingsgraad (en daarmee ruimere indexatiemogelijkheden).

Het pensioenfonds voert eens in de drie jaar een eigenrisicobeoordeling uit om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen en de mogelijke consequenties van die risico's voor de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenrechten c.q. –aanspraken van pensioengerechtigden en (gewezen) deelnemers.

Beleid en verantwoording

Het pensioenfonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregeling voor (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden, in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving. De inhoud van de pensioenregeling is het resultaat van de arbeidsvoorwaarden die na overleg tussen werkgevers en werknemers van Honeywell Nederland zijn overeengekomen.

Het bestuur is verantwoordelijk voor de verwezenlijking van de doelstelling van het pensioenfonds, de strategie, het beleid en de uitvoering daarvan.

Het pensioenfonds heeft een paritair bestuursmodel. Het bestuur bestaat normaal gesproken uit zes leden (op dit moment vijf leden). Drie van de leden worden door het bestuur benoemd op voordracht van Honeywell B.V. Drie van de leden worden na verkiezingen binnen de geledingen deelnemers en pensioengerechtigden benoemd door het bestuur, waarbij de zetels die voor iedere geleding worden vastgesteld, vastgesteld worden op basis van onderlinge getalsverhoudingen. Elke geleding krijgt een (op gehele getallen afgerond) aantal zetels toegedeeld. Bij de vaststelling van de zetels wordt rekening gehouden met artikel 100 lid 2 van de Pensioenwet. Ieder bestuurslid wordt benoemd voor een periode van vier jaar en kan nadien nog maximaal twee keer worden herbenoemd.

De voorzitter van het bestuur in 2024 was de heer J. de Vries en de secretaris was de heer P.C. van Doodewaard. De voorzitter wordt door de aangesloten ondernemingen uit de bestuursleden benoemd. De secretaris wordt door en uit de bestuursleden gekozen, telkens voor de tijd van één jaar. Aftredende bestuursleden zijn terstond herkiesbaar.

In het verslagjaar heeft het bestuur veertien keer vergaderd. Dit is meer dan gebruikelijk in verband met de voorbereiding op de CWO naar PME per 1 april 2025. De participatie van bestuursleden bij de vergaderingen was goed; bij de bestuursvergaderingen was nagenoeg iedereen aanwezig. Daarnaast komt het bestuur zes-wekelijks bijeen in een conference call.

Het bestuur heeft een beleggingsadviescommissie en een communicatiecommissie ingesteld. De Beleggingsadviescommissie (hierna: BAC) is een adviescommissie van het bestuur. De BAC bespreekt en adviseert het bestuur over alle onderwerpen met betrekking tot het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. De BAC is door het bestuur gemandateerd om uitvoering te geven aan het beleggingsbeleid. Het beleggingsbeleid en wijzigingen daarop worden echter vastgesteld door het bestuur. De BAC houdt toezicht op de vermogensbeheerders en de rapportages. De evaluatie van het functioneren van de BAC is onderdeel van de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur.

Het pensioenfonds heeft een tweedelijns risicomanager aangesteld. Deze risicomanager houdt toezicht op het doorlopen van de stadia in de risicomanagementcyclus en de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast adviseert en faciliteert de risicomanager het bestuur en de commissies bij de uitvoering van de eerste lijnstaken. De taken en verantwoordelijkheden van de risicomanager zijn opgenomen in het Risicomanagementbeleid.

Op basis van artikel 143a van de Pensioenwet heeft het pensioenfonds vanaf begin 2019 een drietal sleutelfuncties ingericht:

- de risicobeheerfunctie;
- de actuariële functie;
- de interne-auditfunctie.

De wijze van inrichting, taken en werkzaamheden en overige procedures ten aanzien van deze sleutelfuncties zijn opgenomen in het Reglement Sleutelfuncties.

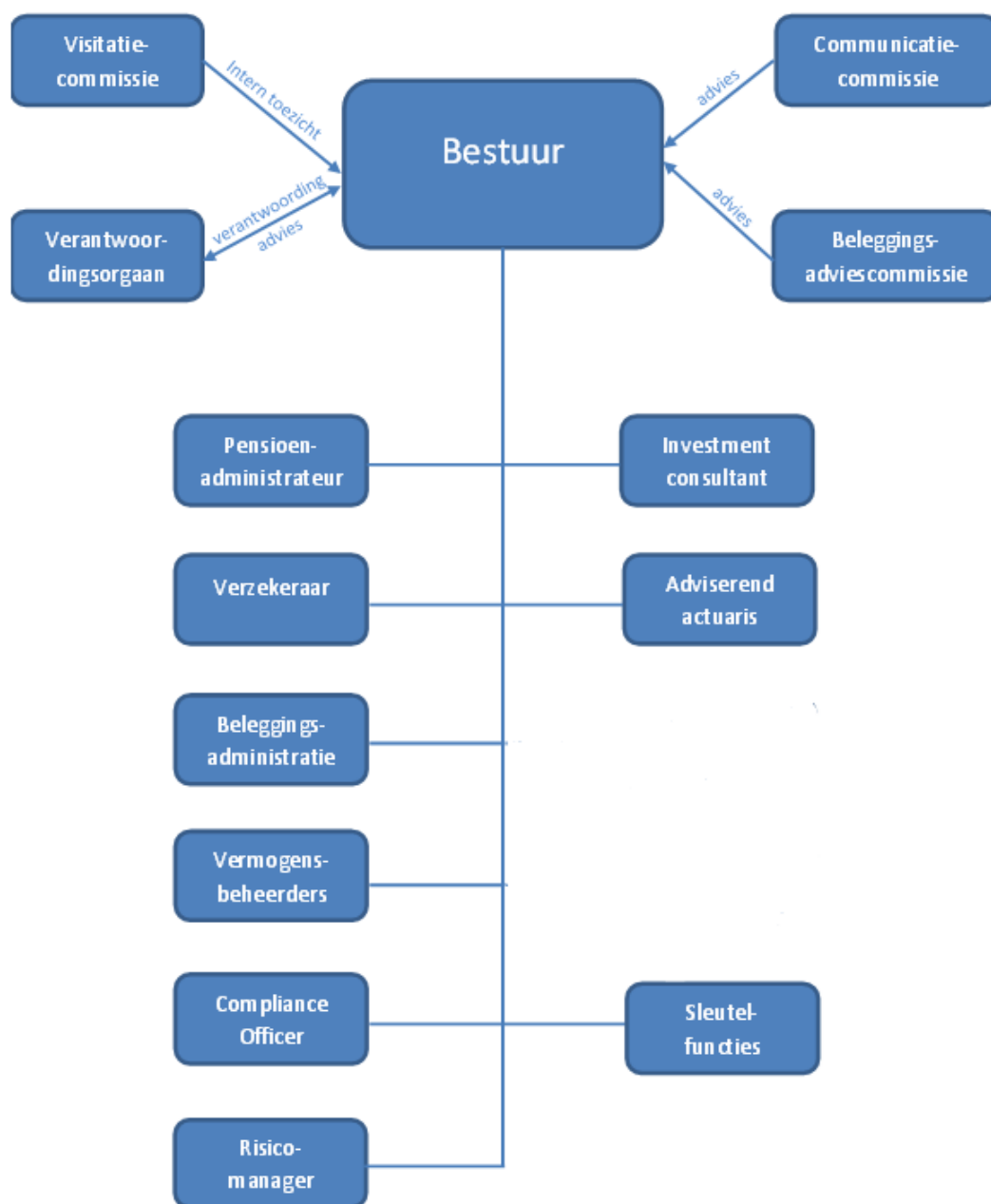
Op 7 november 2024 vond de jaarlijkse Beleidsdag plaats. Deze dag stond volledig in het teken van de toekomst van het pensioenfonds en de beoogde collectieve waardeoverdracht. Verder zijn in het verslagjaar diverse besprekingen en telecons (conference calls) van het bestuur of de commissies belegd over specifieke onderwerpen, zoals renteafdekking (naar aanleiding van de periodieke persconferenties van de Europese Centrale Bank).

Het bestuur acht goede samenwerking en communicatie met het verantwoordingsorgaan van belang. In het verslagjaar is tweemaal vergaderd in gezamenlijkheid met het verantwoordingsorgaan, plus een extra vergadering om de uitwerking van de beoogde collectieve waardeoverdracht te bespreken. Hierin zijn onder meer de bestuursbesluiten besproken welke statutair een advies van het verantwoordingsorgaan behoeften, zoals de vaststelling van het jaarverslag.

Het bestuur acht zich onafhankelijk in de uitoefening van zijn functie en zorgt er voor dat alle belanghebbenden zich op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen. Het bestuur vindt het belangrijk om inzicht te geven in het eigen functioneren en het gevoerde beleid, evenals in de uitvoering van het reglement.

1.3 Organisatie

De organisatie van het pensioenfonds, ziet er als volgt uit:

De externe accountant is een onafhankelijk accountant. Deze en de waarmerkend actuaris zijn geen onderdeel van de organisatie van het pensioenfonds.

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstelling van het pensioenfonds, de strategie en (de uitvoering van) het beleid. Het pensioenfonds kent een paritair bestuur, dat bestaat uit vijf leden.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2024 is als volgt:

Naam	Geboorte jaar	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittings duur
J. de Vries	1949	voorzitter	Werkgever	2014	2026
P.C. van Doodewaard	1965	secretaris en plv. voorzitter	Werkgever	2016	2024
J.A.M. Roeloffzen	1961	Lid	Werknemers	2019	2023
A.M. van Esch	1957	Lid	Pensioengerechtigden	2022	2026
E. Danckaarts	1996	Lid	Werknemers	2023	2027

Bestuursleden worden benoemd voor een periode van vier jaar, waarna zij maximaal voor twee termijnen herbenoembaar zijn.

Het bestuur van het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een uitvoeringsorganisatie te weten Appel Pensioenuitvoering B.V. Deze werkzaamheden betreffen de pensioenadministratie en de bestuursondersteuning.

Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk is en blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, in overeenstemming met de vastlegging in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

Diversiteit bestuur en overige gremia

Het bestuur streeft naar minimaal één man en één vrouw in het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Ten aanzien van leeftijd streeft het bestuur naar tenminste één persoon die jonger is dan 40 jaar in zowel het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur bestaat eind 2024 uit vier mannen en één vrouw (jonger dan 40 jaar). Het verantwoordingsorgaan bestaat eind 2024 uit zeven mannen, waarvan één jonger dan 40 jaar, en één vrouw. Eind 2024 wordt zowel binnen het bestuur als in het verantwoordingsorgaan voldaan aan de leeftijdsgrens. Tevens zit er in beide organen een vrouw.

Dagelijks bestuur

De dagelijks leiding van het fonds wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris. De dagelijkse leiding heeft bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, alsmede overeenkomstig de vastlegging in de ABTN.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO vertegenwoordigt alle belanghebbenden van het fonds. Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel lid van het VO en het VO als geheel is dat hij/het handelt in het belang van alle belanghebbenden van het fonds, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen.

Jaarlijks beoordeelt het VO het handelen van het bestuur in algemene zin, het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en de beleidskeuzes van het bestuur die betrekking hebben op de toekomst. Daarnaast heeft het VO uit hoofde van de wet bepaalde adviesrechten. Het VO doet verslag van zijn bevindingen in dit jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan is per 31 december 2024 als volgt samengesteld:

Naam	Geboorte jaar	Functie	Vertegenwoordiging
R.J.H. van der Meijs	1966	Secretaris	Werknemers
B.W. van der Hoorn	1988	Lid	Werknemers
P.A.J. Cobelens	1946	Voorzitter	Pensioengerechtigden
J. Huigen	1951	Lid	Pensioengerechtigden
L.H. van Leeuwen	1948	Plv. voorzitter	Pensioengerechtigden
H. Poel	1950	Lid	Pensioengerechtigden
P.J.J.H. Jonkhout	1967	Lid	Werkgever
mw. A.E. van Loon	1963	Lid	Werkgever

Een lid van het orgaan heeft voor maximaal vier jaar zitting in het verantwoordingsorgaan. Na deze termijn treedt het lid af. Het aftredende lid van het orgaan kan maximaal tweemaal worden herbenoemd. Volgens de statuten van het pensioenfonds treedt een opvolger van een tussentijds afgetreden lid toe voor de resterende zittingstermijn. Medio 2018 is echter besloten dat op dat moment een nieuwe termijn van vier jaar aanvangt, zodat zittingstermijnen niet allemaal tegelijkertijd aflopen.

Intern toezicht

Het interne toezicht wordt uitgevoerd door de visitatiecommissie die eens per jaar een visitatie uitvoert. Het intern toezichtorgaan heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Het interne toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het fonds aan de normen in de Code Pensioenfonds. Het orgaan doet verslag van zijn bevindingen in dit jaarverslag.

Deze visitatiecommissie bestond per 31 december 2024 uit drie onafhankelijke leden, te weten:

Naam	Geboortejaar	Lid sinds	Einde zittingsduur
A.W.J. van Coberen (voorzitter)	1961	2019	2025
P. TH. A..de Wever	1962	2022	2026
J.P.B. Brand	1960	2019	2025

Uitvoering, uitbestedingsbeleid en kosten

Het pensioenfonds heeft een deel van haar werkzaamheden uitbesteed. Met uitvoeringsorganisatie Appel Pensioenuitvoering B.V. is een service level agreement gesloten. De werkzaamheden betreffen met name de pensioenadministratie en de daaraan gerelateerde werkzaamheden, alsmede het verzorgen van interne en externe (financiële) rapportages en bestuursondersteuning.

Het vermogensbeheer is gedurende 2024 ondergebracht bij drie verschillende partijen:

- Aegon Asset Management N.V. (Aegon)
- Goldman Sachs (voorheen NN Investment Partners, NN IP)
- Mercer Global Investments (MGI)

Met deze partijen zijn concrete afspraken rondom vergoedingen gemaakt. In de contracten zijn geen prestatiebeloningen opgenomen, zodat de partijen niet worden aangemoedigd om meer risico te nemen dan het bestuur aanvaardbaar acht. In het bestuursverslag doet het bestuur verslag van de kosten van uitbesteding.

Advisering aan het bestuur inzake pensioenaangelegenheden is uitbesteed aan Mercer (Nederland) B.V.

Besluitvorming over het beleid van het pensioenfonds vindt plaats door het bestuur. Door het bestuur is een dagelijks bestuur benoemd dat zich bezig houdt met de dagelijkse gang van zaken. Tevens is een aantal commissies aangeduid die zich bezig houden met een specifieke taak.

Het bestuur monitort de uitvoering van de uitbesteede werkzaamheden op basis van periodieke rapportages van de uitvoerders over de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de afgesloten Service Level Agreements. Tevens ontvangt het pensioenfonds ISAE 3402-type II-rapportages van Appel Pensioenuitvoering B.V., de vermogensbeheerders en Institutional Trust Services, die door een externe en onafhankelijke accountant gecertificeerd zijn. Het bestuur heeft de ISAE-rapportages die het jaar 2024 betreffen, beoordeeld.

Beleggingsadviescommissie

Het bestuur heeft een beleggingsadviescommissie (BAC) met als taak het monitoren van de vermogensbeheerders en het adviseren van het bestuur over het beleggingsbeleid. De beleggingsadviescommissie bestond per 31 december 2024 uit de volgende leden:

Naam	Functie
J. de Vries	Voorzitter
J.A.M. Roeloffzen	Plaatsvervangend secretaris
E. van den Doel	Extern lid

De beleggingsadviescommissie wordt ondersteund door een externe adviseur (Investment Consultant) van Mercer (Nederland) B.V.

Communicatiecommissie

Het bestuur heeft een communicatiecommissie met als taak het beoordelen van de centrale communicatie richting actieve deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden. De communicatiecommissie bestond per 31 december 2024 uit de volgende leden:

Naam	Vertegenwoordiging
mw. E. Danckaarts	Bestuur, werknemers
A.M. van Esch	Bestuur, pensioengerechtigden
P.A.J. Cobelens	VO, pensioengerechtigden
mw. A.E. van Loon	VO, werkgever
mw. H. Hofmans	Mercer (Nederland) B.V.
M. Stok	Appel pensioenuitvoering

Gedragscode en nevenfuncties

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode die is opgesteld aan de hand van de modelgedragscode van de pensioenkoopels. Het doel van de gedragscode is het bijdragen aan het transparant en integer handelen van bestuurders ten behoeve van al diegenen die bij het pensioenfonds belang hebben en het waarborgen van de goede naam en reputatie van het pensioenfonds als marktpartij. De gedragscode bevat onder meer regels over hoe een bestuurslid moet omgaan met vertrouwelijke informatie, voorwetenschap, relatiegeschenken en het vervullen van nevenfuncties bij andere ondernemingen en instellingen. Alle zogenoemde verbonden personen hebben de verklaring bij de Gedragscode over 2024 ondertekend.

Compliance officer

Naam
P. van Klink

Het bestuur heeft de heer P. van Klink per 21 december 2018 aangewezen als compliance officer voor het pensioenfonds. De compliance officer is belast met het toezicht op de

naleving van de op grond van de gedragscode geldende bepalingen. De compliance officer verstrekt jaarlijks een rapportage aan het pensioenfondsbestuur. De compliance officer treedt onafhankelijk van het bestuur op.

De voornaamste taken van de compliance officer omvatten:

- Onafhankelijk toezicht op de naleving van de gedragscode;
- Onafhankelijk toezicht op de naleving van wettelijke regelingen.

De taken leiden onder meer tot het toetsen van de naleving van wet- en regelgeving met betrekking tot onder andere koersgevoelige informatie en privé-effectentransacties door het bestuur en de medewerkers van het pensioenfonds.

Er is uitvraag gedaan bij de bestuursleden van het pensioenfonds naar opgave van bestaande nevenfuncties. Dit leidt tot het volgende overzicht per 31 december 2024:

De heer De Vries

- voorzitter kerkenraad PKN kerk Nieuwveen
- penningmeester Bridgeclub Golfclub Liemeer

De heren Van Doodewaard, Van Esch en Roeloffzen alsmede mevrouw Danckaarts hebben geen nevenfuncties.

De uitvoeringsorganisatie en de vermogensbeheerder hanteren vergelijkbare gedragscodes.

Externe ondersteuning

Het fonds werd bijgestaan door de volgende externe deskundigen:

Functie	Externe Partij
Onafhankelijke accountant	PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Administrateur	Appel Pensioenuitvoering B.V.
Adviserend actuaaris	Mercer (Nederland) B.V.
Beleggingsadministrateur	Institutional Trust Services
Certificerend actuaaris	Mercer (Nederland) B.V.

Invulling van de sleutelfuncties (IORP II)

In januari 2020 zijn de wijzigingen in de Pensioenwet uit hoofde van de Europese Richtlijn IORP II in werking getreden. Het doel van IORP II is het bevorderen van de verdere harmonisatie van pensioenen in de Europese Unie. De Richtlijn bevat nadere regels rondom grensoverschrijdende collectieve waardeoverdrachten, governance, risicobeheer, beloningsbeleid en informatieverstrekking aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook bevat de Richtlijn regels ten aanzien van het toezicht op pensioenuitvoerders. Daarnaast dient er elke drie jaar een eigenrisicobeoordeling (ERB) te worden uitgevoerd en ingediend bij DNB.

Het fonds heeft naar aanleiding van IORP II de zogenaamde sleutelfuncties geïmplementeerd in de governancestructuur. Dit betreft de risicobeheerfunctie, de

actuariële functie en de interne auditfunctie. IORP II maakt een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie, waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid blijft houden.

Binnen het IRM-beleid (integraal risico management) heeft het Pensioenfonds drie lijnen van verdediging. De eerste lijn bestaat uit beheer-, advies- en beleidstaken. De tweede lijn adviseert, beoordeelt en controleert de eerste lijn. De derde lijn evalueert of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering adequaat en doeltreffend zijn.

De actuariële functie en de risicofunctie zitten in de tweede lijn van verdediging en de interne auditfunctie in de derde lijn van verdediging. De sleutelfunctiehouders hebben een directe rapportagelijne naar het gehele bestuur en de visitatiecommissie. Ook hebben zij een escalatiemogelijkheid naar DNB.

Het fonds heeft de sleutelfuncties, op basis van het ‘three lines of defence model’ als volgt ingericht.

De sleutelfunctiehouders voor de risicobeheer functie en de actuariële functie rapporteren elk kwartaal aan het bestuur. De sleutelfunctiehouder voor de interne audit functie rapporteert jaarlijks aan het bestuur.

De certificerend actuaris is door het bestuur benoemd als houder van de actuariële functie. Een bestuurslid heeft de risicobeheerfunctie op zich genomen. Voor wat betreft de invulling van de interne auditfunctie is een externe functionaris aangesteld.

De verdeling is op 31 december 2024 als volgt:

Sleutelfunctie	Houder sleutelfunctie	Operationele invulling
Risicobeheer functie	T. van Esch	T. van Esch
Actuariële functie	S. Voskuilen MSc AAG	S. Voskuilen MSc AAG
Interne audit functie	H. Sieraad	H. Sieraad

1.4 Verslag van de visitatiecommissie

De taak van visitatiecommissie (hierna VC) bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van [naam fonds] (hierna het fonds), op de algemene gang van zaken in het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De VC heeft de periode 2024 onderzocht. De VC volgt bij het uitvoeren van haar rol de nieuwe Code Pensioenfonds.

De VC is door het bestuur benoemd voor drie opeenvolgende visitaties. Het selectieproces is door het bestuur uitgevoerd. Over de keuze is advies gevraagd aan het verantwoordingsorgaan (hierna VO). De VC legt jaarlijks haar bevindingen vast in een rapport en legt verantwoording af aan het VO, aan het bestuur en aan de werkgever.

De VC heeft geen aanbevelingen gedaan voor 2025 e.v. naar aanleiding van de bevindingen over het verslagjaar 2024 vanwege de overgang naar PME per 1 april 2025, de opvolging treft namelijk geen wezenlijk doel meer omdat deze feitelijk niet meer kan plaatsvinden.

Het functioneren van de governance

Oordeel

De VC is van oordeel dat de verschillende organen en commissies goed zijn bemenst, en dat er sprake is van een respectvolle samenwerking binnen en tussen de verschillende organen.

Aanbeveling

Geen

Het functioneren van het bestuur

Oordeel

De VC is van oordeel dat het bestuur goed functioneert. Er is een gedegen proces gevolgd om tot een besluit te kunnen komen omtrent de toekomst van het fonds, en hierbij heeft het bestuur veelvuldig en intensief overleg gevoerd met alle betrokken partijen.

Aanbeveling

Geen

Het beleid van het bestuur

Oordeel

Het beleid is actief en helder gedefinieerd.

Aanbeveling

Geen

Algemene gang van zaken in het fonds

Oordeel

De VC is van oordeel dat het bestuur “in control” is. De VC constateert dat documenten niet altijd (goed) vindbaar/aanwezig zijn en niet altijd up-to-date.

Het bestuur wordt bij de uitvoering van haar werkzaamheden ondersteund met voldoende en relevante informatie en rapportages.

De VC oordeelt positief over het proces wat is gevolgd bij het komen tot een keuze met betrekking tot de toekomst van het fonds.

Aanbeveling

Geen

Adequate risicobeheersing

Oordeel

Het bestuur heeft de organisatie op een goede wijze vormgegeven om de risico's op een goede manier te beheersen.

De verslaglegging van de risicobeheersing en afwegingen is adequaat.

Aanbevelingen

Gezien de toekomst: geen

Evenwichtige belangenafweging

Oordeel

De evenwichtige belangafweging is voldoende geborgd in de discussies, brondocumenten en/of notulen.

Aanbevelingen

Gezien de toekomst: geen

Communicatie

Oordeel

De VC oordeelt positief over het gericht aandacht besteden aan de communicatie over de CWO, en daarvoor één commissie in het leven te roepen met vertegenwoordiging van alle betrokken partijen. Daarnaast vindt de VC het een goede zaak dat expliciet aandacht is gegeven aan de (beperkte Nederlandse) taalvaardigheid van deelnemers, ondanks dat dit maar een klein aantal betreft.

Aanbeveling

Geen

Naleving Code Pensioenfondsen

Oordeel

Het bestuur heeft de naleving Code Pensioenfondsen laatstelijk op 14 maart 2024 beoordeeld en besproken aan de hand van een inventarisatielijst en een actieplan opgesteld voor de punten waarvan het bestuur vond dat zij er niet (volledig) aan voldoen dan wel jaarlijkse actie moet worden ondernomen. Deze inventarisatielijst is meegenomen in het visitatierapport van 2023. Er is door de VC geen recentere update van de naleving Code Pensioenfondsen in de beschikbaar gestelde documenten aangetroffen, verwezen wordt derhalve naar het visitatierapport van 2023.

Aanbeveling

Geen

Cultuur en gedrag

Oordeel

De VC is van mening dat het bestuur haar taken professioneel, zelfstandig, evenwichtig en in een goede samenwerking, o.a. VO, oppakt. Dit is onder meer gebleken uit de succesvolle transitie van het fonds naar PME.

Aanbeveling

Geen

Opvolging van eerdere aanbevelingen van het interne toezicht

Oordeel

Voor het jaar 2024 zijn door de VC in totaal 10 aanbevelingen gedaan. In de bestuursvergadering van 4 juni 2024 is de opvolging van aanbevelingen van externe partijen geagendeerd, besproken en de opvolging gedocumenteerd via de notulen van deze vergadering.

Aanbeveling

Gelet op de overgang naar PME begin 2025 is een aanbeveling / nadere opvolging niet meer opportuun.

Peter de Wever

Hans Brand

Alexander van Coberen (voorzitter)

12 mei 2025

Reactie van het bestuur

Het bestuur waardeert de rol van de visitatiecommissie en de discussie die samen gevoerd is. De visitatie wordt als een waardevolle reflectie voor het bestuurlijk functioneren van Pensioenfonds Honeywell voor nu ervaren, maar ook voor de toekomst. Het bestuur is de visitatiecommissie dankbaar voor de manier waarop de visitatie ook dit jaar weer is uitgevoerd. Het bestuur onderschrijft het algemene beeld dat door de visitatiecommissie is gegeven ten aanzien van het functioneren van het bestuur van het pensioenfonds en dankt de commissie voor de aanbevelingen die zijn gedaan.

Het rapport zal in detail besproken worden in de eerstvolgende bestuursvergadering.

1.5 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Verslagperiode januari 2024 - december 2024

2024 was een belangrijk jaar met betrekking tot de toekomst van het Honeywell pensioenfonds.

Ingaande 1 januari 2025 heeft Honeywell B.V. de uitvoeringsovereenkomst met het Honeywell pensioenfonds opgezegd en vindt verdere pensioenopbouw van de actieven plaats bij het pensioenfonds Metaal en Elektrotechniek (PME).

Besluitvorming door het Bestuur aangaande de toekomst van het Honeywell pensioenfonds met betrekking tot de opgebouwde rechten is gedurende 2024 verder uitgewerkt en besproken met het verantwoordingsorgaan (VO) en vastgelegd in het transitieplan en verantwoordingsdocument wat ook voorgelegd moet worden ter goedkeuring aan DNB.

Het VO is door het Bestuur meegenomen in het evaluatieproces met betrekking tot de verschillende opties (Verzekeraar, APF en PME) en heeft het VO alle informatie ter beschikking gesteld, vragen beantwoord, en verdere toelichting verstrekt. Ook heeft het VO gebruik kunnen maken van extern advies om zo tot een onafhankelijke besluitvorming te kunnen komen.

Op 1 november 2024 heeft het VO aan het Bestuur een positief advies afgegeven voor een collectieve waardeoverdracht naar PME en in samenhang daarmee de liquidatie van Stichting Pensioenfonds Honeywell.

Opdracht

Het verantwoordingsorgaan heeft als hoofdtaken:

- Advies geven:

Advies uitbrengen aan het bestuur over voorgenomen besluiten ten aanzien van thema's, zoals vastgelegd in het 'reglement verantwoordingsorgaan', versie 01-07-2023.

-Monitoren van verslaggeving Bestuur:

Dit met betrekking tot agenda's en notulen van het Bestuur en zo nodig hier aanvullende informatie of toelichting over vragen.

- Verantwoording afnemen:

Jaarlijks een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur over het uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Verantwoording en werkwijze

Het verantwoordingsorgaan richt zich bij het vormen van een oordeel op het door het Bestuur gevoerde beleid in de periode van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024 en de belangenafweging, die hierover binnen het bestuur plaats vindt. Dit, zoals verwoord in het jaarverslag 2024 van het Honeywell Pensioenfonds, alsmede accountants en actuariële verslag over 2024.

In 2024 heeft het verantwoordingsorgaan drie vergaderingen met het Bestuur gehad (mei, september en december), waarbij voorafgaand en/of aansluitend het verantwoordingsorgaan haar eigen vergadering heeft gehouden. Het Bestuur heeft middels bijeenkomsten en het delen van documenten het verantwoordingsorgaan regelmatig ingelicht over de voortgang met betrekking tot de collectieve waardeoverdracht

(CWO) naar PME. Verder heeft het verantwoordingsorgaan nog vergaderingen gehad in januari, maart, april, mei, oktober en november. Ook heeft er kwartaaloverleg plaatsgevonden tussen de voorzitter van het Bestuur en de voorzitter van het verantwoordingsorgaan.

De onderwerpen die tijdens deze vergaderingen zijn besproken:

- Jaarstukken;
- Beleggingen;
- Toeslagverlening;
- Communicatiebeleid;
- Evenwichtige belangenafweging;
- Toekomst van het pensioenstelsel met betrekking tot alternatieven en voortgang;
- Invulling Bestuur en leden verantwoordingsorgaan en status goedkeuring DNB voor bestuursleden;
- Evaluatie uitvoering door Appel;
- Zelfevaluatie verantwoordingsorgaan;
- Update werkplan verantwoordingsorgaan.

Op 4 april 2024 heeft het verantwoordingsorgaan een intakegesprek gehad met de visitatiecommissie ter voorbereiding op het verslag over 2023, dat het VO ter inzage heeft ontvangen op 6 mei 2024.

De leden van het verantwoordingsorgaan dienen zich te houden aan de gedragscode van het pensioenfonds. De leden dienen vervolgens elk jaar een verklaring in te vullen dat zij de gedragscode hebben nageleefd en dat ook zullen blijven doen. Over 2024 is deze verklaring door alle leden ondertekend.

Kernactiviteiten

Communicatie en bewustwording pensioen zijn belangrijke thema's voor het pensioenfond Honeywell. Naast een communicatiejaarplan 2024 is er tevens een meerjarenbeleidsplan 2022-2024 opgesteld. Twee leden van het verantwoordingsorgaan maken deel uit van de communicatie commissie.

In 2024 hebben er vijf vergaderingen plaatsgevonden van de communicatiecommissie. Om de communicatie met betrekking tot de overgang naar PME goed te laten verlopen is er vanuit de communicatiecommissie een werkgroep samengesteld welke specifiek de transitie naar PME begeleidt en aanstuurt, mede in afstemming met PME. Ook in deze werkgroep heeft het VO 2 afgevaardigden.

Ook in 2024 heeft het VO een aantal seminars online en fysiek bijgewoond. Deze seminars zijn georganiseerd door de Pensioenfederatie, FNV en Mercer en zijn gericht zijn op het vergroten van de kennis en het functioneren van het VO.

Adviezen en akkoord afgegeven in 2024:

- Klachtenreglement versie 01.01.2024;
- Premievaststelling voor 2024;
- Communicatiejaarplan 2024;
- CWO en liquidatie van het fonds (aanvullend advies gegeven 04.03.2025).

Samenstelling

In 2024 was het verantwoordingsorgaan op volle sterkte en hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in het bestuur. Op 3 april 2024 heeft het bestuur goedkeuring verleend

voor de herbenoeming van de VO Bestuursleden, Ton Cobelens, John Huigen en Elly van Loon. De samenstelling voldeed aan de Norm 33 van Code Pensioenfonds met betrekking tot diversiteit. Het verantwoordingsorgaan blijft streven naar een evenwichtige verdeling met betrekking tot diversiteit in haar bestuur.

Bevindingen

Het verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van het jaarverslag 2024, dat is besproken en toegelicht tijdens de vergadering van 22 mei jl. met het bestuur. Tevens heeft het verantwoordingsorgaan kennisgenomen van de bevindingen van de externe accountant, de waarmerkend actuaris en het actuarieel rapport over 2024. Het verantwoordingsorgaan stelt vast, dat de bevindingen over 2024 met inachtneming van de onzekere situatie op de financiële markten, de impact van de voortgaande oorlog in Oekraïne in algemene zin positief zijn. De beleggingen in 2024 hebben een rendement opgebracht van 11,74%. De beslissing van het Bestuur met het oog op de aanstaande CWO om passief te beleggen, heeft een goede uitwerking gehad op het rendement en de kosten.

De dekkingsgraad eind 2024 kwam uit op 138,4 %, met een beleidsdekkingsgraad van 139,3%.

Hierin was de invloed van de indexatie van 2,71% per 1 januari 2025 reeds verwerkt. Op basis van deze resultaten, alsmede de regels van De Nederlandse Bank aangaande indexatie, werd het mogelijk een indexatie van 2,71% per 1 januari 2025 toe te kennen.

-Beleggingsbeleid

Met de nog voortdurende oorlog in Oekraïne, spanningen in het Midden-Oosten als gevolg van de oorlog in Palestina en de onzekerheden op de energiemarkten en de financiële markten, mede als gevolg van de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten, heeft het beleggingsbeleid in 2024 de hoogste aandacht geëist van de beleggingscommissie en het Bestuur. De beslissing om naar een passief beleggingsbeleid te gaan, heeft goed uitgewerkt qua rendement en uitvoeringskosten. Ook heeft een renteafdekking van 70% positief uitgewerkt.

-Toekomstvisie fonds

Gedurende 2024 heeft het Bestuur in samenspraak met het VO de definitieve keuze gemaakt voor een CWO naar PME en het afronden van het transitieplan e.e.a. ter goedkeuring door DNB. Aanvullende vragen zijn door het Bestuur met DNB gecommuniceerd en een goedkeuring door DNB voor een CWO en aansluitende liquidatie wordt 1^e kwartaal 2025 verwacht. (Goedkeuring DNB is inmiddels verkregen).

-Communicatiebeleid

Aan de hand van het Communicatieplan 2024 is vooral aandacht besteed aan informatie naar de actieven en gepensioneerden, met betrekking tot de toekomst van ons fonds. Voor de actieven is informatie verschaft middels town hall meetings en voor de gepensioneerden middels de VHG vergaderingen op 17 en 18 december. Ook is er een digitale pensioenkrant verstuurd met informatie over de wijzigingen.

Het verantwoordingsorgaan had voor 2024 nog de volgende aandachtspunten voor het bestuur:

- Monitoren voortgang planning en keuze Honeywell met betrekking tot tijdige beslissing van toekomstig pensioenopbouw als deel van arbeidsvoorwaardenpakket. Zo mogelijk verlenen van kennis c.q. informatie om proces te kunnen versnellen,

waardoor ook voor het fonds een tijdige besluitvorming kan plaatsvinden en kosten beheerst kunnen worden.

- Het tijdig en volledig informeren van het verantwoordingsorgaan aangaande voortgang en voorgenomen besluitvorming.
- Het duidelijk en tijdig communiceren naar deelnemers van genomen besluiten en onderbouwing hiervan.
- Het onderbouwen en vastleggen van de evenwichtige belangenafweging bij besluitvorming. Dit mede met betrekking tot mogelijk benodigde compensatieregelingen voor specifieke leeftijdscohorten.
- Voortdurende onzekere situaties met betrekking tot de oorlogen in Palestina en Oekraïne en de impact hiervan op financiële markten en onze beleggingsstrategie en mogelijke beschermingsmaatregelen.

Het verantwoordingsorgaan heeft voor 2025 nog de volgende aandachtspunten voor het bestuur:

- Zorgvuldige aandacht voor een tijdige en gecontroleerde liquidatie van het Pensioenfonds.
- Toezicht en controle op calculaties van de individuele indexatie inhaal toeslagen, alsmede de uitvoering door PME.
- Controle op vereffening van de resterende vorderingen en schulden.

Oordeel

Op basis van de beschreven werkzaamheden en bevindingen alsmede de aandachtspunten voor 2024, komt het verantwoordingsorgaan tot het oordeel, dat het Bestuur met een voldoende mate van zorgvuldigheid tot een verantwoorde besluitvorming en beleidskeuzes is gekomen.

Het weer kunnen indexeren in 2025 volgens de regels van DNB voor alle deelnemers en gepensioneerden heeft het vertrouwen gesterkt in het fonds en het Bestuur. Het VO heeft dan ook het volste vertrouwen dat de CWO en liquidatie van het fonds in 2025 de juiste beslissing is om pensioenen en verdere opbouw voor de actieven veilig te stellen bij PME.

Het verantwoordingsorgaan dankt het Bestuur voor de goede samenwerking en open communicatie en wenst het Bestuur wijsheid en succes met betrekking tot afronding van de CWO en liquidatie van het fonds in 2025.

Schiphol-Oost, 22 mei 2025.

P.A.J. Cobelens
B.W. van der Hoorn
J. Huigen
P.J.J.H. Jonkhout
L.H. van Leeuwen
A.E. van Loon
R.J.H. van der Meijs
H. Poel

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met instemming kennis genomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan en wil ook graag hun dank uitspreken voor de prettige samenwerking gedurende het afgelopen jaar. Het was plezierig om weer meerdere keren

fysiek bij elkaar te komen, dat heeft de samenwerking naar mening van het bestuur bevorderd en heeft het besluitvormingsproces rondom de collectieve waardeoverdracht naar PME versoepeld.

De aandachtspunten die het Verantwoordingsorgaan heeft opgesteld, zal het bestuur in nader overleg met het Verantwoordingsorgaan bespreken en waar mogelijk opvolging aan geven. Ook voor volgend jaar is het bestuur voornemens om tot de uiteindelijke liquidatie meerdere keren in overleg te treden met het VO, zodat het VO goed zicht blijft behouden op de wijze waarop het pensioenfonds bestuurd wordt en daar waar nodig advies of instemming kan geven.

1.6 Verslag van het bestuur

In 2024 was nog steeds sprake van veel geopolitieke onrust. De oorlog tussen Rusland en Oekraïne en de complexe situatie rond Israël en de Gazastrook hadden een grote invloed op de wereld. Ook de Amerikaanse verkiezingsoverwinning van president Trump heeft veel invloed gehad op de economische ontwikkelingen, al deze factoren hadden en hebben gevolgen gehad voor de internationale handel. De inflatie liep mede daardoor onvoldoende terug naar het door de ECB gewenste niveau, nog steeds was sprake van een hogere inflatie gedurende 2024 in vergelijking met de lange termijn inflatieveronderstelling van 2,0% per jaar.

Het beleggingsklimaat was net als in 2023 positief, met name de beurzen deden het erg goed.

De financiële markten lieten gedurende 2024 een stijgend verloop zien. Aan het begin van 2024 stegen de beurzen, maar was er zowel in mei als september nog sprake van een daling. Vervolgens stegen vanaf september de beurskoersen tot eind december.

De marktrente is gedurende 2024 redelijk constant gebleven. In het begin van het jaar is de rente licht gestegen, om vanaf de zomer licht te dalen met het laagste punt in november, om vervolgens richting jaareinde weer iets op te lopen. Gedurende 2024 is de renteafdekking gelijk gebleven aan 70%.

De financiële positie is eind 2024 nog steeds gezond te noemen, dat blijkt ook uit de indexatie die het bestuur heeft kunnen verlenen.. Het bestuur heeft kunnen besluiten om de pensioenen en opgebouwde rechten per 1 januari 2025 te verhogen met 2,71%, gelijk aan de prijsinflatie van 2,71%.

Belangrijkste onderwerp van gesprek tijdens de bestuursvergaderingen in 2024 is geweest het uiteindelijk genomen besluit tot een collectieve waardeoverdracht (CWO) van de opgebouwde aanspraken naar PME per 1 april 2025, gevolgd door een voorgenomen liquidatie van het fonds in de tweede helft van 2025.

Nadat de werkgever samen met de Centrale Ondernemingsraad na de zomer van 2024 besloten hadden de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2025 onder te brengen bij PME (bedrijfstakpensioenfonds voor de Metalektro), heeft de werkgever een verzoek tot CWO ingediend bij het fonds. Het bestuur is parallel aan dit proces, intensief aan het werk gegaan om het benodigde dossier voor de CWO aanvraag bij DNB in te kunnen dienen.

In aanloop naar de keuze van het bestuur over te gaan tot een waardeoverdracht naar PME, zijn de eerste helft van 2024 meerdere opties geanalyseerd: doorgaan als gesloten fonds (geen nieuwe pensioenopbouw meer), overstappen naar een algemeen pensioenfonds, de pensioenen onderbrengen bij een verzekeraar of kiezen voor een overdracht van de verplichtingen naar een bedrijfstakpensioenfonds (waarbij PME in het geval van een bedrijfstakpensioenfonds de meest voor de hand liggende optie is). Alle opties zijn in het eerste half jaar uitvoerig onderzocht door het bestuur.

Uiteindelijk ging de voorkeur van het bestuur uit naar een CWO naar PME. De opties zijn met het verantwoordingsorgaan besproken (in meerdere sessies) en zij hebben positief geadviseerd over de keuze voor PME.

Begin november is het dossier bij DNB ingediend. Daarna zijn er meerdere gesprekken gevoerd met DNB. Met name de evenwichtigheid was daarbij een belangrijk onderwerp. Aangezien niet alle pensioensoorten die bij het fonds waren ondergebracht door PME kunnen worden uitgevoerd, zijn deze pensioensoorten omgezet in pensioen dat PME wel kan uitvoeren. En verder was onze dekkingsgraad op de CWO-datum veel hoger dan bij PME en lag de vraag voor bij het bestuur, hoe het extra vermogen (als gevolg van het verschil in dekkingsgraad) zo evenwichtig mogelijk verdeeld zou kunnen worden.

DNB kijkt hierbij kritisch naar de evenwichtigheid van de te maken keuzes en dat heeft in de dialoog die we hierover met DNB hebben gehad, geleid tot het doorrekenen van verschillende scenario's en oplossingsrichtingen. Uiteindelijk heeft deze afstemming geresulteerd in een keuze, waar het bestuur achter staat en DNB zich in kon vinden. Halverwege maart 2025 heeft DNB dan ook aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de CWO naar PME.

Vervolgens zijn alle pensioenverplichtingen (waaronder de ingegane pensioenuitkeringen) per 1 april 2025 overgedragen naar PME. Daarbij is naar verwachting meer vermogen overgedragen dan naar verwachting benodigd is. Het surplus wordt belegd volgens het beleggingsbeleid van PME, het rendement zal na de definitieve afrekening aan dit surplus worden toegevoegd en vormt daarmee de start van het toeslagdepot.

Na de initiële vermogensoverdracht per 1 april 2025 zitten er in het fonds met name nog minder liquide beleggingen die in 2025 verkocht gaan worden. Als alle beleggingen verkocht zijn, kunnen de laatste gelden worden overgemaakt naar PME, om toe te voegen aan het toeslagdepot dat voor de Honeywell deelnemers wordt aangehouden. De verwachting is dat het fonds eind van 2025 geliquideerd kan worden.

Samenvattend was 2024 een uitdagend jaar, waarbij het bestuur heeft moeten besluiten na alle mooie (pensioen)jaren om het pensioenfonds te gaan liquideren. Het is voor een klein pensioenfonds steeds moeilijker gebleken om dit goed te kunnen blijven besturen en de pensioenuitvoering tegen acceptabele kosten te kunnen voortzetten.

Nu de nieuwe pensioenwetgeving voor 1 januari 2027 moet zijn doorgevoerd met een pensioenregeling die daarbij past, heeft de werkgever besloten om de nieuwe regeling vanaf 1 januari 2025 door PME te laten uitvoeren. Als gevolg van deze keuze van de werkgever heeft het pensioenfonds er na uitvoerig onderzoek voor gekozen ook de opgebouwde aanspraken naar PME over te dragen.

Het bestuur heeft het volste vertrouwen dat PME zowel voor de actieve deelnemers, de gepensioneerden en ook slapers de juiste organisatie is om ook in de toekomst te zorgen voor een adequate pensioen toezegging of uitkering.

Hoofdpijnen

Voor de financiële positie van het pensioenfonds is de dekkingsgraad een belangrijke graadmeter. Per 31 december 2024 is de actuele dekkingsgraad gestegen van 131,5%

(31 december 2023) naar 138,4%. De oorzaken daarvan worden in de actuariële paragraaf (3.8) bij de actuariële analyse toegelicht. De beleidsdekkingsgraad is gestegen van 135,9% naar 139,3%.

Code pensioenfonds

Ter vervanging van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur is de Code Pensioenfonds opgesteld door de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie. Deze code is opgesteld om “het functioneren van pensioenfonds verder te verbeteren en inzichtelijker te maken, met als doel dat belanghebbenden er vertrouwen in hebben dat de pensioenfonds het aan hen toevertrouwde geld goed beheren en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig afwegen.” In de Code worden onderwerpen als de rol van de diverse organen van het pensioenfonds, integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen nader uitgewerkt.

De Code Pensioenfonds is wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op bestaande wet- en regelgeving. Deze zijn leidend, maar het is de verantwoordelijkheid van de besturen van pensioenfonds om in hun beleidskeuzes rekening te houden met de Code. Indien een bestuur besluit af te wijken van één of meerdere normen, dient hierover in het jaarverslag verantwoording te worden afgelegd. De Monitoringscommissie Code Pensioenfonds heeft in februari 2018 aangegeven dat een meer handzame Code Pensioenfonds gewenst was. Aan de hand daarvan is door de Pensioenfederatie in oktober 2018 een geactualiseerde Code gepresenteerd. Het aantal normen daarin is hierin bijvoorbeeld van 83 teruggebracht naar 65. Daarbij is de Code per 1 januari 2024 gewijzigd.

Het bestuur van Pensioenfonds Honeywell wenst zoveel mogelijk de Code Pensioenfonds te volgen. Het bestuur heeft tijdens de laatste bestuursvergadering de normen uit de Code Pensioenfonds behandeld, en geconstateerd dat er geen wijzigingen zijn opgetreden ten aanzien van hetgeen hieromtrent in 2024 is vastgesteld. De normen 5 (verantwoording over beleid en inzicht in risico's), 58 (missie, visie, strategie), 64 (naleving gedragscode en evaluatie bestuur) en 65 (afhandeling van klachten) zijn bij de betreffende onderdelen in het verslag toegelicht. Op de volgende norm heeft het bestuur een toelichting, omdat het pensioenfonds niet geheel aan deze norm voldoet:

- Norm 39: *‘Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.’*

Het bestuur heeft gekozen van deze norm af te wijken. Benoeming en ontslag van de leden van de visitatiecommissie geschieden conform de statuten na advies van het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft geen bindend adviesrecht. Hier is voor gekozen mede vanwege de werkwijze met de Visitatie Commissie Pensioenfonds die een voorselectie doen van geschikte leden.

Deskundigheidsbevordering en bestuurlijke effectiviteit

Deskundigheid, betrokkenheid en goede samenwerking vormen de basis voor goed bestuur van het pensioenfonds. Goed pensioenfondsbestuur heeft betrekking op alle organen van een pensioenfonds.

Het bestuur hecht grote waarde aan goed pensioenfondsbestuur en aan de betrokkenheid van alle belanghebbenden van het pensioenfonds. Het bestuur is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid voor het goed besturen van het pensioenfonds en zal alles doen wat nodig is voor het handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds en de pensioensector. Ontwikkelingen op dit terrein worden nauwgezet gevolgd.

Het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds is samengesteld uit vertegenwoordigers van actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever en bestond in 2024 uit acht leden. Het bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheden en rechten die aan haar zijn toebedeeld bij en krachtens de Pensioenwet en de statuten. Het orgaan toetst of het bestuur bij de genomen besluiten op een evenwichtige wijze met de belangen van alle belanghebbenden rekening heeft gehouden. Het verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de visitatiecommissie over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verslag van het verantwoordingsorgaan en de reactie van het bestuur daarop zijn opgenomen in dit verslag.

Het interne toezicht op het pensioenfonds wordt uitgeoefend door een visitatiecommissie, met inachtneming van het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet. Bij het interne toezicht op het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds wordt gekeken naar de procedures en processen en de interne beheersing binnen het pensioenfonds, naar de wijze waarop het pensioenfonds wordt aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn. De visitatiecommissie is onder meer belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan, de werkgever en in het jaarverslag, over de uitvoering van de taken. Begin 2025 is de Visitatie Commissie Pensioenfonds gestart met de jaarlijkse visitatie. Het definitieve rapport van de visitatiecommissie is in mei 2025 opgeleverd, waarin een aantal aanbevelingen is opgenomen.

Naleving wet- en regelgeving en communicatie met de toezichthouder**Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds en bestuursmodel**

De Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds is op 7 augustus 2013 in werking getreden. De bepalingen in de wet die betrekking hebben op de inrichting van de pensioenfondsorganen zijn op 1 juli 2014 van kracht geworden. De wet is geïnitieerd om de kwaliteit van het bestuur van pensioenfonds te versterken. De kwaliteit van bestuur moet passen bij de (complexe) omgeving waarin pensioenfonds opereren. Een doel van de

wet is een goede vertegenwoordiging van belanghebbenden. Daarnaast stuurt de wet aan op stroomlijning van de organen en taken van pensioenfonds, vergroting van de deskundigheid en versterking van het interne toezicht. Het bestuur heeft in dat kader gekozen voor een paritair bestuur.

Het pensioenfonds heeft een geschiktheidsplan, waarmee het bestuur invulling wilt geven aan de geschiktheidseisen voor bestuursleden van pensioenfonds. Bij geschikt pensioenfondsbestuur spelen deskundigheid, competenties en professioneel gedrag een rol. Het Geschiktheidsplan wordt periodiek beoordeeld en geactualiseerd.

DNB heeft regels vastgesteld om besturen en directies van pensioenfonds te toetsen. Deze regels houden concreet in dat bestuurders en directieleden van pensioenfonds, voordat zij worden benoemd, door DNB worden getoetst op integriteit en deskundigheid. DNB houdt bij deze toetsing steeds meer rekening met de aard, omvang en complexiteit en daarmee dus het risicoprofiel van het pensioenfonds en de samenstelling van het zittende bestuur. Alle bestuursleden van het pensioenfonds zijn getoetst en DNB heeft met hun benoeming ingestemd.

Om de kennis op peil te houden, volgt het bestuur actief de voor het pensioenfonds relevante pensioenontwikkelingen (onder meer middels vakliteratuur en relevante seminars). Tevens worden bestuursleden in de gelegenheid gesteld (vervolg)cursussen, seminars en themabijeenkomsten bij te wonen.

Verschillende bestuursleden hebben deelgenomen aan seminars, zoals DNB seminars, webinars van de Pensioenfederatie en seminars van de Pensioenfederatie, Mercer en Aegon Asset Management.

Op basis van de deskundigheidsmatrix van het pensioenfonds, dat deel uitmaakt van het Geschiktheidsplan, zijn geen lacunes in de collectieve deskundigheid vastgesteld. In het Geschiktheidsplan is een opleidingsplan opgesteld voor de (aspirant-)bestuursleden.

Het regelmatig evalueren van het functioneren van bestuursleden en van het bestuur als geheel en het tijdig bijsturen daar waar nodig, draagt bij aan het in stand houden van een goed bestuur. Daarom draagt het bestuur er zorg voor dat bestuursleden en het bestuur als geheel elk jaar op hun functioneren worden geëvalueerd. Deze jaarlijkse evaluatie is in 2024 afgerond.

Daarnaast wordt het bestuur en zijn functioneren beoordeeld door het intern toezicht (visitatiecommissie). Het bestuur is van mening dat het voldoende deskundig en ervaren is om zijn taak adequaat uit te voeren. Ook acht het zichzelf zorgvuldig, transparant en beheerst.

Het bestuur heeft in het Geschiktheidsplan nadere eisen gesteld aan de leden van het verantwoordingsorgaan. Ook is daarin een profiel opgesteld voor de visitatiecommissie.

DNB

De Nederlandsche Bank (DNB) maakt zich sterk voor een betrouwbaar financieel stelsel. Daarom houdt zij toezicht op banken, pensioenfonds(en), verzekeraars en andere financiële instellingen. De toezichthouders van DNB doen dit door onder andere het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Ook controleren zij of instellingen financieel solide zijn.

In 2024 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van DNB.

AFM

Sinds 1 januari 2007 houdt de Autoriteit Financiële Markten (AFM) toezicht op het gedrag van pensioenuitvoerders uit hoofde van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. De AFM controleert of pensioenuitvoerders zich aan de wetten en regels houden welke vooral zien op de verplichte informatieverstrekking aan deelnemers én de zorgplicht ten aanzien van deelnemers met een premie- of kapitaalovereenkomst. Daarnaast vallen pensioenuitvoerders ook onder het effecten-typisch gedragstoezicht van de AFM. Adviseurs en bemiddelaars in pensioenproducten vallen ook onder het AFM-toezicht. Daarnaast vallen sommige pensioenuitvoeringsorganisaties als AIFM-beleggingsinstelling ook onder het AFM-toezicht.

Klachten, geschillen en onregelmatigheden

Het bestuur heeft een Klachtenprocedure en een Geschillenprocedure opgesteld. De regelingen houden in het kort het volgende in:

Reglement Klachtenprocedure

Een deelnemer of een andere belanghebbende heeft het recht bij de administrateur een klacht in te dienen over de uitvoering van het pensioenreglement. Indien de klager het niet eens is met de beslissing van de administrateur op de klacht, heeft de klager het recht om in beroep te gaan bij het bestuur. Indien het bestuur de beslissing van de administrateur bevestigt, heeft de klager het recht een beroep te doen op de Ombudsman Pensioenen. De Ombudsman handelt een klacht af door het geven van een schriftelijk advies dat hij uitsluitend aan de klager en het bestuur ter kennis brengt. Het bestuur kan hier gemotiveerd van afwijken.

Reglement Geschillenprocedure

Het bestuur zorgt ervoor dat alle betrokkenen bij het pensioenfonds de mogelijkheid hebben te rapporteren over onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard. Dit kan gaan om onregelmatigheden zowel binnen het pensioenfonds als bij partijen aan wie taken worden uitbesteed.

De commissie van beroep bestaat uit een voorzitter en twee leden, die door het bestuur worden benoemd. De commissie is bevoegd tot het doen van uitspraak in geschillen tussen een aangesloten werkgever, een deelnemer, een gewezen deelnemer, hun rechtverkrijgende of een ander die naar het oordeel van de commissie rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen.

Nadere voorwaarden voor de procedures zijn vastgelegd in de betreffende reglementen. In het verslagjaar zijn geen klachten ontvangen.

Tevens heeft het pensioenfonds een Incidentenregeling en een Klokkenluidersregeling.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is in eerste instantie gericht op een zo goed mogelijk rendement bij een verantwoord risico. De beleggingen van het pensioenfonds zijn gespreid, om zo het lange-termijnsrisico te beperken en toch een goed rendement te kunnen behalen. Het pensioenfondsbestuur vindt dat het geld dat het beheert, op een maatschappelijk verantwoorde manier moet worden belegd.

In 2024 zijn er geen wijzigingen aangebracht aan de renteafdekking, deze is gelijk gebleven aan 70%. Wel zijn in de loop van 2024, met het oog op de aankomende CWO naar PME, geleidelijk aan beleggingen die wat moeilijker te verkopen zijn, alvast verkocht. De vrijkomende gelden zijn zodanig herbelegd in beleggingen die wel makkelijk verkocht kunnen worden, op een manier die paste binnen het beleggingsbeleid en de strategische mix niet aangepast hoefde te worden.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2025 is een toeslag verleend aan alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 2,71% (toeslag 1 januari 2024: 2,96%). Deze verhoging van de aanspraken is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI), alle bestedingen, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeten over de periode juli tot juli voorafgaande aan het toeslagmoment, gelijk aan 2,71%. Vervolgens moet er naar de dekkingsgraad worden gekeken om vast te stellen hoeveel procent van deze maximale indexatie gegeven kan worden, dat was gelijk aan 100%, resulterend in een uiteindelijke indexatie van 2,71%.

Herstelplan

Er is geen herstelplan van toepassing.

Communicatie

Het pensioenfondsbestuur vindt het zeer belangrijk om alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden te bereiken. De oudedagsvoorziening is belangrijk en vergt aandacht. De communicatie-inspanningen van het pensioenfonds zijn verwoord in een Meerjarenbeleidsplan en een daaruit opgesteld communicatiejaarplan met een concrete uitwerking van in te zetten middelen voor dat jaar.

Beloningsbeleid

Het Pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst; de bestuursleden namens de werkgever en de werknemers die in dienst zijn bij de werkgever, ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding van het pensioenfonds. De andere vertegenwoordigers ontvangen conform het beloningsbeleid een vergoeding. De gepensioneerde leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vacatievergoeding.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Alleen de bestuurders die werknemer zijn van één van de bij het fonds aangesloten ondernemingen, nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Frauderisicoanalyse

Het is voor het bestuur belangrijk om fraude te voorkomen, daar zijn de processen op ingericht en dit wordt ook periodiek besproken. Dit niet alleen om de eigen reputatie te waarborgen, maar het is uiteraard ook in het belang van onze stakeholders.

De organisaties waar we werkzaamheden aan hebben uitbesteed, informeren ons hier ook jaarlijks over, op deze manier kunnen we mogelijke risico's tijdig en goed inschatten. In de (risico)rapportages die wij periodiek van onze uitbestedingspartners ontvangen, wordt stelselmatig aandacht besteed aan naleving wet- en regelgeving, frauderisico's en het stelsel van maatregelen om mogelijke frauderisico's te beheersen. Daar zijn in het afgelopen boekjaar geen bijzonderheden uit naar voren gekomen.

Een ander mogelijk risico voor het fonds heeft betrekking op de periodieke betalingen die gedurende het jaar door bestuursleden moeten worden geaccordeerd. Hier zijn strikte afspraken over gemaakt binnen het bestuur die ook vastgelegd zijn. Bestuursleden hebben de mogelijkheid om zich digitaal aan te melden bij de betalingsportal van de betreffende financiële instelling, bijvoorbeeld van onze bankrekening voor het betalen van de pensioenuitkeringen. Per betaling of beleggingstransactie geldt het vierogen principe, deze kan pas doorgang vinden als minimaal twee bestuursleden akkoord hebben gegeven.

Bestuursleden dienen zich te houden aan de gedragscode van het pensioenfonds. Bestuursleden dienen vervolgens elk jaar een verklaring in te vullen dat zij het bepaalde in de gedragscode hebben nageleefd en dat ook zullen blijven doen. Over 2024 is deze verklaring door alle bestuursleden ondertekend. Daarnaast is bij het fonds sprake van een klachtenreglement, geschillenreglement, klokkenluidersregeling en incidentenregeling, om allerlei mogelijke onwenselijkheden als fraude te voorkomen.

Het frauderisico wordt derhalve als laag ingeschat. Er is onder meer sprake van een strikte scheiding van taken, waarbij het feit dat de pensioenuitvoering is uitbesteed aan een gerenommeerde partij extra waarborgen geeft.

1.7 Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar:

(* € 1.000)	Pensioen- vermogen	Technische voorzieningen	Dekkings- graad
Stand per 31 december 2023	673.809	512.462	131,5%
Beleggingsresultaten	79.246		
Premiebijdragen	9.772	8.147	
Toeslagverlening		14.136	
Uitkeringen	-18.421	-18.394	
Waardeoverdrachten	-75	-92	
Pensioenuitvoeringskosten	-1.442	-1.442	
Rentewijziging TV		17.382	
Wijziging RTS		7.679	
Wijziging grondslagen		176	
Overige	3	-3.245	
Stand per 31 december 2024	742.892	536.809	138,4%

De dekkingsgraad is een belangrijke maatstaf voor de financiële positie van een pensioenfonds. Het geeft het pensioenvermogen als percentage van de contante waarde van de pensioenverplichtingen weer. De dekkingsgraad kan wijzigen door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het beleggingsresultaat, verzekeringstechnische ontwikkelingen en de ontwikkeling van de rentetermijnstructuur.

De actuele dekkingsgraad is in 2024 gestegen van 131,4% naar 138,4%. De beleidsdekkingsgraad (het 12-maandsgemiddelde van de dekkingsgraad) is in 2024 gestegen van 135,9% naar 139,3%.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad van het pensioenfonds gedurende het jaar wordt hieronder weergegeven. Daarbij is per factor het procentuele effect op de dekkingsgraad bepaald.

	2024 %	2023 %
Dekkingsgraad per 1 januari	131,5	131,4
Effect premie	-0,1	0,0
Effect uitkeringen	1,2	1,2
Effect toeslagverlening	-3,8	-3,8
Effect beleggingsresultaat	10,6	7,2
Effect wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,9	-4,7
Wijzigingen actuariële grondslagen	0,0	0,2
Effect overige oorzaken	0,9	0,0
Dekkingsgraad per 31 december	138,4	131,5

Effect premies

De pensioenpremie die verschuldigd is aan het pensioenfonds (inclusief de bijdrage van de werknemers) was in 2024 39,0% van de som van de pensioengrondslagen. Hiervan is € 9.527 (waaronder € 245 aan correcties op eerdere jaren) afgedragen door de werkgever en de werknemer en is € 0 onttrokken uit het premiedepot. Het premieresultaat is positief omdat de feitelijke premie hoger is dan de gedempte- en zuivere kostendekkende premie.

Effect beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking)

Er is in 2024 (na aftrek kosten vermogensbeheer) een beleggingsrendement gerealiseerd van 11,74%. Voor de voorziening pensioenverplichtingen was een interest benodigd van 3,439%. Dit zorgt voor een positief resultaat als gevolg van beleggingsopbrengsten.

Effect toeslagverlening

Per 1 januari 2024 is een toeslag verleend aan alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 2,96%. Deze verhoging van de aanspraken is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI), alle bestedingen, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeten over de periode juli tot juli voorafgaande aan het toeslagmoment. Vanwege de financiële positie kon net niet de volledige maatstaf worden toegekend (3,26%). De deelnemers zijn hierover geïnformeerd middels een nieuwsbericht op de website.

Per 1 januari 2025 is een toeslag verleend aan alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 2,71%. Ook deze verhoging van de aanspraken is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI), alle bestedingen, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeten over de periode juli tot juli voorafgaande aan het toeslagmoment. Vanwege de financiële

positie kon de volledige maatstaf worden toegekend (2,71%). De deelnemers zijn hierover geïnformeerd middels een nieuwsbericht op de website.

Toeslagachterstanden

Wanneer geen volledige toeslag wordt verleend wordt de niet verleende toeslag op individueel niveau geregistreerd, dit is de zogenaamde toeslagachterstand. Het bestuur heeft beleid vastgesteld voor het eventueel inhalen van deze toeslagachterstanden. Om een inhaaltoeslag te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Vanwege het verschil in de financiële positie van het fonds ten opzichte van PME is bij de collectieve waardeoverdracht van de pensioenverplichtingen 75% van de individuele toeslagachterstand toegekend.

Een historisch overzicht van de toeslagen is in de volgende 2 tabellen opgenomen.

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
Voor actieve deelnemers				
Voor 2016	4,25	0,50	3,75	14,45
2016	0,81	-	0,81	15,37
2017	-0,32	-	-0,32	15,01
2018	1,36	0,30	1,06	16,22
2019	1,73	1,00	0,73	17,07
2020	1,49	0,20	1,29	18,58
2021	1,56	-	1,56	20,43
2022	1,29	1,26	0,03	20,47
2023	12,45	12,45	-	20,47
2024	3,26	2,96	0,30	20,83
2025	2,71	2,71	-	20,83

Het weergegeven toeslagpercentage betreft de toeslag van 1 januari van het boekjaar en is toegekend over de pensioenaanspraken en -rechten per 31 december van het voorafgaande boekjaar

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
Niet actieve deelnemers				
Voor 2016	2,28	0,20	2,08	10,90
2016	0,81	-	0,81	11,80
2017	-0,32	-	-0,32	11,44
2018	1,36	0,30	1,06	12,62
2019	1,73	1,00	0,73	13,44
2020	1,49	0,20	1,29	14,91
2021	1,56	-	1,56	16,70
2022	1,29	1,26	0,03	16,74
2023	12,45	12,45	-	16,74
2024	3,26	2,96	0,30	17,08
2025	2,71	2,71	-	17,08

Het weergegeven toeslagpercentage betreft de toeslag van 1 januari van het boekjaar en is toegekend over de pensioenaanspraken en -rechten per 31 december van het voorafgaande boekjaar.

Effect rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op marktwaarde op basis van de rentetermijnstructuur (RTS). Iedere maand wordt deze door DNB gepubliceerd. Een lagere (hogere) rentetermijnstructuur betekent een hogere (lagere) voorziening.

De verplichtingen stegen door de gedaalde RTS, met als gevolg een negatief effect op de dekkingsgraad. Deze RTS is door DNB vastgesteld.

Uitvoeringskosten

Op basis van artikel 45a van de Pensioenwet is het pensioenfonds verplicht informatie ten behoeve van de uitvoeringskosten op te nemen, uitgesplitst naar administratieve uitvoeringskosten, vermogensbeheerkosten en transactiekosten. Een weergave van de afgelopen twee jaar is in onderstaand overzicht opgenomen:

(* € 1.000)	2024	2023
Algemene en administratieve uitvoeringskosten	1.442	1.239
In euro's per deelnemer (actieven en gepensioneerden)	898	786
In euro's per deelnemer (totale populatie)	505	432
Vermogensbeheerkosten excl. transactiekosten	1.680	2.637
In % van het gemiddeld belegd vermogen	0,24%	0,41%
Transactiekosten	400	764
In % van het gemiddeld belegd vermogen	0,06%	0,12%
Gemiddeld belegd vermogen	691.821	641.822
Rendement beleggingen na aftrek vermogensbeheerkosten	11,74%	8,91%

De pensioenbeheerkosten per deelnemer zijn gestegen ten opzichte van 2023. Op totaalniveau zijn de pensioenbeheerkosten met € 203 duizend gestegen. Het totale aantal deelnemers is met 14 afgenomen.

De belangrijkste oorzaak voor de daling van de totale vermogensbeheerkosten is de overstap naar passieve aandelenfondsen, hierdoor vallen de kosten van het beleggen in aandelen ongeveer € 900.000,- lager uit. De overige verlaging van de vermogensbeheerkosten is te verklaren door de geleidelijke verkoop van het hypotheekfonds.

In de onderstaande paragrafen worden de kosten verder toegelicht.

Algemene kosten

De algemene kosten betreffen kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan de pensioenuitvoering of vermogensbeheer. Deze kosten betreffen kosten voor bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders. Een aanbeveling van de Pensioenfederatie is om de algemene kosten pro rato te verdelen over pensioenuitvoeringskosten en vermogensbeheerkosten. Voor het pensioenfonds geldt dat de algemene kosten niet verdeeld zijn.

Administratieve uitvoeringskosten

Deze kosten betreffen de integrale kosten voor pensioenbeheerdienstverlening van Appel Pensioenuitvoering. Verder bestaan de kosten van pensioenbeheer uit communicatiekosten, accountantskosten, actuariskosten en toegerekende algemene kosten. De pensioenuitvoeringskosten worden gerapporteerd in euro's per deelnemer, waarbij het aantal deelnemers de som is van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden. Er is geen sprake van kosten inzake herverzekering en van kosten die door de werkgever worden gedragen. In deze kosten zitten geen schattingselementen.

Vermogensbeheerkosten

In de toelichting op de staat van baten en lasten is een bate van € 880 opgenomen. Dit betreft alle door het pensioenfonds betaalde vermogensbeheerkosten, restituties beheersvergoeding en ontvangen rebates. De overige vermogensbeheerkosten, ad € 2.560, zijn rechtstreeks gesaldeerd binnen de beleggingsfondsen. De totale vermogensbeheerkosten bedragen € 1.680.

De kosten van vermogensbeheer betreffen de vergoeding voor de integrale vermogensbeheer-dienstverlening van de vermogensbeheerder en de beheervergoeding en rendement gerelateerde vergoeding van de vermogensbeheerders. Ook bevatten deze kosten de overige kosten met betrekking tot het vermogensbeheer, waaronder de accountantskosten, bewaarvergoedingen, administratiekosten en juridische kosten. De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Het aandeel geschatte kosten is beperkt. Dit betreft met name kosten in onderliggende beleggingsstructuren.

De beheerkosten zijn berekend op basis van de Ongoing Charges Figure (OCF) van de beleggingsfondsen. De OCF is een maatstaf voor doorlopende kosten die aan het beleggingsfonds toegerekend worden. De OCF bestaat uit de beheervergoeding, service fee, kosten voor securities lending en kosten voor onderliggende extern beheerde beleggingsfondsen. Niet inbegrepen zijn de toe- en uittredingskosten van participanten, eventuele prestatievergoeding, transactiekosten binnen de beleggingsfondsen en interestkosten op bankrekeningen.

Een eventuele vaste vergoeding voor het beheer van de beleggingsportefeuille en eventueel een restitutie op de beheerkosten zijn in deze kostencategorie opgenomen. De basis hiervoor is de overeenkomst met Institutional Trust Services. Daarnaast zijn de kosten voor specifieke diensten en rapportages in deze kostencategorie opgenomen. Deze kosten worden ieder jaar separaat in rekening gebracht. Wanneer de kosten over 2024 nog niet in rekening zijn gebracht dan is een schatting van deze kosten opgenomen. Deze overige kosten hebben allemaal betrekking op de gehele beleggingsportefeuille en zijn pro rata verdeeld over de verschillende beleggingscategorieën.

De performance gerelateerde kosten zijn berekend aan de hand van de prestatievergoeding van de hierbij behorende beleggingsfondsen.

Vermogensbeheerkosten

(* € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overig	Totaal
2024	-	199	690	791	1.680
2023	8	1.020	843	766	2.637
2022	11	1.088	860	874	2.833
2021	17	1.380	845	891	3.133
2020	-	1.302	1.343	36	2.681
2019	-	1.145	1.000	310	2.455

Vergelijking kosten met peergroup en visie bestuur

De vermogensbeheerkosten van 0,24% zijn lager dan de peergroup van fondsen met een belegd vermogen tussen 100 miljoen en 1.000 miljoen. De vermogensbeheerkosten van de peergroup (bron Bell, voorheen was dat LCP) bedroegen in 2023 namelijk 0,31% (2022: 0,30%). De kosten zijn afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar vanwege de overgang naar passief beleggen. Het bestuur is van mening dat de kosten marktconform zijn en passen bij het gekozen beleid van het pensioenfonds en de gekozen invulling.

Transactiekosten

Transactiekosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen, de kosten van discretionaire portefeuilles en de derivatentransacties. Transactiekosten in onderliggende beleggingsfondsen en acquisitiekosten bij illiquide beleggingen in beleggingsfondsen worden voorsnog niet meegeteld, hier wordt door de Pensioenfederatie eerst nader onderzoek naar gedaan. De (geschatte) transactiekosten worden gerapporteerd als een percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Omdat bij

transacties in vastrentende waarden en in derivaten de werkelijke transactiekosten niet bekend zijn, zijn deze vrijwel volledig geschat.

Transactiekosten van beleggingstitels binnen de beleggingsfondsen zijn niet meegenomen. Dit is anders voor directe beleggingen in financiële instrumenten (discretionaire portefeuille). De aan- en verkoopkosten van beleggingstitels zijn standaard verwerkt in de aan- en verkoopprijs van deze instrumenten. Om deze kosten te bepalen is een gemiddelde spread (de helft van het verschil tussen de bied- en de laatprijs) toegepast.

Transactiekosten

(* € 1.000)	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overig	Totaal
2024	1	64	266	69	400
2023	-	644	55	65	764
2022	1	611	-16	111	707
2021	3	260	-22	237	478
2020	-	30	83	32	145

Aansluiting met jaarrekening

De toelichting op de vermogensbeheerkosten in het bestuursverslag wijkt op onderdelen af van de kosten zoals gepresenteerd in de jaarrekening. De toelichting in het bestuursverslag houdt rekening met de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. In de jaarrekening zijn de kosten verantwoord overeenkomstig de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

In de volgende tabel is de aansluiting tussen de vermogensbeheerkosten zoals gepresenteerd in het bestuursverslag en de kosten zoals opgenomen in de jaarrekening weergegeven:

(* € 1.000)	Vermogens beheer kosten	Performance gerelateerde vergoedingen	Transactie kosten
Advies kosten en Bewaarloon	1.212	-	-
Overige kosten ¹	<u>468</u>	-	<u>400</u>
Totale vermogensbeheerkosten en transactiekosten	1.680	-	400
Kosten opgenomen in de jaarrekening²	<u>-880</u>	-	<u>-</u>
Kosten gesaldeerd met indirecte beleggingsopbrengsten	2.560	-	400

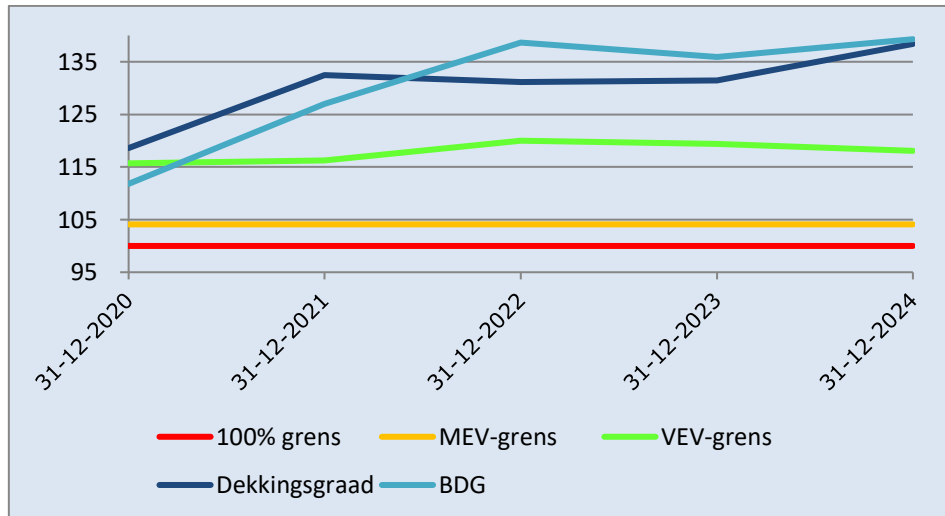
De administratieve uitvoeringskosten zoals opgenomen in het bestuursverslag sluiten wel aan op de kosten in de jaarrekening.

¹ De overige kosten betreffen de werkelijke vermogensbeheerkosten binnen de Vanguard fondsen en het Syntrus Achmea fonds.

² De positieve post kosten vermogensbeheer wordt veroorzaakt door de korting op de kosten binnen de fondsen van Vanguard.

Financiële positie en herstelplan (nFTK)

In de periode 2020-2024 hebben de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad, het vereist eigen vermogen en het minimaal vereist eigen vermogen zich als volgt ontwikkeld:

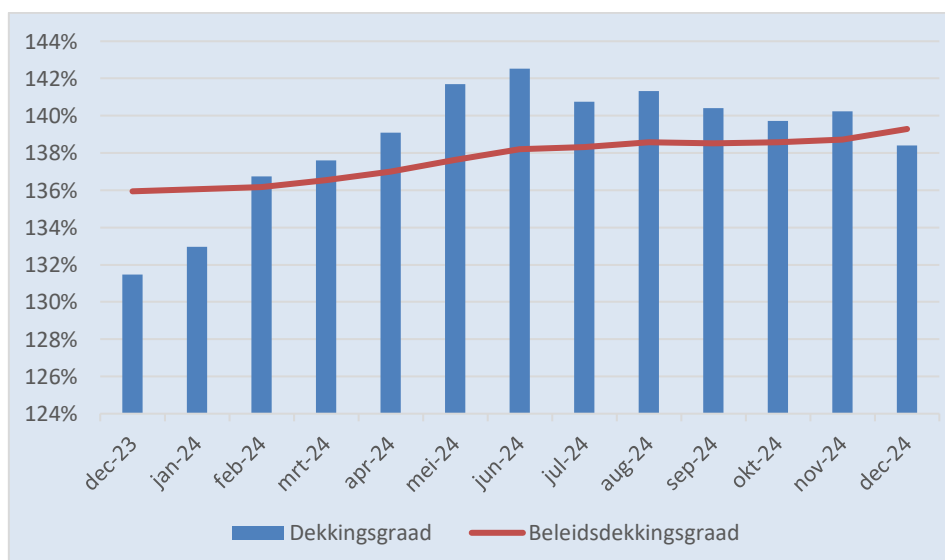

Beleidsdekkingsgraad

Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Per 31 december 2024 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 139,3% (2023: 135,9%).

Om de juistheid van de maandelijkse berekening van de dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad te waarborgen, zijn de interne beheersmaatregelen van dit proces inbegrepen in de ISAE3402-II verklaring van de pensioenadministrateur.

Onderstaande grafiek geeft de maand-op-maand-ontwikkeling aan van de dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad.

Minimaal vereist eigen vermogen, vereist eigenvermogen en herstelplan

De dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen per 31 december 2024 bedraagt: 104,1% (31 december 2023: 104,1%). De dekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen per 31 december 2024 bedraagt: 118,1% (31 december 2023: 119,4%). Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model. De koopsom voor de toeslagverlening per 1 januari 2025 is meegenomen in de voorziening per 31 december 2024.

Herstelplan

Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het pensioenfonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd. Vanwege de financiële positie van het pensioenfonds is voor 2024 geen herstelplan nodig.

Haalbaarheidsonderzoek

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

In 2015 is de (lange termijn) risicohouding vastgelegd door ondergrenzen voor het pensioenresultaat te bepalen. Het verwachte pensioenresultaat wordt vervolgens elk jaar aan deze grenzen getoetst.

In 2015 zijn de ondergrenzen voor de mediaan en de relatieve afwijking vastgesteld op respectievelijk 90% en 35% vanuit de feitelijke financiële positie.

Op basis van de meting per 1 januari 2024 bedraagt het resultaat 100,2% respectievelijk 29,8% waarmee de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets voldoen aan de vastgestelde ondergrenzen.

1.8 Beleggingen**Beleggingsresultaten 2024**

Het totale beleggingsrendement na kosten (inclusief renteaftrekking) kwam in 2024 uit op 11,74% (2023: 8,91%). Hierna wordt een terugblik op 2024 gegeven, met daarna een toelichting op de renteaftrekking en vervolgens op de verschillende beleggingen van het pensioenfonds.

Terugblik 2024

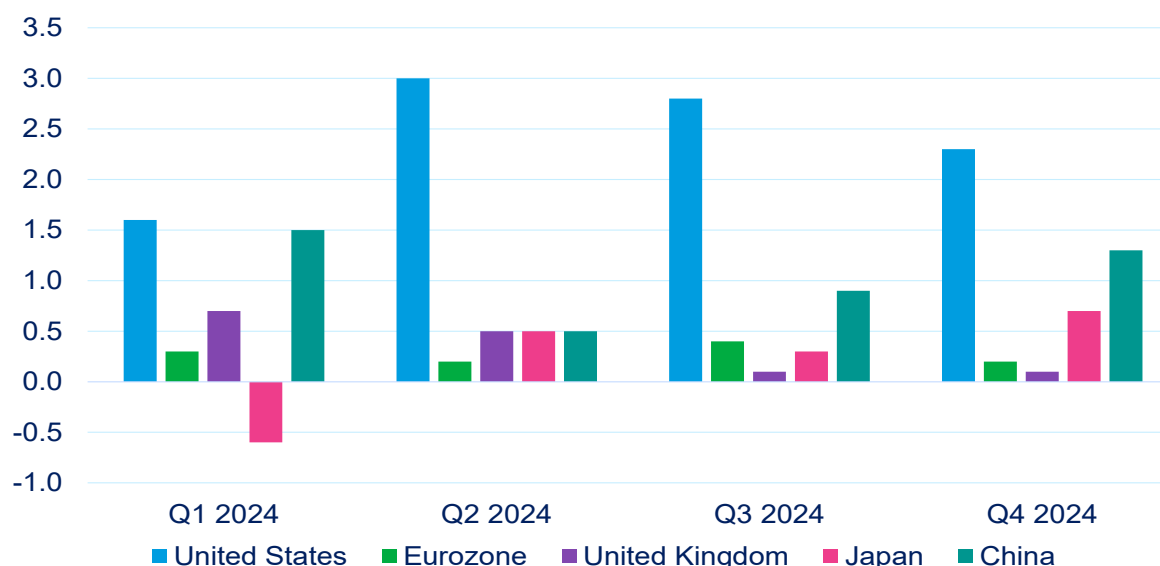
2024 was een jaar van zowel positieve als negatieve verrassingen. De groei van de wereldwijde economie heeft zich over het algemeen doorgezet, maar begint zich te stabiliseren naar een normaal niveau. Verwachtingen van een recessie zijn aanhoudend echter er wordt steeds meer uitgegaan van een soft landing.

In de eerste helft van het jaar zijn de Amerikaanse en Chinese economieën veerkrachtiger gebleken dan verwacht. Met name de Amerikaanse economie heeft in 2024 een sterke economische groei gekend, waar vele analisten voor de start van 2024 nog een recessie hadden voorspeld. De Amerikaanse economie wordt momenteel gezien als oververhit en de verwachtingen voor een recessie zijn daarmee nog niet getemperd. Hierbij is het inmiddels wel de verwachting dat er sprake zal zijn van een soft landing. De cijfers over het derde en vierde kwartaal van 2024 lieten zien dat de groei van de Amerikaanse economie langzaam afremt en minder sterk heeft gepresteerd ten opzichte van de verwachtingen eerder in 2024. Een belangrijk evenement dat de markten beïnvloedde, was de verkiezing van Donald Trump. Na zijn verkiezing nam de spanning toe, vooral voor Europese exporteurs, die geconfronteerd werden met de dreiging van verhoogde Amerikaanse importtarieven. Dit had een directe impact op hun handelsrelaties met de VS, een belangrijke markt voor hen. De Chinese economie heeft over alle vier de kwartalen van 2024 beter gepresteerd dan verwacht. Daarnaast zit de Chinese economie momenteel onder haar capaciteit.

De economieën van de landen in de Eurozone, het Verenigd Koninkrijk (VK) en Japan krompen in het laatste kwartaal van 2023, waarbij uiteindelijk de economie van het VK aan het begin van 2024 technisch gezien in een recessie was. In 2024 is de groei van deze economieën dan ook beperkt gebleven, maar zijn verdere periodes van recessie uitgebleven. Uitsluitend in Japan was er in het eerste kwartaal sprake van een krimp van het Bruto Binnenlands Product (BBP) met -0,6%.

In figuur 1 zijn de BBP-groecijfers van de verschillende regio's grafisch weergegeven per kwartaal:

Figuur 1: BBP groei 2024

Bron: Bloomberg. Data tot en met 31 december 2024.

Doordat de daling van de bedrijfswinsten (relatief) meeviel, is het aantal reorganisaties beperkt gebleven en bleef de werkloosheid aanhoudend laag. Dergelijke ontwikkelingen zouden als een positief signaal beschouwd kunnen worden, echter heeft het een negatief effect gehad op de mondiale economie gerekend vanuit een macro-economisch perspectief, gezien daarmee de (relatief hoge) inflatie in stand gehouden wordt en daardoor lastiger te beteugelen is.

Renteafdekking

Het pensioenfonds heeft een dynamisch beleid rondom de renteafdekking. De strategische renteafdekking bedraagt 35%. De feitelijke renteafdekking is in 2024 gelijk gebleven aan 70%. De feitelijke renteafdekking is gelijk aan 70% om de negatieve effecten van een rentedaling op dekkingsgraad te beperken. De renteafdekking dient ervoor om de dekkingsgraad (deels) te beschermen tegen rentebewegingen. In 2024 is de rente per saldo met ongeveer 0,2% gedaald. De renteafdekking heeft daarom positief bijgedragen aan het rendement. Daar tegenover staat een stijging van de technische voorziening, waardoor per saldo de dekkingsgraad als gevolg van de rentedaling is gedaald.

Financiële markten

Aandelen

Aandelen hebben goed gepresteerd in 2024 vanwege positieve economische ontwikkelingen. Tabel 1 laat zien dat wereldwijde aandelen tot en met ultimo december 2024 met maar liefst 25,9% zijn gestegen in termen van euro's. Met name Amerikaanse aandelen hebben dit jaar goed gepresteerd. Ook aandelen in opkomende markten hebben in 2024 na jaren teleurstellende resultaten weer goed gepresteerd.

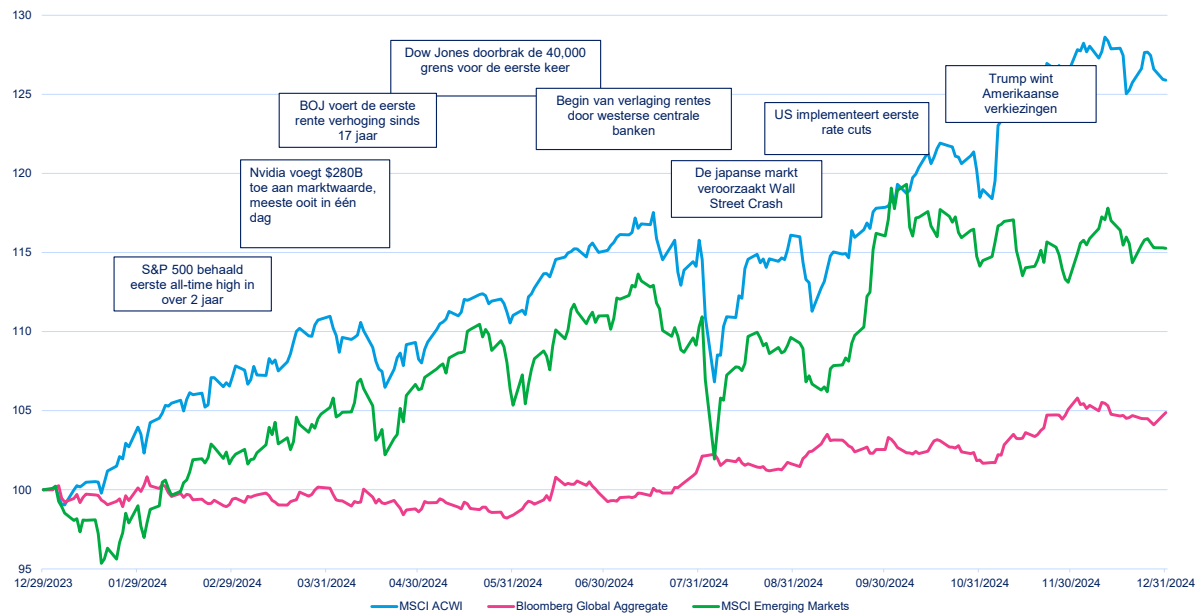
Tabel 1: rendement aandelenindices (in €)

Index	Tot ultimo december 2024
MSCI ACWI	25,9%
MSCI World	27,2%
MSCI Emerging Markets	15,3%
Bloomberg Global Aggregate	2,6%

Bron: TPS Databank. Data tot en met 31 december 2024.

Figuur 4 laat het verloop van deze aandelenindices zien van het afgelopen jaar:

Figuur 4: rendement aandelenindices (geïndexeerd in €)

Bron: TPS Databank. Data tot en met 31 december 2024.

Uit de grafiek is af te leiden dat met name de eerste helft van het jaar leidde tot uitstekende en stabiele prestaties op de aandelenbeurs. In het begin van het jaar heeft de S&P 500 voor het eerst sinds meer dan 2 jaar een nieuwe top bereikt. Daarnaast heeft de Dow Jones index op 16 mei 2024 voor het eerst de grens van 40.000 overschreden. De sterke en stabiele aandelenrendementen in de eerste helft van het jaar zijn met name te danken aan de Amerikaanse tech-giganten (ook wel bekend als de Magnificent Seven: Alphabet, Amazon, Apple, Meta, Microsoft, NVIDIA en Tesla).

Het tweede helft van 2024 is gekenmerkt door volatiliteit op de financiële markten, in gang gezet door de onzekerheden rondom de plotselinge financiële crash in augustus 2024. Deze beurscrash was met name veroorzaakt door teleurstellende gegevens over de Amerikaanse arbeidsmarkt en de Amerikaanse productiesector die aan het begin van het derde kwartaal werden gepubliceerd en de verrassing van de BOJ die de rente verhoogde tot 0,25%. Hierdoor ontstond er de vrees voor een recessie in de VS.

Dit, in combinatie met een wereldwijde afbouw van populaire handelsstrategieën, bracht de markt aanzienlijk in beweging. Wegens de Amerikaanse verkiezingen en de winst van Trump in de race voor het witte huis was ook het vierde kwartaal van 2024 gekenmerkt door sterke volatiliteit.

Ook de rendementen van aandelen opkomende markten waren in 2024 nadrukkelijk positief. Hierbij zijn de voornaamste redenen dat de opkomende markten relatief eerder zijn begonnen met het verruimen van hun monetair beleid en hierdoor verder op de economische cyclus liggen. Ook hebben de export-georiënteerde economieën voordelen kunnen behalen door de globale economische groei. Daarnaast zijn momenteel de

waarderingen van aandelen in opkomende markten gunstiger gewaardeerd dan ontwikkelde markten.

Geopolitieke conflicten zoals de aanhoudende oorlog in het Midden Oosten en tussen Oekraïne en Rusland waren eveneens risico's die onzekerheid op de financiële markten veroorzaakten. Alhoewel dit humanitair gezien verschrikkelijke gebeurtenissen zijn, hebben deze conflicten een beperkte impact gehad op de mondiale markten.

Vastrentende waarden

Obligaties zijn in de eerste helft van 2024 gedaald en in de tweede helft van 2024 gestegen. Tabel 2 vat de rendementen van de verschillende obligatiebenchmarks kort samen:

Tabel 2: rendement vastrentende waarden (in €)

Index	Tot ultimo december 2024
Bloomberg Euro Aggregate	2,6%
Bloomberg Euro Aggregate Treasury	1,9%
Bloomberg Euro Aggregate Credit	4,0%

Bron: TPS Databank. Data van 31 december 2024.

Index	Tot ultimo december 2024
Bloomberg Euro Aggregate	2,6%
Bloomberg Euro Aggregate Treasury	1,9%
Bloomberg Euro Aggregate Credit	4,0%

Figuur 5 laat het verloop van bovenstaande obligatieindices zien over het afgelopen jaar:

Figuur 5: rendement vastrentende waarden (geïndexeerd)

Bron: TPS Databank. Data tot en met 31 december 2024.

Rendementen per beleggingsfonds 2024

In de onderstaande tabel staan de behaalde rendement per beleggingsfonds waarin het pensioenfonds in 2024 heeft belegd.

Assetgroep	Fondsnaam	Jaar-rendement
VRW	AEAM Core Eurozone Government Bond	0,19%
VRW	AEAM Dutch Mortgage Fund 2	0,85%
VRW	AEAM Emerging Market Debt Fund	5,28%
VRW	AEAM Government Related Investment	0,20%
VRW	AEAM Strategic Liability Matching Fund	4,84%
VRW	AEAM Money Market Euro Fund	4,68%
VRW	MGI Emerging Market Debt Fund	1,16%
VRW	GSAM Euro Credit Fund – I	4,95%
Aandelen	Mercer Passive Global Equity CCF	23,78%
Vastgoed	Grond in Emmen	6,06%
Grondstoffen	AEAM Global Commodity Fund	7,18%
Edelmetalen	Goud	33,24%

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds acht het belangrijk om bepaalde sectoren of bedrijven uit te sluiten (bijvoorbeeld controversiële wapens) en ziet een verantwoordelijkheid voor het pensioenfonds om actief te kunnen bijdragen aan een betere wereld.

Het pensioenfonds wil dit invullen door uitsluitend zaken te doen met vermogensbeheerders die de UNPRI hebben ondertekend en laat zich bij de selectie van nieuwe vermogensbeheerders actief informeren over de mate van bemoeienis met betrekking tot het stembeleid en de mate van maatschappelijk verantwoord beleggen van de vermogensbeheerder.

Het pensioenfonds besteedt zijn beleggingen uit aan Aegon Asset Management B.V. (AeAM), Goldman Sachs Asset Management (GSAM) (voorheen: NN Investment Partners), en Mercer Global Investments (MGI). Het pensioenfonds hanteert in het kader van verantwoord beleggen een aantal uitgangspunten.

Het pensioenfonds zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met de (uitvoering) van het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen. Deze personen zijn gebonden aan de door het pensioenfonds opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de AFM hieraan stellen. Het pensioenfonds heeft een compliance officer die toeziet op de juiste naleving van de gedragscode.

Het pensioenfonds waardeert goed bestuur en maatschappelijk verantwoord beleggen als belangrijk en streeft ernaar haar portefeuille in lijn hiermee in te richten. Verantwoord beleggen is één van de criteria waar beleggingsfondsen op geselecteerd worden.

SFDR-wetgeving

Op 10 maart 2021 is de Europese Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) in werking getreden, met als doelstelling een klimaatneutraal Europa in 2050. Deze verordening is ook van toepassing op Nederlandse pensioenfondsen. Het verplicht pensioenfondsen om inzicht te geven in hoe ze omgaan met duurzaamheidsrisico's; hoe deze risico's worden meegenomen in beleggingsbeslissingen, of rekening wordt gehouden met ongunstige effecten van de beleggingen en of duurzaamheidsrisico's onderdeel zijn van het beloningsbeleid.

De gedragslijnen inzake de integratie van duurzaamheidsrisico's in de beleggingsprocedure van het fonds zijn te vinden in de "Verklaring inzake Beleggingsbeginselen".

Het pensioenfonds heeft haar SFDR-verklaring gepubliceerd op de website. Ook heeft het fonds haar beloningsbeleid geactualiseerd op basis van de SFDR. Het bestuur van het fonds heeft verder bepaald dat de pensioenregeling onder SFDR wordt aangemerkt als een "Overig product" (artikel 6).

Aegon Asset Management

Aegon streeft naar een duurzame beleggingsportefeuille, volgens de richtlijnen van de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI). Het gaat om een aantal beginselen op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en goed ondernemingsbestuur voor de beleggingspraktijk. Daarnaast geldt dat Aegon alleen beleggingen selecteert die in overeenstemming zijn met de gedragscode van Aegon.

Respect voor het milieu, de mensenrechten en de volksgezondheid zijn daarbij belangrijke criteria. Daarnaast doet Aegon geen zaken met bedrijven die zich bezighouden met de productie van controversiële wapens, zoals clustermunitie en landmijnen.

Goldman Sachs Asset Management

De verantwoorde beleggingsaanpak van Goldman Sachs Asset Management, zoals beschreven in de “Responsible Investment Policy”, combineert vier bouwstenen om verantwoord beleggen te implementeren: beperkingscriteria, ESG-integratie, betrokkenheid en stemmen, en transparante rapportage. Goldman Sachs Asset Management belegt in overeenstemming met internationale en sectorspecifieke normen en initiatieven. Voorbeelden zijn onder meer de Guiding Principles for Business and Human Rights (UN GP) en de Principles for Responsible Investing (UNPRI), beide van de Verenigde Naties. In het beleid zijn specifieke uitsluitingen beschreven, waaronder bedrijven die zich bezighouden met de productie van controversiële wapens.

Mercer Global Investments

Mercer Global Investments selecteert zelf niet direct beleggingen. Het selecteert de vermogensbeheerders die worden opgenomen in de portefeuille. MGI heeft beleid geformuleerd over de selectie van de vermogensbeheerders op gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Dit beleid is gebaseerd op de volgende principes:

- Duidelijke communicatie richting de vermogensbeheerders over de Mercer verwachtingen rondom hun beleid wat betreft maatschappelijk verantwoord beleggen;
- Actieve monitoring van de activiteiten van de vermogensbeheerder rondom verantwoord beleggen en stemrecht;
- Actief aandeelhouderschap met de vermogensbeheerders om verantwoord beleggen activiteiten te verbeteren;
- Transparantie over de implementatie van het verantwoord beleggen beleid naar de beleggers in het fonds.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid wordt afgestemd op de verplichtingenstructuur van het pensioenfonds. Daarbij wordt rekening gehouden met de wettelijke eisen die in het Financieel Toetsingskader (FTK) aan het beleggingsbeleid en risicomanagement gesteld worden. De Nederlandse Bank (DNB) houdt hierop toezicht.

In de Pensioenwet is in artikel 135 vastgelegd dat een pensioenfonds een beleggingsbeleid moet voeren dat in overeenstemming is met de prudent person regel.

Het pensioenfonds geeft hier als volgt uitvoering aan:

- De waarden worden belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- De waarden worden zodanig belegd dat de kwaliteit, de veiligheid, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd;
- De beleggingen worden zorgvuldig gespreid om concentratierisico te reduceren;

- Het pensioenfonds heeft een heldere organisatiestructuur vastgelegd met betrekking tot het bepalen en uitvoeren van het beleggingsbeleid waarin het risicobeheer adequaat en onafhankelijk is vorm gegeven en een zorgvuldig besluitvormingsproces is gewaarborgd;
- Het strategische beleggingsbeleid van het pensioenfonds wordt zo goed mogelijk afgestemd op de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding. Het beleid is afgestemd op de specifieke verplichtingen en de indexatieambitie van het pensioenfonds. Ten behoeve hiervan wordt periodiek (minimaal eens per 3 jaar) een Asset Liability Management (ALM)-studie of vergelijkbare studie gedaan;
- Het pensioenfonds vertaalt jaarlijks het strategische beleggingsbeleid naar een concreet beleggingsplan. In het beleggingsplan heeft het pensioenfonds gedetailleerde strategische normweringen, bandbreedtes en risicolimieten per beleggings- dan wel risicocategorie opgesteld die aansluiten bij de risicohouding van het pensioenfonds. Daarbij heeft het pensioenfonds beleid opgesteld voor de beheersing van de relevante risico's; Het pensioenfonds heeft bij de vaststelling van het strategische beleggingsbeleid, de implementatie daarvan alsmede bij het risicobeheer, nadrukkelijk voor een balans tussen aard, omvang en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis en ervaring anderzijds gezorgd;
- Het pensioenfonds heeft de uitvoering van het vermogensbeheer met behulp van een beleggingsmandaat vastgelegd en beschikt over een selectie- en evaluatieprocedure;
- Het pensioenfonds heeft beleid vastgelegd over het beleggen in de "eigen onderneming";
- De beleggingen worden gewaardeerd op basis van marktwaardering;
- De waarden worden hoofdzakelijk op gereguleerde markten belegd;
- Beleggingen in niet tot de handel op een gereguleerde financiële markt toegelaten waarden worden tot een prudent niveau beperkt;
- Beleggingen in derivaten zijn toegestaan voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het risicoprofiel of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Het pensioenfonds vermijdt een bovenmatig risico met betrekking tot één en dezelfde tegenpartij en tot andere derivatenverrichtingen.

Het doel van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is het behalen van een zo hoog en stabiel mogelijk rendement op het belegde vermogen binnen een aanvaardbaar risicoprofiel. Met behulp van de inzichten uit een periodiek gehouden ALM-studie bepaalt het pensioenfonds de strategische beleggingsmix voor het komende jaar. De uiteindelijke strategische beleggingsmix voor het pensioenfonds is dan geen doel op zich, maar een resultante van de gewenste beleggingsrisico's en beoogde pensioenresultaten.

De beschikbare gelden van het pensioenfonds dienen op een solide wijze te worden belegd. Met het oog op een professionele en verantwoorde besluitvorming ten aanzien van de beleggingen van het pensioenfonds is tot de volgende organisatie van activiteiten besloten:

- Het bestuur stelt met inachtneming van advies van de beleggingsadviescommissie het beschikbare risicobudget voor de belegging, het strategisch beleggingsbeleid en de randvoorwaarden waarbinnen dit vorm wordt gegeven (het beleggingsraamwerk) vast;

- De beleggingsadviescommissie draagt zorg voor en controleert de uitvoering van de (aansturing van de) beleggingen, waarbij gebruik wordt gemaakt van ondersteuning van de Investment Consultant;
- Professionele vermogensbeheerders voeren het feitelijke vermogensbeheer uit en rapporteren daarover;
- Profielen van de leden van de beleggingsadviescommissie en het bestuur zijn opgenomen in het Geschiktheidsplan.

Het beleggingsplan is afgeleid van de doelstelling een extra rendement te behalen ten opzichte van de waarde ontwikkeling van de (nominale) verplichtingen binnen een bepaalde tracking error en geeft aandacht aan allocaties en bandbreedtes betreffende:

- Verdeling over beleggingscategorieën;
- Management renterisico verplichtingen;
- Valutabeleid;
- Samenstelling vastrentende portefeuille;
- Samenstelling overige (return) portefeuille;
- Gebruik derivaten.

Principes waarop het beleggingsplan is gestoeld, zijn:

- Het moet passend zijn voor het risicobudget;
- Het renterisico van de verplichtingen dient in belangrijke mate strategisch te worden beheerst, middels de afstemming van omvang en looptijd van de vastrentende portefeuille op de nominale verplichtingen;
- Allocaties dienen een positieve bijdrage te leveren aan de rendementsverwachting en/of te leiden tot risicoreductie door diversificatie onder bepaalde economische scenario's;
- Allocaties dienen te worden gezien in termen van risicobijdrage binnen de context van de beleggingsportefeuille als geheel.

Het tactisch beleid kan worden uitgevoerd binnen de actief beheerde beleggingsfondsen. Daarnaast kan het fonds de tactische renteafdekking op ieder moment aanpassen binnen de bandbreedtes. Jaarlijks wordt door het bestuur vastgesteld wat de relevante streefposities zijn. Om die posities worden bandbreedtes aangehouden waarbinnen de renteafdekking en de strategische mix mogen bewegen. Verder is het binnen de bandbreedtes toegestaan dat onder andere door "asset drift" de feitelijke weging van de beleggingscategorieën vastrentende waarden, aandelen, onroerend goed en grondstoffen afwijkt van de normweging. Het pensioenfonds heeft zelf geen tactisch beleggingsbeleid.

Ter beoordeling en bewaking van de uitvoering van het totale beleggingsbeleid is een strategische benchmark vastgesteld door het pensioenfonds. Deze luidt als volgt (waarden zijn uitgedrukt als een percentage van totale beleggingsportefeuille):

Beleggingscategorie	Strategische weging	Bandbreedte	Benchmark
Vastrentende waarden	56,0%	51,0% - 61,0%	
Staatsobligaties	24,5%	19,5% - 29,5%	Merrill Lynch Eurozone Government Bond Index cst
Bedrijfsobligaties	5,0%	2,5% - 7,5%	Barclays Capital Euro Aggreg. Corporate Bond Ind.
Overheid gerelateerd	5,0%	2,5% - 7,5%	Merrill Lynch Core Eurozone Government Bond Ind.
Hypotheke	18,0%	15,5% - 20,5%	JP Morgan Government Bond Index Traded NL *
EMD local	1,75%	0,0% - 4,25%	JP Morgan Government Bond Index – EM
EMD hard	1,75%	0,0% - 4,25%	JP Morgan CEMBI
Aandelen	35,0%	30,0% - 40,0%	
Ontwikkelde landen	35,0%		MSCI World ex Selected Securities Index (50% hedged / 50% unhedged)
Overig	9,0%	4,0% - 14,0%	
Grondstoffen	2,6%	0,1% - 5,1%	S&P GSCI ER (hedged) € overnight
Edelmetalen	3,0%	0,5% - 5,5%	Gelijk aan performance
Direct vastgoed	0,4%	0,2% - 0,6%	Gelijk aan performance
Liquide middelen	3,0%	0,0% - 5,5%	1-maands Euribor
Totaal	100,0%		

* Voor hypotheke wordt als benchmark een staatsobligatie benchmark aangehouden. Deze benchmark houdt geen rekening met de krediet en illiquiditeitsopslag die gepaard gaan met de hypotheek belegging. Er is gekozen voor deze benchmark omdat er geen geschikte benchmark publiekelijk beschikbaar is voor de hypotheek belegging.

Strategie vastrentende waarden

De vastrentende waarden worden beheerd door AEGON Asset Management, Mercer Global Investments en Goldman Sachs Asset Management. Ten aanzien van de vastrentende waarden is een onderverdeling afgesproken, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met adviezen en rapportages van de beleggingsadviescommissie en de vermogensbeheerder. Het beleid wordt ten minste eenmaal per jaar op basis van een advies van de beleggingsadviescommissie door het bestuur vastgesteld. Binnen de categorie bedrijfsobligaties wordt belegd in een fonds van GSAM. Dit fonds belegt in Europese bedrijfsobligaties. De beleggingen in EMD (obligaties in opkomende landen) zijn gelijk verdeeld over de beide vermogensbeheerders (MGI en Aegon).

De vastrentende waarden portefeuille, inclusief de renteswaps, heeft onder meer als doel om het renterisico van de verplichtingen voor een groot, beleidsmatig gewenst deel af te dekken. Ten einde het renterisico voor het pensioenfonds te reduceren wordt gebruik gemaakt van 'interest rate swaps', beheerd in een pool middels Aegon's Strategic Liability Matching (SLM) fonds. Derivaten vormen als afgeleide instrumenten geen aparte beleggingscategorie. De vermogensbeheerder mag in overeenstemming met gestelde richtlijnen gebruik maken van alle soorten derivaten, mits de blootstelling van het vermogen inclusief derivaten binnen de vermelde beleggingsrestricties blijft en deze geen risico toevoegen.

Strategie aandelen

Naar aanleiding van een evaluatie in 2023 heeft het fonds ervoor gekozen om de aandelenportefeuille passief te gaan beleggen en onder te brengen bij één vermogensbeheerder, MGI. Dit sluit aan bij het streven naar een brede diversificatie, zowel over regio's als over sectoren. Vanuit pragmatische redenen werd binnen het MGI fonds de valuta's van alle ontwikkelde landen voor 50% afgedekt. Dit sluit voldoende aan bij het beleid van het pensioenfonds om 50% van het valutarisico van de drie grote valuta af te dekken.

Strategie edelmetalen

De edelmetalen belegging bestaat op dit moment alleen uit goud. Goud wordt passief aangehouden. Het goudbelang vervult bij een crisis een functie als ultieme reserve en vertrouwensanker. Verder wordt goud aangehouden uit diversificatiemotief.

1.9 Pensioenparagraaf

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op activiteiten op het gebied van pensioencommunicatie en -administratie die in 2024 hebben plaatsgevonden. Daarnaast worden de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling toegelicht. Ook wordt er een toelichting gegeven op de pensioenuitvoeringskosten van het pensioenfonds. Tot slot wordt in dit hoofdstuk ingegaan op (voorstellen voor) nieuwe wetgeving op pensioengebied.

Pensioencommunicatie

Algemene visie op pensioencommunicatie

Goede pensioencommunicatie draagt bij aan het vervullen van de algemene doelstellingen van het pensioenfonds. Daarom worden vanuit een strategische invalshoek verschillende communicatiemiddelen ingezet. De pensioenfondsd doelstellingen vormen het uitgangspunt voor de communicatiedoelstellingen. Hieruit volgen de te onderscheiden doelgroepen: actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Op basis van voorgaande worden middelen gekozen.

Het pensioenfonds stelt jaarlijks een actieplan communicatie op. Ook in 2024 was dat het geval. Dit actieplan communicatie sluit aan bij het in 2022 gemaakte driejarig communicatiebeleidsplan. Uitgangspunt bij deze communicatieplannen is dat het pensioenfonds wil blijven voldoen aan de Pensioenwet en de eisen die de toezichthouder stelt. De doelstellingen gaan op hoofdlijnen over het opbouwen van een relatie tussen pensioenfonds en deelnemer, bereikbaarheid van de deelnemer en verhogen van de zelfredzaamheid van de deelnemer.

Naast het eigen communicatieplan is in de loop van 2024 in samenspraak met PME een CWO-communicatieplan opgesteld. Dat heeft geresulteerd in meerdere communicatie uitingen, waarbij het eigen communicatie planondergeschikt geworden is.

Communicatie over de financiële situatie van het pensioenfonds

Actieve deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers worden continu geïnformeerd over onze financiële situatie en de verschillende besluiten en stappen die het pensioenfonds heeft genomen. Op de website heeft de stand van de (beleids)dekkingsgraad een prominente plaats op de homepage. De (beleids)dekkingsgraad wordt maandelijks gepubliceerd. De informatie hierover is direct zichtbaar en aanklikbaar. Op de website en in de diverse andere middelen van het pensioenfonds geven we achtergrondinformatie bij de (beleids)dekkingsgraad en de actuele financiële situatie van het pensioenfonds. De financiële situatie van het pensioenfonds is bijna altijd een onderwerp in de digitale nieuwsbrief en pensioenkrant. In de jaarlijkse pensioenkrant, die rond het verzenden van het Uniform Pensioenoverzicht verschijnt, is ruimte voor inhoudelijke achtergrondinformatie.

Wettelijk verplichte communicatie

Pensioenfonds Honeywell is verplicht om een aantal communicatiemiddelen te gebruiken, namelijk:

- **Pensioen 1-2-3**
Alle nieuwe deelnemers ontvangen binnen 3 maanden na indiensttreding hun Pensioen 1-2-3. Met het Pensioen 1-2-3 krijgen nieuwe deelnemers inzicht in hun pensioenregeling. Het Pensioen 1-2-3 is gelaagd opgebouwd. Laag 1 geeft in het kort informatie over bijvoorbeeld de opbouw van ouderdoms- en nabestaandenpensioen, de keuzemogelijkheden en eventuele verhoging of verlaging. Laag 2 geeft aanvullende informatie en laag 3 bevat documenten zoals het pensioenreglement, het eventuele herstelplan, het jaarverslag en de Pensioenvergelijker. Laag 1 wordt per post verstuurd, met een begeleidende brief. Het complete (digitale) Pensioen 1-2-3 staat op de website.
- **Uniform Pensioenoverzicht**
Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) is in 2024 verstuurd naar alle deelnemers waarbij een keuze gemaakt kon worden tussen fysiek en digitaal. Voor gewezen deelnemers is het online beschikbaar gemaakt.
In het UPO wordt gebruik gemaakt van de iconen die ook in het Pensioen 1-2-3 worden gebruikt. Dit bevordert de uniformiteit en herkenbaarheid. Sinds 2020 staat de navigatiemetafoor in het UPO. Hierin wordt een indicatie gegeven van het pensioen op de pensioendatum, met inflatiecorrectie. Hierover is ook een artikel geschreven in de pensioenkrant.
- **Toelichting op de uitkeringsspecificatie**
Alle pensioengerechtigden hebben in januari 2025 een toelichting op hun uitkeringsspecificatie ontvangen. Hierin staat informatie over indexatie, betaaldaten en aanpassingen in belastingtarieven/zorgverzekeringswet.

Aanvullende communicatiemiddelen

Naast de wettelijk verplichte communicatie hebben deelnemers (actieven en pensioengerechtigden) een keer een digitale nieuwsbrief ontvangen, in december. Hierin was aandacht voor de toeslagverlening per 1 januari 2025 en voor de aankomende verhuizing van de pensioenen naar PME.

Hier is ook tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Vereniging van Honeywell gepensioneerden over gesproken.

In maart is de mailing 'Keuzemogelijkheden' verzonden aan alle 60+ers die nog geen pensioen hadden aangevraagd. Ook hebben deelnemers die 45, 50 of 55 werden in 2024 een verjaardagskaart van het pensioenfonds ontvangen.

Website

De website is een belangrijk onderdeel in de communicatie van Pensioenfonds Honeywell. Deelnemers vinden hier de verdieplingslagen van Pensioen 1-2-3. Daarnaast worden er met regelmaat nieuwsberichten geplaatst. In mailingen wordt standaard verwezen naar de website. Verder kunnen er jaarverslagen, nieuwsbrieven en pensioenkranten gedownload worden. Bovendien kunnen deelnemers zich op de website aanmelden voor de digitale nieuwsbrief.

Pensioenadministratie

Gegevensaanlevering

Maandelijkse worden pensioenmutaties aangeleverd door de werkgever. De gegevens over 2024 zijn verwerkt in de pensioenadministratie.

Beantwoording deelnemersvragen

Ook in 2024 zijn er door de deelnemers weer diverse vragen gesteld aan het pensioenfonds. Deelnemers stelden vooral vragen over pensioenuitkeringen, pensioenaanvragen en pensioenoverzichten. Verder zijn er ook indicatieve berekeningen aangevraagd.

Waardeoverdrachten

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van één of van beide pensioenfondsen die betrokken zijn bij een waardeoverdracht lager is dan 100%, mag er geen waardeoverdracht plaatsvinden en wordt de waardeoverdracht uitgesteld. De beleidsdekkingsgraad van pensioenfonds Honeywell gaf in 2024 geen aanleiding tot het opschorten van waardeoverdrachten. In 2024 hebben er drie uitgaande- en twee inkomende waardeoverdrachten plaatsgevonden.

Waardeoverdracht kleine pensioenen

In 2019 is het proces waardeoverdracht kleine pensioenen (WOD KP) definitief van start gegaan. In 2024 zijn er 11 inkomende kleine pensioenen en 1 uitgaand klein pensioen verwerkt.

Pensioenregeling

De pensioenregeling ziet er in 2024 op hoofdlijnen als volgt uit:

- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar, waarbij flexibele pensionering mogelijk is.
- De regeling is een regeling op basis van geïndexeerd middelloon.
- Het salaris voor pensioenopbouw is gemaximeerd (per 1 januari 2024: € 137.800).
- Het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen is 1,875% van de pensioengrondslag per jaar.
- De franchise bedraagt per 1 januari 2024 € 17.545.
- Het partnerpensioen is op opbouwbasis, de hoogte is 70% van het jaarlijkse levenslange ouderdomspensioen en het partnerpensioen is uitruilbaar.
- Het tijdelijk partnerpensioen is op risicobasis en is 0,491% van de pensioengrondslag per deelnemersjaar, met een maximum van 8/7e van de ANW-uitkering inclusief vakantietoeslag vermeerderd met een compensatie voor het verschil in premieheffing volksverzekeringen over het partnerpensioen voor en na de AOW-leeftijd.
- Het wezenpensioen is 14% van het jaarlijkse levenslange ouderdomspensioen en wordt uitgekeerd tot 25 jaar.
- Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt wordt in de zin van de WIA zal de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk worden voortgezet zolang deze situatie voortduurt zonder dat premie verschuldigd is.
- Er is tevens een WIA-excedent pensioen verzekerd binnen het pensioenfonds.

Toeslagverlening 2024 en 2025

Per 1 januari 2024 is een toeslag verleend aan alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 2,96%. Deze verhoging van de aanspraken is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI), alle bestedingen, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeten over de periode juli tot juli voorafgaande aan het toeslagmoment. Vanwege de financiële positie kon net niet de volledige maatstaf worden toegekend (3,26%). De deelnemers zijn hierover geïnformeerd middels een nieuwsbericht op de website.

Per 1 januari 2025 is een toeslag verleend aan alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 2,71%. Ook deze verhoging van de aanspraken is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI), alle bestedingen, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeten over de periode juli tot juli voorafgaande aan het toeslagmoment. Vanwege de financiële positie kon de volledige maatstaf worden toegekend (2,71%). De deelnemers zijn hierover geïnformeerd middels een nieuwsbericht op de website.

Mutatieoverzicht deelnemers

	Actief	Slaper	Pensioen- gerechtigd	Totaal
Stand per 1 januari 2024	393	1.292	1.184	2.869
Nieuwe deelnemers	42	-	-	
Ontslag	-20	22	-	
Waardeoverdracht/afkoop	-	-6	-2	
Ingang pensioen	-9	-48	81	
Overlijden	-1	-8	-59	
Overige oorzaken	-2	-3	-1	
Stand 31 december 2024	403	1.249	1.203	2.855

Mutatieoverzicht Pensioengerechtigden

	OP	PP	WZP	Totaal
Stand per 1 januari 2024	874	297	13	1.184
Ingang pensioen	57	24	-	
Overlijden	-37	-22	-	
Overige oorzaken	-	-2	-1	
Stand 31 december 2024	894	297	12	1.203

1.10 Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

Het verloop van de technische voorziening werd voor een groot deel bepaald door de bewegingen van marktrenten en beleggingsrendementen.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van het pensioenfonds vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. De bedragen wijken af van de bedragen in de jaarrekening, die boekhoudkundig zijn bepaald.

(* € 1.000)	2024	2023
Resultaat op beleggingen	79.246	54.833
Resultaat op wijziging RTS	-7.679	-17.968
Resultaat op premie	1.625	1.954
Resultaat op waardeoverdrachten	17	-9
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	-27	25
Resultaat op kanssystemen	2.714	2.282
Resultaat op toeslagverlening	-14.136	-14.591
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-176	-149
Resultaat op andere oorzaken	-16.583	-15.334
Saldo van baten en lasten	45.001	11.043

In 2024 zijn de volgende belangrijke effecten op actuariële resultaat te onderscheiden:

Beleggingen

Onder beleggingsrendementen worden verstaan:

- alle directe en indirecte beleggingsopbrengsten inclusief kosten van het vermogensbeheer;
- de rentelasten over vreemd vermogen, achtergestelde leningen en rekening courantverhoudingen met andere partijen;

Het resultaat op beleggingen in het boekjaar bedraagt € 79.246. Het rendement op de beleggingen (11,74%) draagt in 2024 positief bij aan de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS kan worden herleid naar één vast rentepercentage. Per 31 december 2023 was de gemiddelde interne rekenrente 2,37%. Per 31 december 2024 is de gemiddelde interne rekenrente 2,20%, bij de alsdan gepubliceerde RTS.

Het resultaat hiervan bedraagt - € 7.679.

Intresttoevoeging aan de TV

In bovenstaande overzicht zit de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen ad € -17.382 (2023: € -15.439) inbegrepen in het resultaat op overige

oorzaken. Deze intrest wordt vastgesteld aan de hand van de eerstejaars spot rate uit de door DNB gepubliceerde RTS per jaar aan de start van de analyseperiode.

Kostendekkende premie

(* € 1.000)	2024	2023
Zuiver kostendekkende premie	9.363	7.716
Gedempte kostendekkende premie	8.238	8.577
Ontvangen (feitelijke) pensioenpremie	9.772	8.577

Van de ontvangen pensioenpremie ad € 9.772 heeft € 245 betrekking op voorgaand jaar.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

- de actuariel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking tijdens het boekjaar i.v.m. aangroei van pensioenverplichtingen;
- een opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten;
- de opslag voor het bij de aangroei van pensioenverplichtingen behorende vereist eigen vermogen;
- de actuariel benodigde premie met betrekking tot de voorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling.

De feitelijke premie is vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomsten tussen het fonds en de aangesloten ondernemingen en de ABTN. De feitelijke premie is minimaal gelijk aan de gedempte kostendekkende premie.

Samenstelling zuiver en gedempte kostendekkende premie:

(* € 1.000)	Zuiver	Gedempt
1. Actuariel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking tijdens het boekjaar	7.020	4.363
2. Opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten	981	981
3. Opslag voor het bij de aangroei van pensioenverplichtingen behorende vereist eigen vermogen	1.362	846
4. Actuariel benodigde koopsom voor voorwaardelijke onderdelen (afhankelijk van wijze van financiering)	-	2.048
5. Kostendekkende premie = 1 + 2 + 3 + 4	9.363	8.238
6. Bijdrage aan herstel van de dekkingsgraad	-	-
7. Feitelijke premie = 5 + 6	9.363	8.238

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie.

Rol en bevindingen van de certificerend actuaris

De certificerend actuaris heeft de opdracht om vast te stellen dat het fonds voldoet aan de vereisten vanuit artikel 126 tot en met 140 PW. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

De certificerend actuaris heeft zich ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Het oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Honeywell in liquidatie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. Omdat volgens de wettelijke maatstaven sprake is van een aanwezig eigen vermogen dat hoger is dan het vereist eigen vermogen maar de toeslagverlening niet onvoorwaardelijk en risicovrij kan worden toegekend, is het oordeel van de certificerend actuaris over de vermogenspositie ultimo 2024: voldoende.

1.11 Risicoparaagraaf

Het bestuur heeft in 2018 een nieuwe opzet voor het integraal risicomanagement uitgewerkt. Begin 2019 zijn keuzes gemaakt voor de invulling van de drie sleutelfuncties onder IORP II. De certificerend actuaire is door het bestuur benoemd als houder van de actuariële functie. Een bestuurslid heeft de risicobeheerfunctie op zich genomen. Voor wat betreft de invulling van de interne auditfunctie is een externe functionaris aangesteld.

Het bestuur heeft in 2019 beleid vastgesteld voor de eigenrisicobeoordeling (ERB). De ERB dient in aanmerking te worden genomen bij strategische beslissingen van het fonds. Het pensioenfonds heeft in 2021 de eerste periodieke ERB uitgevoerd.

In 2022 is extra aandacht geweest voor risico's samenhangend met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

In 2023 en 2024 is veel aandacht geweest voor het risicomanagement in het kader van het toekomsttraject van het pensioenfonds.

In 2023 en 2024 is veel aandacht geweest voor het risicomanagement in het kader van het toekomsttraject van het pensioenfonds. In augustus 2023 is een specifiek risico inzake het toekomsttraject toegevoegd aan de risicomanagement opzet van het pensioenfonds, als onderdeel van de strategische risico's van het pensioenfonds. Bij de analyse en bespreking van de overige risico's wordt daarnaast sinds eind 2023 specifieke aandacht besteed aan de relatie/impact/gevolgen voor het toekomsttraject.

In mei 2024 zijn specifieke aanvullende risicoanalyses (RSA's, risk self assessments) uitgevoerd in het kader van het toekomsttraject. Deze analyses zijn voorbereid door de risicowerkgroep (inclusief de sleutelfunctiehouder risicobeheer en de risicomanager) en vastgesteld door het bestuur.

- RSA selectie nieuwe pensioenuitvoerder
- RSA collectieve waardeoverdracht
- RSA liquidatie

Het bestuur acht alle netto risico's acceptabel. Op zes onderdelen zijn aanvullende acties uitgezet en opgevolgd.

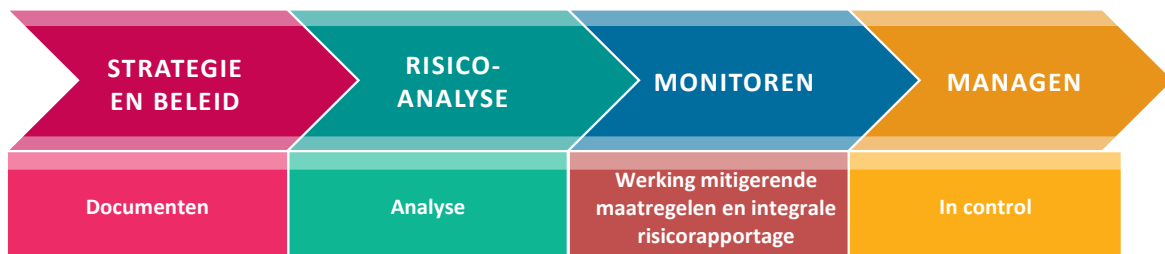
In de volgende paragrafen wordt het risicomanagementproces van het pensioenfonds nader toegelicht en wordt ingegaan op de belangrijkste risico's.

Risicomanagementproces

Het pensioenfonds heeft een systeem van integraal risicomanagement ingericht. Uitgangspunt voor het risicomanagement is een goede evenwichtige afweging tussen de reductie van risico's, de inspanningen om dit te realiseren en de kosten die hiermee gepaard gaan. Een risico is een interne of externe gebeurtenis die zich met een bepaalde kans kan voordoen en daarmee het realiseren van de doelstellingen van een organisatie in zowel positief als negatief opzicht kan beïnvloeden. Risicomanagement houdt in dat risico's op gestructureerde wijze inzichtelijk worden gemaakt en bewaakt. Om dit te bereiken wordt een gestructureerd proces doorlopen, waarin de verschillende werkzaamheden en verantwoordelijkheden goed zijn gedefinieerd en vastgelegd.

Het inrichten van een risicomanagement proces heeft als doel om een redelijke mate van zekerheid te geven dat de vastgestelde doelstellingen van het pensioenfonds worden

gerealiseerd. Het onderkennen, analyseren en mitigeren van risico's is een continu proces en is tevens een kritisch element van een effectieve interne beheersing. Het bestuur is verantwoordelijk voor het periodiek uitvoeren van risicoanalyses. Het onderwerp "risicomanagement" is een vast agendapunt voor iedere bestuursvergadering. De risicomanagement-cyclus ziet er als volgt uit:

Het bestuur heeft een Risicomanagementbeleid opgesteld waarin het risicomanagementproces, de risicostrategie, de governance rondom het risicomanagement (rollen en verantwoordelijkheden) en de methodiek voor de periodieke risicoanalyse zijn opgenomen. Ook zijn de diverse risico's in het Risicomanagementbeleid gedefinieerd en toebedeeld aan een verantwoordelijke (bestuur of commissie).

Risicostrategie en -beleid

Het bestuur heeft een (algemene) Missie, visie en strategie bepaald die is opgenomen in de ABTN. Belangrijke kenmerken uit de Missie, visie en strategie zijn betrouwbaarheid, transparantie, professionaliteit, kostenefficiency, maatschappelijke verantwoordelijkheid en heldere communicatie. Daarnaast is de risicobereidheid beschreven in de ABTN. De basis van de risicobereidheid is het toeslagstreven dat naast de zekerheidsnorm van het pensioenfonds, evengoed een hoge prioriteit heeft. Het bestuur is zich ervan bewust dat voor het behalen van deze doelstellingen het noodzakelijk is risico te lopen.

De Missie, visie en strategie en de risicobereidheid zijn de basis voor de risicostrategie. Onderstaand is de risicostrategie nader toegelicht met aandacht voor het gewenste (bruto) risiconiveau:

- **Betrouwbaarheid:** Het uitbestedingsrisico en het juridisch risico moeten laag zijn om een grote zekerheid over de correctheid en volledigheid van de pensioenaanspraken en pensioenrechten te bereiken. Het IT-risico en het operationeel risico moeten daarnaast beperkt zijn.
- **Professionaliteit:** Het uitbestedingsrisico en het omgevingsrisico moeten laag zijn om een professionele uitstraling en hoge kwaliteit te bevorderen. Het IT-risico en het operationeel risico moeten daarnaast ook beperkt zijn.
- **Kostenefficiency:** Het bestuur heeft gekozen voor prudente technische grondslagen en streeft ernaar het verzekeringstechnisch risico te beperken en het resultaat op kosten te minimaliseren.
- **Maatschappelijke verantwoordelijkheid:** Maatschappelijke verantwoordelijkheid vindt zijn basis in een laag integriteitsrisico en een laag juridisch risico.

- Heldere communicatie en transparantie: Het bestuur wil transparant zijn naar de deelnemers. De beheersing van het omgevingsrisico moet dus sterk zijn. Om communicatie goed over te brengen is daarnaast het vertrouwen in het bestuur belangrijk. Het integriteitsrisico moet dus laag zijn.
- Toeslagstreven: Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagbeleid) en premiebeleid zijn erop gericht om het toeslagstreven te realiseren. Dit betekent dat het matching/renterisico en marktrisico respectievelijk beperkt en hoog mogen zijn.

Risicohouding

Het bestuur heeft in het kader van het vernieuwde FTK een kwalitatieve en een kwantitatieve risicohouding vastgesteld. De risicohouding is de mate waarin het pensioenfonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren (risicobereidheid) en de mate waarin het pensioenfonds deze beleggingsrisico's kan lopen, gegeven de kenmerken en doelstellingen van het pensioenfonds (risicodraagvlak).

De risicohouding is mede gebaseerd op overleg met sociale partners. Het bestuur van het pensioenfonds gebruikt de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, bij de opdrachtaanvaarding en de vaststelling van het beleid. Het beleid is er, gegeven de pensioenregeling en financieringsafspraken met de werkgever, primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar indexatie voor zowel actieven als inactieven.

Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten op enig moment gekort moeten worden.

Kwalitatieve risicohouding

De kwalitatieve risicohouding omvat samengevat een duidelijk streven naar indexatie (behoud van koopkracht) tegen zo laag mogelijke, maar stabiele, premies en uitvoeringskosten.

Kwantitatieve risicohouding

Pensioenfonds Honeywell heeft een scheiding aangebracht in de kwantitatieve risicohouding voor financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

De kwantitatieve risicohouding voor financiële risico's is vertaald in een vereist eigen vermogen (VEV). Om tot een korte termijn risicohouding in termen van VEV te komen, zijn analyses uitgevoerd naar de beweeglijkheid van het VEV bij het strategische beleggingsbeleid. Het bestuur heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een VEV tussen 12% en 20%.

De kwantitatieve risicohouding voor de lange termijn is gebaseerd op het verwachte pensioenresultaat (ondergrens van 90% met een maximale afwijking van 35% in een slechtweerscenario).

De sociale partners en het verantwoordingsorgaan hebben verklaard zich te kunnen vinden in de door het bestuur vastgestelde (lange- en korte termijn) risicohouding.

Niet-financiële risico's

Niet-financiële risico's worden in een ALM-studie, een haalbaarheidstoets (ter toetsing van de lange termijn risicohouding) en bij de bepaling van het VEV niet meegenomen.

Pensioenfonds Honeywell heeft daarom besloten een ambitie te formuleren voor de risicohouding ten aanzien van niet-financiële risico's. Deze wordt uitgedrukt in termen van vertrouwen en reputatie:

Vertrouwen:

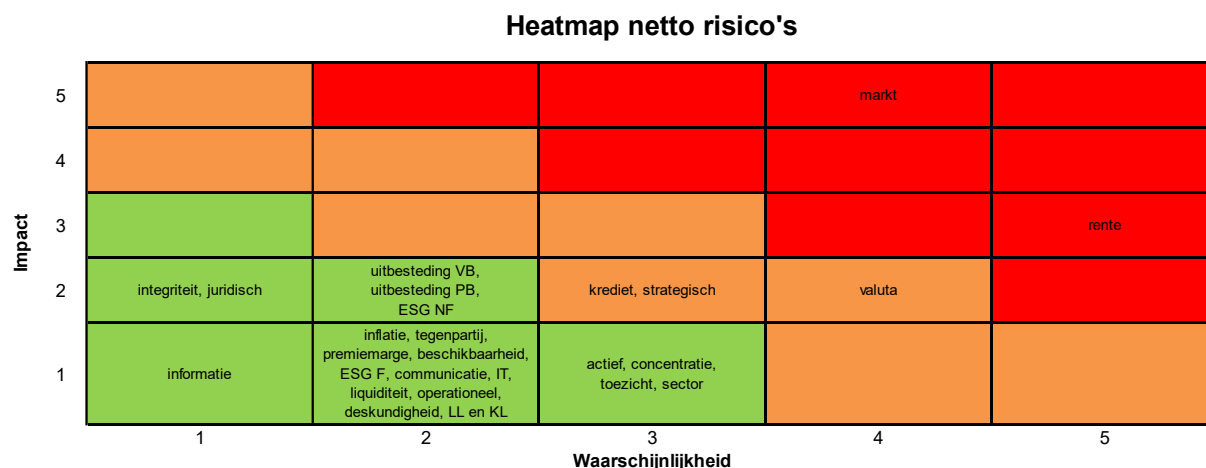
- Pensioenfonds Honeywell is niet bereid risico's te lopen die een behoorlijke daling van het vertrouwen van (gewezen) deelnemers, gepensioneerden of werkgever tot gevolg hebben.

Reputatie:

- Pensioenfonds Honeywell accepteert alleen risico's die transparant zijn voor het bestuur, in voldoende mate beheerst kunnen worden, uitlegbaar zijn richting stakeholders en toetsbaar zijn aan maatschappelijke ontwikkelingen.
- Pensioenfonds Honeywell accepteert geen risico's met betrekking tot het niet kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving en gemaakte afspraken in de uitbestedings-overeenkomsten tussen het pensioenfonds en de uitbestedingspartners.

Risicoanalyse

Het bestuur van het pensioenfonds hanteert een systematiek van risico-identificatie en risicoanalyse waarmee de risicopositie van het pensioenfonds nader in kaart wordt gebracht. Hierbij wordt gekeken naar de bruto risico's en de beheersing van deze risico's. De heatmap van de netto risico's op basis van de laatste evaluatie is in het onderstaande overzicht opgenomen:

Het bestuur is van mening dat na getroffen beheersingsmaatregelen de van toepassing zijnde risico's acceptabel zijn. Het bestuur is zich bewust van de risico's die het pensioenfonds loopt en besteedt veel aandacht aan risicobeleid en beheersing. Op de volgende pagina wordt een nadere toelichting gegeven op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede op het beleid van het bestuur voor het mitigeren van deze risico's.

Risicomonitoring, -evaluatie en managen

Het bestuur heeft een systeem van periodieke risico-evaluatie. Op kwartaalbasis wordt door de Investment Consultant een Financieel Dashboard opgesteld en door de pensioenadministrateur een kwartaalrapportage. Deze rapportages worden toegelicht en besproken in de bestuursvergaderingen. Het bestuur komt daarnaast zes-wekelijks bijeen in een conference call. Deze conference calls vinden plaats na afloop van de vergadering van de Europese Centrale Bank (ECB). Het bestuur wordt dan door de Investment Consultant geïnformeerd over de inhoud van de ECB vergadering. Aan de hand daarvan vindt een risico-evaluatie van het beleggingsbeleid plaats en worden mogelijk beslissingen tot bijsturing genomen (met name met betrekking tot de renteafdekking).

Voor de monitoring van de werking van de getroffen beheersingsmaatregelen (mitigerende maatregelen) voor de diverse risico's maakt het bestuur vanaf het derde kwartaal van 2018 gebruik van een integrale risicorapportage. Deze integrale risicorapportage geeft het bestuur op kwartaalbasis een totaaloverzicht van alle risico's en de werking en effectiviteit van de getroffen mitigerende maatregelen.

Voornaamste risico's en beheersingsmaatregelen

Financiële risico's

Marktrisico

Marktrisico is het risico van waardeverandering van (verhandelbare instrumenten in) de portefeuille als gevolg van dalingen in marktprijzen van activa (aandelen, niet-matching vastrentende waarden en kredietopslag bij vastrentende waarden voor matching; niet zijnde het rentematching en valutarisico).

Het belang in aandelen bedraagt circa 35%. Hierbij vinden de beleggingen in aandelen wereldwijd plaats. Door de spreiding binnen de verschillende beleggingsfondsen (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en dat is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen. Ook de beleggingen in hypotheeklen dragen hier aan bij. De waarschijnlijkheid en impact van dit risico komen als hoogste uit de analyse. Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat er geen aanleiding is tot wijziging in de mate van beheersing.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de contante waarde van de nominale pensioenverplichtingen negatief ontwikkelt in verhouding met de marktwaarde van de beleggingen als gevolg van een renteverandering, curve- en/of staat-swapsread beweging. Het pensioenfonds dient de verplichtingen conform de Pensioenwet te waarderen op de rekenrente zoals deze wordt

gepubliceerd door de toezichthouder DNB. Hierdoor wordt standaard een renterisico voor het pensioenfonds geïntroduceerd, waarbij een stijgende rekenrente de verplichtingen in waarde laat dalen, hetgeen gunstig is voor de dekkingsgraad van het pensioenfonds en omgekeerd. Daar staat tegenover dat bezittingen in de vorm van vastrentende waarden en het SLM fonds in principe omgekeerd in waarde meebewegen. Het matchen van het renterisico wordt beschouwt als zeer belangrijk. Dit risico neemt toe door de sterk fluctuerende rente en de wijzigende rentemethodiek van DNB. De rente wordt voor een groot deel afgedekt middels het SLM fonds van Aegon. Er is een signaleringsfunctie afgesproken op de rente met dagelijkse rentechecks, waardoor bij significante wijzigingen het bestuur snel op de hoogte is en direct bijeenkomt (conference call).

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een niet-euro belegging daalt, omdat de wisselkoers tussen de vreemde valuta en de euro daalt (de euro apprecieert). Binnen het Aegon aandelenfonds worden de dollar, pond en yen volledig afgedekt (dit wordt gerapporteerd door het af te zetten tegen de gehedgede benchmark). De valutaexposure wordt op kwartaalbasis gerapporteerd en besproken in de beleggingsadviescommissie. Tweejaarlijks (op de strategiedag) bepaalt het bestuur of het valutabeleid moet worden gehandhaafd of worden gewijzigd (afhankelijke van de situatie op de financiële markten).

Niet-financiële risico's

Sector risico

Het sector risico is het risico dat de positie en reputatie van het pensioenfonds verslechteren als gevolg van negatieve media aandacht voor pensioenfonds, het pensioensysteem en/of wijziging in het draagvlak voor het pensioenstelsel. Door het bestuur en de externe uitvoerders wordt actief de wetgeving en de best practices gevolgd. Dit is een zeer actueel en relevant risico gezien de landelijke transitie naar een nieuw pensioenstelsel.

Het pensioenfonds brengt jaarlijks een pensioenkrant uit met actuele onderwerpen. De website is voorzien van actuele informatie (o.a. poll, UPO-filmpje, dekkingsgraadinformatie). Tevens worden nieuwsbrieven uitgebracht. Het bestuur van het pensioenfonds levert periodiek een bijdrage aan de Townhall meetings voor de werknemers van Honeywell in de diverse vestigingen. Deze bijdragen worden zeer positief ontvangen. Daarnaast is er een jaarlijkse bijeenkomst van de Vereniging van Honeywell gepensioneerden.

Concurrentie komt van PME. Als PME de regeling verrijkt, dan moet het pensioenfonds meedoen om vrijstelling te behouden. In 2022 heeft de werkgever gegevens moeten aanleveren aan PME inzake de periodieke gelijkwaardigheidstoets. Het pensioenfonds is "geslaagd" voor de gelijkwaardigheidstoets.

Het risico dat alle pensioenfonds in een slecht daglicht komen is lastig te beheersen; wat mogelijk is wordt gedaan.

Toezichtrisico

Het toezichtrisico is het risico dat het pensioenfonds moet voldoen aan zwaardere eisen van de toezichthouders DNB en AFM, wat tot meer kosten leidt en het risico op non-compliance verhoogt.

Het pensioenfonds heeft beleid ontwikkeld om te voldoen aan wet- en regelgeving (prudent person, integere bedrijfsvoering, klachtenregeling, integriteitsbeleid, etc.). Er is sprake van open en eerlijke communicatie met de toezichthouder en er is een goede relatie. De bestuursleden besteden veel aandacht aan het bijhouden van vakkennis en er is een individueel opleidingsplan voor de bestuursleden. Er wordt gebruik gemaakt van externe specialisten voor controle en monitoring.

Strategisch risico

Het strategisch risico is het risico dat door strategische keuzes de positie van het pensioenfonds verslechtert. Hierin wordt door het bestuur ook het strategisch risico van buitenaf meegenomen, met andere woorden, het risico dat de werkgever bepaalde besluiten neemt die impact hebben op het (voortbestaan van het) pensioenfonds. Dit risico is zeer actueel gezien het lopende toekomsttraject binnen het pensioenfonds.

Besluiten worden alleen door het gehele bestuur genomen, na advies en weloverwogen. In de voorleggers bij bestuursbesluiten worden risico's en evenwichtige belangenafweging meegenomen.

Indien nodig wordt extern advies (deskundigen) ingewonnen met impactanalyses. Er worden periodieke kennis- en discussie-sessies door het bestuur georganiseerd inzake de beleggingsstrategie en specifieke beleggingscategorieën, met input van meerdere externe partijen. Er zijn goede contacten met de werkgever, de vinger wordt aan de pols gehouden, zodat er sprake is van vroegtijdige betrokkenheid en tijdig kan worden ingespeeld op mogelijke wijzigingen.

1.12 Toekomstparagraaf

Op 20 maart 2025 is de bestuursvergadering geweest waarin het besluit is genomen om het pensioenfonds te liquideren. Net voor deze vergadering was van DNB de brief ontvangen waarin aangegeven is dat DNB geen bezwaar heeft tegen de CWO naar PME. Het bestuur heeft op 20 maart 2025 het formele besluit genomen tot de CWO van alle verplichtingen naar PME. De hiervoor benodigde koopsom is de eerste week van april 2025 in de vorm van twee betalingen naar PME overgemaakt.

Alle benodigde acties en communicatie betreffende de CWO zijn vanaf 1 april 2025 ingang gezet. Dat betreft onder meer de communicatie naar deelnemers toe over de naar PME overdragen pensioenaanspraken. Ook is het opzeggen van alle contracten en abonnementen op dat moment ingang gezet. Dit proces zal voor de zomer zijn afgerond en dan zal het fonds naar verwachting eind 2025 administratief/financieel al zijn verplichtingen zijn nagekomen en naar verwachting eind eerste kwartaal 2026 juridisch ophouden te bestaan.

Amsterdam, 4 juni 2025

J. de Vries
P.C. van Doodewaard
J.A.M. Roeloffzen
A.M. van Esch
Mw. E. Danckaarts

STICHTING PENSIOENFONDS HONEYWELL

JAARREKENING 2024

2 JAARREKENING

2.1 Balans per 31 december 2024

(Na bestemming van het saldo van baten en lasten)

(* € 1.000)	Ref.	31 december 2024	31 december 2023
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1		
Vastgoedbeleggingen		2.276	2.276
Aandelen		286.752	254.743
Vastrentende waarden		401.843	375.172
Overige beleggingen		48.280	39.359
		<u>739.151</u>	<u>671.550</u>
Vorderingen en overlopende activa	2		
Vorderingen op de werkgever(s)		2.922	2.641
Verzekeringsmaatschappijen		1.839	1.429
Kortlopende beleggingsvorderingen		772	755
Overige vorderingen		-	12
		<u>5.533</u>	<u>4.837</u>
Overige activa	3		
Liquide middelen		1.412	349
Totaal activa		<u>746.096</u>	<u>676.736</u>

(* € 1.000)	Ref.	31 december 2024	31 december 2023
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	4		
Algemene reserve		206.083	161.347
Bestemmingsreserve		<u>2.530</u>	<u>2.265</u>
		208.613	163.612
Technische voorzieningen	5		
Voorziening pensioenverplichtingen		536.809	512.462
Overige schulden en overlopende passiva	6	674	662
Totaal passiva		<u>746.096</u>	<u>676.736</u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2024

(* € 1.000)	Ref.	2024	2023
BATEN			
Premiebijdragen van werkgever en werknemers	7	9.772	8.516
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	8	79.246	54.833
Overige baten	9	351	292
		<u>89.369</u>	<u>63.641</u>
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	10	-18.435	-17.884
Pensioenuitvoeringskosten	11	-1.442	-1.239
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	12		
Pensioenopbouw		-8.147	-5.771
Toeslagverlening		-14.136	-14.591
Rentetoevoeging		-17.382	-15.439
Onttrekking pensioenuitkeringen en uitvoeringskosten		19.836	18.358
Reguliere RTS		-7.679	-17.968
Actuariële uitgangspunten		-176	-94
Overdracht van rechten		92	82
Overige mutaties		3.245	2.091
		<u>-24.347</u>	<u>-33.332</u>
Resultaat op herverzekering	13	-69	-53
Saldo overdracht van rechten	14	-75	-90
Overige lasten		-	-
		<u>-44.368</u>	<u>-52.598</u>
Saldo van baten en lasten		45.001	11.043

2.3 Bestemming van het saldo van baten en lasten

(* € 1.000)	2024	2023
Algemene reserve	44.736	10.919
Bestemmingsreserve	265	124
	45.001	11.043

2.4 Kasstroomoverzicht over 2024

(* € 1.000)		2024	2023
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangen premies		9.491	6.325
Ontvangen waardeoverdrachten		137	221
Betaalde pensioenuitkeringen		-18.431	-17.831
Betaalde waardeoverdrachten		-211	-334
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars		206	1.186
Betaalde premies herverzekering		-684	-539
Betaalde pensioenuitvoeringskosten		-1.434	-1.280
Overige		364	291
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-10.562	-11.961
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Verkopen en aflossingen van beleggingen		618.425	144.696
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		24.632	4.864
Aankopen beleggingen		-616.616	-140.214
Betaalde kosten van vermogensbeheer		880	192
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		27.321	9.538
Mutatie liquide middelen		16.759	-2.423
Verloop liquide middelen			
Liquide middelen		349	2.870
Liquide middelen ten behoeve van beleggingen		164	66
Stand 1 januari		513	2.936
Liquide middelen	(3)	1.412	349
Liquide middelen ten behoeve van beleggingen	(1)	15.860	164
Stand 31 december		17.272	513
Mutatie liquide middelen		16.759	-2.423

2.5 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2024

2.5.1 Inleiding

Stichting Pensioenfonds Honeywell (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Amsterdam en kantoorhoudend aan het Stationsplein-ZW 961 Tristar I te Schiphol. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41200495.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de volgende aangesloten ondernemingen Honeywell B.V., Honeywell Aerospace B.V. en Honeywell Fluorine Products Europe B.V.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds. Het bestuur heeft op 4 juni 2025 de jaarrekening opgemaakt.

Discontinuïteit van de stichting

De jaarrekening per 31 december 2024 is opgesteld, uitgaande van de discontinuïteit van de stichting. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de in het verleden gehanteerde grondslagen, rekening houdend met eventuele additionele afwaarderingen van activa. De liquidatiegrondslagen en het treffen van aanvullende voorzieningen van RJ 170 hoofdstuk 2 zijn niet toegepast aangezien de liquidatie zich voltrekt volgens een bepaald scenario en de vereffenaars verwachten dat de stichting aan haar verplichtingen zal kunnen voldoen.

2.5.2 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden Euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

De dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De reële dekkingsgraad wordt berekend als de dekkingsgraad gedeeld door de Toekomst Bestendig Indexatie grens (TBI-grens) per 30 september 2023. Per deze datum is het besluit genomen of er op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan worden toegekend.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijzigingen zoals opgenomen in paragraaf “stelselwijzigingen” alsmede de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf “schattingswijzigingen”.

Stelselwijzigingen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingswijzigingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2024 is de AG Prognosetafel geactualiseerd (positief effect € 904) en tevens de leeftijdsafhankelijke correctie op de sterftekansen (negatief effect € 1.080). Deze worden bij de grondslagen van de technische voorzieningen vermeld. Per saldo is er sprake van € 176 toename van de technische voorzieningen, ofwel een negatief resultaat. Verder zijn de sterftegrondslagen en overige grondslagen in 2024 niet gewijzigd.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans

opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post “nog af te wikkelen transacties”. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het fonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden

omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

	31 december 2024	31 december 2023
USD	1,03550	1,10465
AUD	1,672454	1,618891
GBP	0,826813	0,866528
CAD	1,489256	1,456591
HKD	8,043712	8,625715
CHF	0,938422	0,929729
JPY	162,73918	155,733557

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van reële waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Overlopende activa inzake beleggingen en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde.

Participaties in beleggingsfondsen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort belegging worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort belegging. Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van de marktwaarde.

Bij zowel de beursgenoteerde als de niet-beursgenoteerde beleggingen is sprake van een frequente marktwaardering. Niet-beursgenoteerde fondsen hebben onderliggende beursgenoteerde beleggingen, waarbij de intrinsieke waarde van het fonds dagelijks dan wel wekelijks bepaald wordt.

De liquide middelen die deel uitmaken van de onderliggende fondsen in aandelen, vastrentende waarden en vastgoed zijn bij de betreffende beleggingscategorie vermeld. Conform de aanbeveling van de Raad voor de Jaarverslaggeving worden participaties met een beleggingskarakter niet aangemerkt als een groepsmaatschappij en/of -deelneming.

Vastgoedbeleggingen

De belangen in beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Direct vastgoed wordt eens per vijf jaar door een onafhankelijke taxateur getaxeerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De waarde van een participatie in het AeAM Strategic Liability Matching Fund is sterk afhankelijk van de marktrente. Hierdoor kan de waarde van de participatie sterk fluctueren. De waarde van de participatie kent een boven- en ondergrens op maandultimo en een extra ondergrens intra maand. Indien de waarde van een participatie boven of onder deze grenzen komt, vindt er respectievelijk een afroaming of bijstorting plaats naar de referentiewaarde. De referentiewaarde ligt tussen de onder- en bovengrens. De participatiewaarde wordt dan binnen twee werkdagen verlaagd of verhoogd tot de nieuwe referentiewaarde.

Het AeAM Dutch Mortgage Fund bestaat uit Nederlandse hypotheeklen verstrekt door Aegon, waarvan het onderpand Nederlandse woonhuizen betreft. De hypotheeklen worden overgenomen van Aegon Hypotheken B.V. Deze overdrachten geschieden tegen nominale waarde. Bij de aankoop van de hypotheeklen wordt verondersteld dat de hypotheeklen per overdrachtsdatum verstrekt zijn tegen de dan geldende voorwaarden. De bepaling van de reële waarde van een hypotheeklen geschiedt door de toekomstige contractuele kasstromen te verdisconteren, rekening houdend met vervroegde aflossingen van de klant. Door deze methodiek is de reële waarde op overdrachtsdatum gelijk aan de nominale waarde.

Maandelijks wordt op een overeenkomstige wijze de marktwaarde van de hypotheekportefeuille bepaald. Bij de maandelijkse bepaling van de reële waarde wordt rekening gehouden met de beperking in de mogelijkheid om hypotheeklen in de markt te verkopen. De hypotheeklen kunnen alleen worden verkocht aan een aan Aegon gelieerde maatschappij.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde overige beleggingen wordt bepaald op basis van opgaven van een onafhankelijke derde of, indien niet voorhanden, op basis van financiële modellen. Indien geen betrouwbare schatting van de marktwaarde van deze beleggingen is te maken, worden deze gewaardeerd op kostprijs.

Securities lending

Het pensioenfonds neemt indirect via de beleggingsfondsen deel aan een securities-lendingprogramma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Beleggingen die in het kader van een securities-lendingcontract worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor deze beleggingen. Als onderpand ontvangen geldmiddelen worden opgenomen onder beleggingen. Indien als onderpand ontvangen geldmiddelen zijn herbelegd, worden deze beleggingen opgenomen onder de desbetreffende beleggingencategorie. De schuld uit hoofde van de ontvangen zekerheden is opgenomen onder de overige schulden. Indien uit hoofde van een securities-lendingprogramma als zekerheid beleggingen zijn ontvangen worden deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans van het pensioenfonds opgenomen. Alle uit het securities-lendingprogramma voortvloeiende baten en lasten worden volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de desbetreffende transacties verantwoord en in de rentebaten of -lasten in de staat van baten en lasten.

Binnen de Aegon fondsen wordt gebruik gemaakt van Securities Lending met als doel om tegen aanvaardbare risico's extra rendement te behalen. Als onderpand worden OECD staatsobligaties met een minimaal AA rating geaccepteerd of Japanse staatsobligaties met minimaal A rating. Het nominale bedrag dat mag worden uitgeleend aan één partij is bij Aegon begrensd.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden jaarlijks gewaardeerd volgens de opgave van de herverzekeraar van de voorlopige cumulatieve winstaandeel per jaareinde.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Bestemmingsreserve

Bij de afloop van de VPL-regeling per 31 december 2020 zijn de resterende VPL-gelden ondergebracht in een premiedepot. Vanaf 31 december 2020 stelt het bestuur van het pensioenfonds jaarlijks (voor het eerst dus over boekjaar 2020) vast welk bedrag wordt onttrokken aan het premiedepot ter gedeeltelijke dekking van de kostencomponent in de (gedempte) kostendekkende premie zodanig dat de premie minimaal kostendekkend is, mits het premiedepot hiertoe toereikend is. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de feitelijke premie. Het bedrag dat in enig boekjaar aan het premiedepot wordt onttrokken, zal door het bestuur ex-ante worden bepaald op basis van dan beschikbare informatie en wordt jaarlijks achteraf (tijdens het jaarwerk) definitief vastgesteld.

De gelden in het premiedepot worden belegd conform het beleggingsmandaat zoals dat in enig jaar van toepassing is op de beleggingen van het pensioenfonds (ter dekking van de pensioenverplichtingen), ofwel het pensioenvermogen. Er geldt derhalve geen separaat beleggingsmandaat voor het premiedepot. Dit betekent dat het pensioenfonds over het premiedepot het gemiddelde rendement van het pensioenfonds over dat kalenderjaar vergoedt. Dit rendement kan zowel positief als negatief zijn. Het rendement wordt op 31 december van het betreffende kalenderjaar bijgeschreven of onttrokken aan het premiedepot. Het premiedepot zal nimmer negatief kunnen zijn. Als er op enig moment geen middelen in het premiedepot meer aanwezig zijn, zal het premiedepot worden beëindigd.

Het premiedepot is een beklemd deel van de reserves en valt buiten de berekening van de dekkingsgraad.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante- condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

- De rentetermijnstructuur op balansdatum zoals die door DNB is vastgesteld en gepubliceerd, rekening houdend met de looptijd van de uitkeringen (2024: gemiddeld 2,20%, 2023: gemiddeld 2,37%).
- Sterftekansen per 31 december 2024 zijn ontleend aan de AG-Prognosetafel 2024 (2023: AG-prognosetafel 2022). Om rekening te houden met het gegeven dat de werkende populatie gemiddeld langer leeft dan de niet-werkende populatie is een leeftijdsafhankelijke correctie op de sterftekansen toegepast. De leeftijdsafhankelijke correctie op de sterftekansen is gebaseerd op het Mercer-model ES2024, gemiddelde van inkomensklassen “hoog” en “hoog-midden” en uitgaande van startjaar 2025 (2023: Mercer-model ES2023, gemiddelde van inkomensklassen “hoog” en “hoog-midden” en uitgaande van startjaar 2024).
- Een opslag van 2,5% voor toekomstige administratiekosten en excassokosten.
- Gehuwdheidsfrequentie:
 - Zoals gepubliceerd bij de overlevingstafels van het AG over de waarnemingsperiode 1980-1985. Voor het uitruilbare partnerpensioen is de partnerfrequentie op pensioenleeftijd 68 gelijk aan 1.
 - De vrouwelijke partner wordt drie jaar jonger verondersteld dan de man.

- Opslag wezen pensioen
 - Voor latent wezenpensioen wordt een voorziening opgenomen ter hoogte van 1,0% van de voorziening van latent partnerpensioen. Dit geldt alleen voor actieve en gewezen deelnemers.

De toeslagverlening per 1 januari van het volgende boekjaar is reeds op 31 december van het lopend boekjaar verwerkt, omdat het besluit in het lopend boekjaar is genomen.

Het pensioenfonds heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's herverzekerd.

Overige schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

2.5.3 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtsreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen van werkgever en werknemers

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de definitieve loonsomopgaven van de werkgever.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van

beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en –lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Indexering en overige toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Premies herverzekering

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

In het herverzekeringscontract is opgenomen dat aan het eind van de contractduur 90% van de te betalen premie, onder aftrek van de ingediende claims, wordt terugbetaald aan het pensioenfonds.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

2.5.4 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

2.5.5 Toelichting op de balans

Beleggingen voor risico van het pensioenfonds (1)

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vastgoedbeleggingen	2.276	2.276
Aandelen	286.752	254.743
Vastrentende waarden	401.843	375.172
Overige beleggingen	48.280	39.359
	739.151	671.550

(* € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vast- rentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	2.276	242.202	329.943	51.886	626.307
Aankopen	-	79.000	61.215	-	140.215
Verkopen	-	102.093-	29.599-	12.989-	144.681-
Herwaardering	-	35.634	13.613	365	49.612
Overige mutaties	-	-	-	97	97
Stand per 31 december 2023	2.276	254.743	375.172	39.359	671.550
Aankopen	-	447.719	168.897	-	616.616
Verkopen	-	469.908-	132.679-	15.839-	618.426-
Herwaardering	-	54.198	9.547-	9.065	53.716
Overige mutaties	-	-	-	15.695	15.695
Stand per 31 december 2024	2.276	286.752	401.843	48.280	739.151

De beleggingsdebiteuren € 772 (2023: € 755) zijn niet in het overzicht van de beleggingen opgenomen, maar onder Vorderingen en overlopende activa.

Securities lending

Per 31 december 2024 heeft het fonds voor € 91 aan beleggingen uitgeleend (2023: € 13.963). Het fonds heeft hiervoor onderpand ontvangen in de vorm van staatsobligaties van OECD landen met minimaal een AA rating, of Japanse staatsobligaties met A rating.

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gecategoriseerd:

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Directe vastgoedbeleggingen	2.276	2.276
Stand per 31 december	2.276	2.276

De vastgoedportefeuille betreft voor 100% een bedrijfsterrein te Emmen, dat momenteel wordt verhuurd. Met betrekking tot de vrije verhandelbaarheid door het pensioenfonds gelden geen restricties.

Dit bedrijfsterrein wordt eens in de vijf jaar door een onafhankelijke, beëdigde taxateur getaxeerd. Het terrein is in 2017 voor het laatst getaxeerd. Door omstandigheden heeft in 2023 geen taxatie plaatsgevonden. Gegeven de aankomende liquidatie van het pensioenfonds in 2025 zijn gesprekken opgestart met een externe partij om af te stemmen in hoeverre er interesse is om de grond van het fonds over te nemen. Dat heeft uiteindelijk geleid in 2025 tot een mondelinge overeenkomst die in 2025 verwerkt zal worden in een concept verkoopovereenkomst. Daarbij staat in ieder geval vast dat het fonds over heel 2025 de huur gaat ontvangen.

De aandelen kunnen als volgt worden gecategoriseerd, participaties in:

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Aegon aandelenfondsen	-	87.981
BNP Paribas OBAM	-	-
MGI Funds plc	-	87.794
Mercer Passive Global Equity CCF	286.752	78.968
Stand per 31 december	286.752	254.743

In zowel 2023 als 2024 is er niet belegd door het pensioenfonds in de sponsor. Aandelenfondsen waarin wordt belegd, zijn van gemengde samenstelling. Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gecategoriseerd:

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Participaties in Aegon beleggingsfondsen	339.472	204.364
Participaties in NN Euro Credit Fund	40.317	38.449
Aegon Hypothekenfonds	6.330	116.783
MGI Funds plc - MGI Emerging Market Debt Fund	15.724	15.576
Stand per 31 december	401.843	375.172

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(* € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Duitse staatsobligaties	95.396	23,7	57.819	15,4
Franse staatsobligaties	64.537	16,1	41.711	11,1
Nederlandse staatsobligaties	26.806	6,7	15.897	4,2

Overige beleggingen:

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Directe grondstofbeleggingen	15.720	23.604
Participaties Aegon beleggingsfondsen	16.700	15.591
Liquide middelen	15.860	164
Stand per 31 december	48.280	39.359

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

(* € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Directe goudbeleggingen	15.720	32,6	23.604	60,0
Directe platinabeleggingen	-	-	-	-

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

De levelverdeling van de beleggingen is op doorkijkbasis. De beleggingsfondsen zijn geclassificeerd als level II (afgeleide marktnotering) of III (waarderingsmodellen) afhankelijk van de onderliggende beleggingen. Vrijwel alle Aegon beleggingsfondsen kennen een dagelijkse intrinsieke waardebepaling, dagelijkse toe- en uittredingsmomenten en hebben voornamelijk beursgenoteerde stukken in portefeuille. Hierdoor hebben de beleggingsfondsen meer het karakter van een level I (directe marktnotering) belegging. Doordat de beleggingsfondsen zelf geen beursnotering kennen, worden de Aegon beleggingsfondsen echter als level II geclassificeerd.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(* € 1.000)	Directe markt-noteringen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderings-modellen	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	5.931	2.276	8.207
Aandelen	-	280.821		280.821
Vastrentende waarden	56.041	345.802		401.843
Overige beleggingen	32.421	15.860		48.281
Per 31 december 2024	88.462	648.414	2.276	739.151

(* € 1.000)	Directe markt-noteringen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderings-modellen	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	4.382	2.276	6.658
Aandelen	-	250.361	-	250.361
Vastrentende waarden	54.025	321.147	-	375.172
Overige beleggingen	39.195	164	-	39.359
Per 31 december 2023	93.220	576.054	2.276	671.550

Het NN bedrijfsobligatie fonds, het MGI Emerging Market Debt Fonds, de AeAM Commodities fondsen en edelmetalen worden als Level I beleggingen gepresenteerd. De beleggingsliquiditeiten, het AeAM Dutch Mortgage Fund, Mercer Passive Global Equity CCF, AeAM Equity funds (waarin op doorkijk Vastgoedbeleggingen) en AeAM fixed income funds worden als Level II beleggingen gepresenteerd. Het bedrijventerrein Emmen wordt eens per vijf jaar getaxeerd en valt daarom onder de Level III beleggingen.

Vorderingen en overlopende activa (2)

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vorderingen op de werkgever(s)	2.922	2.641
Verzekeringsmaatschappijen	1.839	1.429
Waardeoverdrachten	-	1
Kortlopende beleggingsvorderingen	772	755
Overige vorderingen	-	11
Stand per 31 december	5.533	4.837

De vorderingen op de werkgever(s) betreft voor € 2.317 openstaande gefactureerde premies en voor € 605 het verschil tussen premievoorschot en de definitieve premieafrekening 2024. Van het verschil van € 605 heeft € 245 betrekking op eerdere jaren.

In de post 'Vorderingen uit herverzekering' is de technische resultaatdeling opgenomen die is gebaseerd op het technische resultaat van het contract over de jaren 2019 t/m 2024 bij Zwitserleven. Het eventueel positief winstaandeel aan het eind van de contractperiode wordt 24 maanden na het einde van de contractperiode aan het pensioenfonds uitgekeerd. Per 31 december 2024 bedraagt de vordering u.h.v. resultaatdeling € 1.839 (31 december 2023: € 1.429).

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, behalve de vordering op de herverzekeraar voor de technische resultaatdeling. Deze vordering heeft een looptijd van drie jaar.

Overige activa (3)

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Liquide middelen	1.412	349

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Stichtingskapitaal en reserves (4)**Algemene reserve**

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stand per 1 januari	161.347	150.428
Resultaat boekjaar	44.736	10.919
Stand per 31 december	206.083	161.347

Bestemmingsreserve

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stand per 1 januari	2.265	2.141
Ottrekking ter dekking uitvoeringskosten	-	-61
Rendementstoevoeging	265	185
Stand per 31 december	2.530	2.265

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

De dekkingsgraad is ultimo jaar als volgt:

	2024	2023
Actuele dekkingsgraad	138,4%	131,5%
Reële dekkingsgraad	105,2%	101,6%
Beleidsdekkingsgraad	139,3%	135,9%

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen per 31 december 2024 bedraagt: 104,1% (31 december 2023: 104,1%). De dekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen per 31 december 2024 bedraagt: 118,1 % (31 december 2023: 119,4%).

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder 4.5.6 'Risicobeheer en derivaten'.

De toezichthouder, DNB, heeft een gestandaardiseerde methode vastgesteld om te toetsen of er voldoende eigen vermogen aanwezig is: de standaardtoets. De standaardtoets meet voor een aantal risicofactoren het mogelijke (negatieve) effect (in euro's) op het eigen vermogen. Omdat de resultaten van de standaardtoets afhankelijk zijn van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de aanwezige beleggingen, fluctueren ze in de loop van de tijd.

Bij de berekening van het (minimaal) vereist eigen vermogen wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de feitelijke assetmix in de evenwichtssituatie.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

(* € 1.000)	2024	2023
Aanwezig eigen vermogen	206.083	161.347
Minimaal vereist eigen vermogen	21.794	20.836
Vereist eigen vermogen	97.387	99.644

Herstelplan

Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het pensioenfonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd.

Vanwege de verbeterde financiële positie van het pensioenfonds was zowel in 2023 en 2024 geen herstelplan van toepassing.

Voorstel resultaatverdeling

Van het resultaat van € 45.001 is € 265 toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Het resterende positieve saldo van de staat van baten en lasten van € 44.736 over 2024 zal worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Technische voorzieningen (5)

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Voorziening pensioenverplichtingen	536.809	512.462
Stand per 31 december	536.809	512.462

Het mutatieoverzicht voor de voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds is als volgt:

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Stand per 1 januari	512.462	479.130
Pensioenopbouw	8.147	5.771
Toeslagverlening	14.136	14.591
Rentetoevoeging	17.382	15.439
Ottrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-19.836	-18.358
Wijziging marktrente	7.679	17.968
Wijziging actuariële uitgangspunten	176	94
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-92	-82
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-3.245	-2.091
Stand per 31 december	536.809	512.462

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddelde discontovoet 2,20% (2023: 2,37%).

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

(* € 1.000)	2024		2023	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieve deelnemers	127.694	403	118.444	393
Slapers	169.872	1.249	165.078	1.292
Pensioengerechtigden	239.243	1.203	228.940	1.184
Stand per 31 december	536.809	2.855	512.462	2.869

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling van het pensioenfonds is grotendeels gelijk aan de pensioenregeling van PME en valt te kenmerken als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling (een salaris-diensttijd regeling). Dit houdt in dat de hoogte van de te verkrijgen pensioenaanspraak in een bepaald jaar afhankelijk is van de hoogte van het salaris en de duur van de diensttijd in dat jaar. Opgebouwde aanspraken van deelnemers kunnen jaarlijks, indien de middelen van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten, worden verhoogd op basis van de ontwikkeling van de prijsindex.

De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar en het opbouwpercentage 1,875% (2023: 1,815%). De franchise bedraagt per 1 januari 2024 € 17.545 (1 januari 2023 € 16.322).

Toeslagverlening

Vanaf 2016 wordt voor zowel de actieve deelnemers, als de gewezen deelnemers en de gepensioneerden uitgegaan van de stijging van het prijsindexcijfer (CPI alle huishoudens afgeleid) op 1 juli van enig jaar ten opzichte van 1 juli van het jaar daarvoor als uitgangspunt voor de toeslagverlening.

Per 1 januari 2025 is een toeslag verleend aan alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van 2,71% (toeslag 1 januari 2024: 2,96%). Ook deze verhoging van de aanspraken is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI), alle bestedingen, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeten over de periode juli tot juli voorafgaande aan het toeslagmoment. Vanwege de financiële positie kon de volledige maatstaf worden toegekend (2,71%). Deze toeslag is in boekjaar 2024 verwerkt.

Overige schulden en overlopende passiva (6)

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Belastingen en premies sociale verzekeringen	368	364
Uitkeringen	-	-
Waardeoverdrachten nog te betalen	-	-
Overige schulden	306	298
Stand per 31 december	674	662

De overige schulden en overlopende passiva bestaan voornamelijk uit kosten 2024 voor onder andere de accountantscontrole, certificeringen, advieskosten en vermogensbeheerkosten.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

2.5.6 Risicobeheer en derivaten

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het fonds.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid;
- Herverzekeringsbeleid;
- Toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen.

De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op de opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2024	2023
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	131,5	131,4
Premie	-0,1	0,0
Uitkeringen	1,2	1,2
Toeslagverlening	-3,8	-3,8
Wijziging actuariële grondslagen	-	-
Beleggingsrendementen (exclusief renteafdekking)	10,6	7,2
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-1,9	-4,7
Overige oorzaken	-	0,2
Kruiseffecten	0,9	-
Dekkingsgraad per 31 december	138,4	131,5

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist eigen vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad primo jaar. Dit zorgt ervoor dat de optelling van dekkingsgraad primo jaar plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de dekkingsgraad ultimo jaar.

Het verschil tussen deze twee wordt verantwoord onder de noemer kruiseffecten; in het algemeen geldt dat deze post groter wordt naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatscomponenten groter worden.

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2024	2023
	%	%
S1 Renterisico	5,9	6,4
S2 Risico zakelijke waarden	12,5	12,6
S3 Valutarisico	4,2	4,1
S4 Grondstoffenrisico	2,3	2,3
S5 Kredietrisico	2,6	3,9
S6 Verzekeringstechnisch risico	2,5	2,5
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	0,4	1,2
Diversificatie-effect	-12,3	-13,6
Totaal	18,1	19,4

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Vereist pensioenvermogen	634.196	612.106
Voorziening pensioenverplichting	536.809	512.462
Vereist eigen vermogen	97.387	99.644
Aanwezig pensioenvermogen (Totaal activa -/ schulden)	206.083	161.347
Surplus	108.696	61.703

Ultimo 2024 is aan de hand van het standaardmodel van DNB per risicofactor het vereist eigen vermogen bepaald. Het vereist eigen vermogen per risicofactor is aan de hand van de voorgeschreven formule gecombineerd tot een totaal vereist eigen vermogen. Voor de evenwichtsberekening is de uitkomst hiervan zoals voorgeschreven in een aantal stappen gebruikt totdat het toetsingsverschil nihil is. Dit resulteert in de evenwichtssituatie, waarin het (fictieve) aanwezige eigen vermogen precies gelijk is aan het vereist eigen vermogen, bij een niveau van 18,1% (2023: 19,4%). Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische portefeuille ultimo 2024. Indien het vereist eigen vermogen zou worden bepaald op basis van de feitelijke portefeuille ultimo 2024, zou het vereist eigen vermogen lager zijn uitgekomen op 18,4% (2023: 18,2%).

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten

manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duratie. De duratie is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Indien de duratie van de beleggingen korter is dan de duratie van de verplichtingen, is er sprake van een zogenaamde 'duratie-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad stijgt. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Door het renterisico gedeeltelijk af te dekken, is de dekkingsgraad minder afhankelijk van de renteontwikkeling. De renteafdekking voor het pensioenfonds vindt plaats door een combinatie van de portefeuille vastrentende waarden en een Strategic Liability Matching (SLM) beleggingsfonds.

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

(* € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	€	Duratie	€	Duratie
Duration vastrentende waarden	401.843	15,5	375.172	16,2
Duration pensioenverplichtingen	536.809	15,7	512.462	15,7

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(* € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	28.625	7,5	1.773	0,5
Resterende looptijd 1 – 5 jaar	149.129	39,3	82.059	23,1
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	202.102	53,2	271.559	76,4
	379.856	100,0	355.392	100,0

De presentatie van de beleggingsportefeuille in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

Het bovenstaande overzicht geeft de verdeling van het renterisico van de vastrentende waarden waarbij tevens rekening gehouden is met de renteswaps. Een negatieve waarde in het blok “Korter dan een jaar” is het gevolg van de korte poten van deze renteswaps. Met een renteswap wordt doorgaans een korte rente (de korte poot) geruild voor een lange rente (de lange poot) om renterisico van de pensioenverplichtingen af te dekken. De korte rente die betaald wordt, de korte poot, heeft dus een negatieve exposurewaarde en een looptijd die korter is dan een jaar.

Het overzicht is op doorkijkbasis opgesteld.

De resterende looptijd van de technische voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

(* € 1.000)	31-12-2024		31-12-2023	
Resterende looptijd	€	%	€	%
< 5 jaar	84.371	15,7	80.332	15,7
> 5 en < 10 jaar	95.257	17,7	89.655	17,5
> 10 en < 20 jaar	174.820	32,6	166.861	32,6
> 20 jaar	182.361	34,0	175.614	34,2
	536.809	100,0	512.462	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Het risico wordt gemeten als het effect van een daling van de zakelijke waarden met 30% voor beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten plus beursgenoteerd vastgoed, met 40% voor emerging markets en private equity en een daling van niet beursgenoteerd vastgoed met 15%. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd.

Valutarisico (S3)

Het valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen die in vreemde valuta luiden vermindert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. De pensioenverplichtingen luiden in euro's. Een deel van de beleggingsportefeuille luidt in vreemde valuta.

Voor bepaling van het effect van een daling van valutakoersen wordt onderscheid gemaakt tussen valuta in ontwikkelde markten waarvoor een waardedaling van 20% wordt verondersteld en valuta in opkomende markten waarvoor een waardedaling van 35% wordt

gehanteerd. Bij de aggregatie van het vereist eigen vermogen voor valutarisico (S3) wordt tevens rekening wordt gehouden met correlaties.

Het valutarisico op vastrentende waarden is beperkt doordat vastrentende waarden bijna alleen zijn belegd in vastrentende waarden luidende in euro. Wat betreft het valutarisico bij aandelen worden de beleggingen in Amerikaanse dollars, Britse ponden en Japanse yen bij Aegon volledig afgedekt naar de euro. Binnen het OBAM fonds van BNP Paribas wordt het valutarisico niet afgedekt. Binnen dit aandelenfonds wordt bewust valutarisico gelopen. Naar de mening van het bestuur past dit risico binnen het risicoprofiel zoals het bestuur dat heeft vastgesteld.

De valutapositie per 31 december is als volgt weer te geven:

(* € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
EUR	409.002	398.090
Australische dollar	4.617	2.792
Hong Kong dollar	1.172	3.827
Zuid-Koreaanse won	-11	1.984
Taiwanese dollar	-4	1.384
Deense kroon	1.995	2.457
Britse Pond	9.489	7.780
Canadese dollar	7.009	7.544
Amerikaanse dollar	264.309	202.211
Zwitserse frank	6.687	6.975
Japanse yen	15.648	15.464
Overig	19.238	21.946
Totaal niet EUR	<u>330.149</u>	<u>274.364</u>
	739.151	672.454

De exposure na afdekken van het valutarisico is voor € 182.122 afgedekt.

Het overzicht is op doorkijkbasis opgesteld.

Prijrsrisico

Het prijsrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door spreiding naar regio en sector.

Het risico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen die zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van compliance aan deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Op basis van het zogenaamde doorkijkprincipe kan de segmentatie van de vastrentende portefeuille naar regio per 31 december als volgt worden onderverdeeld:

	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Europa (EU)	297.811	78,4	310.948	87,5
Europa (niet-EU)	23.395	6,2	8.853	2,5
Noord-Amerika	26.616	7,0	6.931	2,0
Zuid en Midden-Amerika	4.778	1,3	5.144	1,4
Japan	3.035	0,8	1.628	0,5
Azië en Oceanië	11.126	2,9	8.110	2,3
Overige	13.095	3,4	13.777	3,8
	379.856	100,0	355.392	100,0

Op basis van het zogenaamde doorkijkprincipe kan de segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio per 31 december als volgt worden onderverdeeld:

	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Europa (EU)	24.439	8,9	32.427	13,7
Europa (niet-EU)	21.289	7,7	20.137	8,5
Noord-Amerika	206.622	75,2	152.226	64,4
Zuid en Midden-Amerika	335	0,1	1.244	0,5
Japan	15.039	5,5	14.674	6,2
Azië en Oceanië	6.987	2,5	14.912	6,3
Overige	254	0,1	754	0,4
	274.965	100,0	236.374	100,0

Op basis van het zogenaamde doorkijkprincipe kan de segmentatie van de vastgoedportefeuille naar regio per 31 december als volgt worden onderverdeeld:

	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Europa (EU)	2.506	30,5	2.416	36,3
Europa (niet-EU)	151	1,8	94	1,4
Noord-Amerika	4.743	57,9	3.035	45,6
Zuid en Midden-Amerika	-	-	4	0,1
Japan	246	3,0	555	8,3
Azië en Oceanië	561	6,8	554	8,3
Overige	-	-	-	-
	8.207	100,0	6.658	100,0

Op basis van het zogenaamde doorkijkprincipe kan de segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren per 31 december als volgt worden onderverdeeld:

	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Energie	6.079	2,2	6.367	2,7
Bouw- en grondstoffen	6.868	2,5	6.587	2,8
Industrie	22.237	8,1	20.789	8,8
Duurzame consumentengoederen	18.354	6,7	17.241	7,3
Consumentengebruiksgoederen	27.157	9,9	23.544	10,0
Gezondheidszorg	30.332	11,0	29.121	12,3
Financiële instellingen	44.074	16,0	39.773	16,8
Informatietechnologie	73.828	26,9	51.751	21,9
Telecommunicatie	38.736	14,1	31.094	13,2
Nutsbedrijven	7.217	2,6	4.264	1,8
Overig	83	0,0	5.833	2,4
	274.965	100,0	236.374	100,0

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfonds die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Het kredietrisico is beperkt, omdat beperkt wordt belegd in schuldtitels van ondernemingen. Het tegenpartijrisico verbonden aan de inzet van afgeleide financiële instrumenten wordt op marktconforme wijze beheerst. Daarnaast wordt dit risico beperkt door gebruik te maken van tegenpartijen met een goede reputatie.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings per 31 december is als volgt:

	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
AAA	146.932	38,7	107.388	30,2
AA+ / AA / AA-	114.896	30,2	184.240	51,8
A+ / A / A-	73.379	19,3	17.648	5,0
BBB+ / BBB / BBB-	30.836	8,1	34.171	9,6
Lager dan BBB	13.532	3,6	11.669	3,3
NR	281	0,1	276	0,1
	379.856	100,0	355.392	100,0

Het totaal kredietrisico wijkt af van de marktwaarde van de portefeuille als gevolg van het gebruik van kredietderivaten. Met kredietderivaten wordt het kredietrisico op een tegenpartij afgedekt, of kan juist extra kredietrisico op een tegenpartij worden genomen. Voor de berekening van het totaal kredietrisico in bovenstaand overzicht is rekening gehouden met de onderliggende waarde (exposure waarde) van de kredietderivaten in plaats van de marktwaarde van deze derivaten. Hiermee wordt een beter inzicht gegeven in het totaal kredietrisico van de portefeuille.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. Bij het pensioenfonds is dit het actuariële risico van langlevens.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het pensioenfonds heeft het nabestaanden- en wezenpensioen op risicobasis herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij. Daarnaast is eveneens het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico herverzekerd. De huidige verzekering is afgesloten met Zwitserleven.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten). Dit toeslagrisico is echter ook afhankelijk van de hoogte van de dekkinggraad van het pensioenfonds.

Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkinggraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkinggraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement).

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de pensioenen aantast in termen van koopkracht. Het inflatierisico kan worden verkleind door inflatiegevoelige beleggingen. Deze beleggingen geven een hoger rendement naarmate de inflatie toeneemt. Deze beleggingen geven negatieve rendementen bij lage inflatie. Het pensioenfonds belegt niet direct in inflatiegevoelige beleggingsproducten. Wel belegt het pensioenfonds in goud. De goudbelegging heeft mede als doel het risico van hyperinflatie op te vangen. Daarmee is een deel van het inflatierisico afgedekt.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het prijsrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2024 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

	31-12-2024		31-12-2023	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	95.396	12,9	57.819	8,6
Franse staatsobligaties	64.537	8,7	41.711	6,2
Nederlandse staatsobligaties	26.806	3,6	15.897	2,4
	186.739	25,2	115.427	17,2

De belangrijkste vorm van concentratierisico in de verplichtingen van het pensioenfonds is de demografische opbouw van de deelnemers. De demografische opbouw van de deelnemers is niet te beïnvloeden. Ultimo 2024 is in de totale deelnemerspopulatie de verhouding mannen en vrouwen in het pensioenfonds 69:31 (2023: 69:31). De gemiddelde leeftijd bedraagt 64,4 jaar (2023: 64,0 jaar waarbij sprake is van een gelijkmatige leeftijdsspreiding).

Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen

aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken. Het pensioenfonds heeft de genoemde werkzaamheden uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering en Aegon Asset Management (AEAM).

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbesteede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel worden geschaad. Het uitbestedingsrisico wordt gemitigeerd door de afspraken (kwaliteitseisen) in de uitvoeringsovereenkomst en de daaraan verbonden Service Level Agreement (SLA). Monitoring van de uitvoering door het bestuur van het pensioenfonds vindt plaats op basis van de periodieke rapportages van de externe uitvoerder over de uitgevoerde werkzaamheden. Tevens ontvangt het pensioenfonds van Appel Pensioenuitvoering en AEAM ISAE 3402 type II-rapportages. Deze rapportages geven inzicht in de wijze van beheersing van de operationele risico's en geeft aan of de uitvoerder 'in control' is. Een externe onafhankelijke accountant certificeert de rapportages.

De advisering over de uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed aan Mercer (Nederland) B.V.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf van de mate waarin actief wordt belegd is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

Het actief risico is in de berekening van het vereist eigen vermogen opgenomen als S10. Bij het pensioenfonds bedraagt de tracking error van de zakelijke waarden 0,50% (2023: 1,41%).

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

2.5.7 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Vanaf 1 januari 2021 worden de werkzaamheden inzake pensioenadministratie, bestuursondersteuning en financiële administratie door Appel Pensioenuitvoering uitgevoerd. In 2025 is er nog sprake van werkzaamheden die zijn vastgelegd in een beëindigingsovereenkomst. Dit betreft reguliere werkzaamheden t/m maart 2025 en

daarnaast werkzaamheden m.b.t. de CWO en het liquidatie traject van het pensioenfonds en de bijbehorende bestuursondersteuning. De verwachte kosten voor 2025 bedragen € 657.000,-.

Met ingang van 1 januari 2021 is met Institutional Trust Services een vermogensbeheercontract afgesloten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van drie maanden. De verwachte kosten voor deze t/m juni 2025 doorlopende dienstverlening bedragen € 42.000,-.

2.5.8 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen van het pensioenfonds en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten bij de pensioenuitvoeringskosten. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft het pensioenfonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen onder normale voorwaarden deel aan de pensioenregeling.

Overige transacties met de werkgever

Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De belangrijkste onderdelen uit deze overeenkomst zijn:

- de werkgever is verplicht al zijn werknemers waarop de pensioenovereenkomst van toepassing is aan te melden als deelnemer;
- de werkgever verplicht zich de overeengekomen gegevens inzake werknemers tijdig en op de overeengekomen wijze aan het pensioenfonds te vertrekken;
- het pensioenfonds verplicht zich de deelnemers en overige rechthebbenden pensioenaanspraken en pensioenrechten toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van de geldende statuten en/of het pensioenreglement;
- ter dekking van de financiële gevolgen van de door het pensioenfonds aangegeven verplichtingen, zoals vastgelegd in de statuten en het pensioenreglement, verplicht de werkgever zich per kwartaal premies aan het pensioenfonds te voldoen, met inachtneming van de bepalingen van de uitvoeringsovereenkomst;
- bij een tekort van het pensioenfonds, is de werkgever geen extra premie verschuldigd;
- indien de vermogenspositie van het pensioenfonds daartoe aanleiding geeft, kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten tot een verlaging van de premie, met inachtneming van de hierover opgenomen bepalingen in de ABTN en in overeenstemming met wettelijke regelingen. Het pensioenfonds kan niet eerder tot het verlagen van de premie overgaan, dan nadat eerst een eventuele achterstand in de

toeslagverlening is ingelopen en vervolgens de dekkinggraad nog boven de premiekortingsgrens ligt.

De overeenkomst wordt ieder jaar automatisch met één jaar verlengd, tenzij één van beide partijen twee maanden voor jaareinde schriftelijk te kennen geeft de overeenkomst te willen beëindigen.

Er hebben verder geen transacties met verbonden partijen plaatsgevonden.

2.5.9 Toelichting op de staat van baten en lasten

Premiebijdragen van werkgever en werknemers (7)

(* € 1.000)	2024	2023
Pensioenpremie huidig jaar	9.527	8.516
Pensioenpremie correcties voorgaand jaar	245	-
	9.772	8.516

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel in de financiële administratie, omdat de totale premie volgens de uitvoeringsovereenkomst aan de werkgevers in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgevers ingehouden op het salaris van de werknemers.

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 39,0% (2023: 39,0%) van de pensioengrondslagsom. Hiernaast was er sprake van een separate premie voor het WIA-excedent. Er was geen sprake van een onttrekking uit het premiedepot die leidt tot een toename van de feitelijke premie. De totale feitelijke premie bedraagt daardoor 40,0% (2023: 40,2%).

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(* € 1.000)	2024	2023
Zuiver kostendekkende premie	9.363	7.716
Gedempte kostendekkende premie	8.238	8.577
Ontvangen (feitelijke) pensioenpremie	9.772	8.577

De kostendekkende premie is bepaald op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De (gedempte) kostendekkende premie bestaat uit de volgende componenten:

- de actuariële benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking tijdens het boekjaar i.v.m. aangroei van pensioenverplichtingen;
- de opslag voor het bij de aangroei van pensioenverplichtingen behorende vereist eigen vermogen;

- een opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten;
- de actuarieel benodigde premie met betrekking tot de voorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling.

De feitelijke premie is vastgelegd in de uitvoeringseringsovereenkomst tussen het fonds en de werkgever.

De feitelijke premie dient minimaal gelijk te zijn aan de gedempte kostendeekkende premie. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

De (gedempte) kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

Samenstelling zuiver kostendeekkende premie en feitelijke premie:

(* € 1.000)	Zuiver	Gedempt
1. Actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking tijdens het boekjaar	7.020	4.363
2. Opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten	981	981
3. Opslag voor het bij de aangroei van pensioenverplichtingen behorende vereist eigen vermogen	1.362	846
4. Actuarieel benodigde koopsom voor voorwaardelijke onderdelen (afhankelijk van wijze van financiering)	-	2.048
5. Kostendeekkende premie = 1 + 2 + 3 + 4	9.363	8.238
6. Bijdrage aan herstel van de dekkingsgraad	-	-
7. Feitelijke premie = 5 + 6	9.363	8.238

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendeekkende premie.

De kostendeekkende premie, vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur eind 2023, bedraagt € 9.363 in 2024. De gedempte kostendeekkende premie, vastgesteld op basis van het verwacht rendement, bedraagt € 8.238 in 2024.

De feitelijke premie bedraagt in 2024 € 9.772. De totaal ontvangen premie bedraagt in 2024 € 9.772 (2023: € 8.577), waarvan € 245 betrekking heeft op eerdere jaren. In 2024 was geen sprake van een onttrekking uit het premiedepot.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds (8)

2024	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheerder	Totaal
(* € 1.000)	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	134	-	-	134
Aandelen	1.539	54.198	948	56.685
Vastrentende waarden	22.974	-9.547	348	13.775
Overige beleggingen	3	9.065	9	9.077
Kosten vermogensbeheer	-	-	-425	-425
TOTAAL	24.650	53.716	880	79.246

De vermogensbeheerkosten in bovenstaand overzicht betreft een bate van € 880. Dit betreffen alle door het pensioenfonds betaalde vermogensbeheerkosten (€ 425) bestaande uit advieskosten en bewaarloon gesaldeerd met de restituties beheersvergoedingen en ontvangen rebates (€ 1.305). De overige vermogensbeheerkosten ad € 2.560 zijn rechtstreeks gesaldeerd binnen de beleggingsfondsen en maken onderdeel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten. Per saldo bedragen de totale vermogensbeheerkosten € 1.680.

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen en derhalve eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten, deze bedragen in 2024 € 400.

In navolging op de aanbevelingen van de Pensioenfederatie zijn de kosten vermogensbeheer over de beleggingscategorieën verdeeld. Daarnaast wordt vanuit de pensioenfederatie transparantie verlangd ten aanzien van de totale vermogensbeheerkosten. Deze bedragen in 2024 € 1.680 en zijn toegelicht in het bestuursverslag.

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheerder	Totaal
(* € 1.000)	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	134	-	-	134
Aandelen	1.884	35.634	262	37.780
Vastrentende waarden	2.989	13.614	360	16.962
Overige beleggingen	8	379	13	400
Kosten vermogensbeheer	-	-	-443	-443
TOTAAL	5.015	49.626	192	54.833

Overige baten (9)

(* € 1.000)	2024	2023
Interest overig	351	292
	351	292

Pensioenuitkeringen (10)

(* € 1.000)	2024	2023
Ouderdomspensioen	15.316	14.886
Partnerpensioen	2.971	2.826
Wezenpensioen	46	46
Arbeidsongeschiktheidspensioen	88	86
Afkoop pensioenen en premierestitutie	14	40
	18.435	17.884

Pensioenuitvoeringskosten (11)

(* € 1.000)	2024	2023
Bestuurskosten	58	77
Kosten verantwoordingsorgaan, visitatie- en communicatiecommissie	45	33
Administratiekostenvergoeding	620	599
Controle onafhankelijke accountants	79	78
Certificerend actuaris	32	53
Adviserend actuaris	505	308
Overige advieskosten	23	25
Contributies en bijdragen	61	59
Overige	19	7
	1.442	1.239

Honoraria onafhankelijke accountant

(* € 1.000)	2024	2023
Controle van de jaarrekening	79	73
Andere niet controle diensten	-	-
	79	73

De totale honoraria voor de controle van de jaarrekening is gebaseerd op de totale honoraria over het boekjaar 2024, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

Aantal personeelsleden

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst. De beheersactiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel werkzaam van Appel Pensioenuitvoering B.V., dan wel door personeel in dienst van externe vermogensbeheerders.

Bestuurskosten

Eén lid van het bestuur heeft een vergoeding van € 29.200 per jaar en één lid van het bestuur heeft een vergoeding van € 18.800 per jaar. Gepensioneerde leden van het VO ontvangen vacatiegelden, € 2.100 per jaar met uitzondering van de voorzitter die € 4.200 per jaar ontvangt. Reis- en verblijfskosten, opleidingskosten en andere uitgaven, in het belang van het pensioenfonds gedaan, worden door het pensioenfonds vergoed. De overige, bij de aangesloten onderneming(en) werkzaam zijnde bestuursleden ontvangen geen beloning voor hun bestuurlijke werkzaamheden.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (12)

(* € 1.000)	2024	2023
Pensioenopbouw	8.147	5.771
Toeslagverlening	14.136	14.591
Rentetoevoeging	17.382	15.439
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-19.836	-18.358
Wijziging marktrente	7.679	17.968
Wijziging actuariële uitgangspunten	176	94
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-92	-82
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-3.245	-2.091
	24.347	33.332

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. De toeslagverlening per 1 januari 2025 is verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2024.

Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% mag geen toeslag worden verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad dat gelijk of hoger is dan de Toekomstbestendig-indexeren (TBI)-grens mag het pensioenfonds volledig indexeren. De TBI-grens van het pensioenfonds bedraagt per 1 januari 2024 133,8%.

Het opgebouwde pensioen is over 2024 per 1 januari 2025 voor actieve en niet-actieve deelnemers verhoogd met 2,71% (per 1 januari 2024: 2,96%).

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. De marktrente is van 2,37% ultimo 2023 tot 2,20% ultimo 2024 gedaald. Als gevolg van de daling van de gemiddelde marktrente met 0,17% punt, is de voorziening pensioenverplichtingen met € 7.679 gestegen.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële geschiktheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikend van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

In 2024 is de AG Prognosetafel geactualiseerd (positief effect € 904) en tevens de leeftijdsafhankelijke correctie op de sterftেকansen (negatief effect € 1.080). Per saldo is er sprake van € 176 toename van de technische voorzieningen, ofwel een negatief resultaat.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

(* € 1.000)	2024	2023
Toevoeging aan de technische voorzieningen	182	104
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-274	-186
	-92	-82

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(* € 1.000)	2024	2023
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	-2.714	-1.723
Arbeidsongeschiktheid	-527	-559
Mutaties	-4	191
	-3.245	-2.091

Resultaat op herverzekering (13)

In 2024 is er sprake van een positieve winstdeling van € 410 duizend bij Zwitserleven.

(* € 1.000)	2024	2023
Premie herverzekering overlijdensrisico	684	539
Uitkeringen uit herverzekering	-205	-216
Winsttaandeel herverzekeraar	-410	-270
	69	53

Saldo overdracht van rechten (14)

(* € 1.000)	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-136	-88
Uitgaande waardeoverdrachten	211	178
	75	90

2.5.10 Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

2.5.11 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Conform de statuten wordt het maken van winst niet beoogd. Dientengevolge zal het saldo van baten en lasten ten gunste dan wel ten laste van de reserves worden gebracht. Het voorstel is opgenomen in hoofdstuk 4.5.5.

2.5.12 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 20 maart 2025 is de bestuursvergadering geweest waarin het besluit is genomen om het pensioenfonds te liquideren. Net voor deze vergadering was van DNB de brief ontvangen waarin aangegeven is dat DNB geen bezwaar heeft tegen de CWO naar PME. Het bestuur heeft op 20 maart 2025 het formele besluit genomen tot de CWO van alle verplichtingen naar PME. De hiervoor benodigde koopsom is de eerste week van april 2025 in de vorm van twee betalingen naar PME overgemaakt.

Alle benodigde acties en communicatie betreffende de CWO zijn vanaf 1 april 2025 ingang gezet. Dat betreft onder meer de communicatie naar deelnemers toe over de naar PME overdragen pensioenaanspraken. Ook is het opzeggen van alle contracten en abonnementen op dat moment ingang gezet. Dit proces zal voor de zomer zijn afgerond en dan zal het fonds naar verwachting eind 2025 administratief/financieel al zijn verplichtingen zijn nagekomen en naar verwachting eind eerste kwartaal 2026 juridisch ophouden te bestaan.

Amsterdam, 4 juni 2025

J. de Vries
P.C. van Doodewaard
J.A.M. Roeloffzen
A.M. van Esch
Mw. E. Danckaarts

3 OVERIGE GEGEVENS

3.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten zijn er geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat en de verdeling van het saldo van de staat van baten en lasten opgenomen. De bestemming van het resultaat en de verdeling van het saldo van de staat van baten en lasten is wel opgenomen in de ABTN en in de uitvoeringsovereenkomst.

Door het bestuur is besloten het saldo van de staat van baten en lasten van € 45.001 over 2024 is als volgt te verdelen:

(* € 1.000)	2024	2023
Algemene reserve	44.736	10.919
Bestemmingsreserve	265	124
	45.001	11.043

3.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Honeywell in liquidatie te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Honeywell in liquidatie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 1.074 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 268 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentpersonregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Honeywell in liquidatie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Amstelveen, 4 juni 2025

S. Voskuilen, MSc. AAG

verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

3.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van vereffenaars van Stichting Pensioenfonds Honeywell i.l.

Verklaring over de jaarrekening 2024

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds Honeywell i.l. ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024 van Stichting Pensioenfonds Honeywell i.l. te Schiphol gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2024;
- de staat van baten en lasten over 2024; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Honeywell i.l. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Stichting Pensioenfonds Honeywell i.l. en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van vereffenaars inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort. Wij verwijzen naar onderdeel 'Frauderisicoanalyse' onder paragraaf 1.6 in het bestuursverslag, waarin het college van vereffenaars haar frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het college van vereffenaars de gedragscode, de klokkenluidersregeling, de incidentenregeling, het klachtenreglement en voor zover wij dat noodzakelijk achten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersingsmaatregelen. Daarnaast hebben wij kennisgenomen van de beschikbare informatie, waaronder de door het fonds opgestelde systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA).

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het college van vereffenaars of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's

Doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen

Het college van vereffenaars bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het college van vereffenaars in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het college van vereffenaars met betrekking tot:

- journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- schattingen;
- significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening.

Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het college van vereffenaars.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten. Daarnaast hebben wij de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst voor het maken van schattingen.

Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie, als partij die primair de financiële administratie van het pensioenfonds voert, en de hierin opgenomen interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van toegangsbeveiliging in het IT-systeem. Wij hebben de werkzaamheden die de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft verricht, geëvalueerd.

Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.

Voor de werkzaamheden ten aanzien van de belangrijkste schattingen ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- door middel van de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van de technische voorziening. De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport;
- evaluatie van de uitkomsten van de actuariële analyse over 2024 waaronder de fonds specifieke grondslagen;
- overleg met en beoordeling van het rapport van de certificerend actuaaris.

Wij zijn alert geweest op mogelijk significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van de stichting of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college van vereffenaars.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast hebben wij kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor signalen van fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzingen geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Benadrukking van discontinuïteit van de stichting

Wij vestigen de aandacht op paragraaf '2.5.1 Inleiding' in de toelichting van de jaarrekening, waarin uiteengezet is dat het college van vereffenaars heeft besloten de stichting te liquideren en dat het college van vereffenaars verwacht dat de stichting aan alle verplichtingen kan voldoen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van vereffenaars is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het college van vereffenaars voor de jaarrekening

Het college van vereffenaars is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het college van vereffenaars noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van vereffenaars afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van vereffenaars de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van vereffenaars het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van vereffenaars moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 4 juni 2025
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V./

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2024 van Stichting Pensioenfonds Honeywell i.l.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van vereffenaars en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van vereffenaars gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het college van vereffenaars onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

4 BEGRIPPENLIJST

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsmix. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's.

Beleggingsfonds

Instelling die geld van derden belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en vastgoed. Ook wel beleggingsportefeuille.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de over de afgelopen 12 maanden gepubliceerde dekkingsgraden, gebaseerd op de door DNB gepubliceerde RTS met UFR-methodiek.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet.

Contante waarde

De huidige waarde van een bedrag waarover je pas na een bepaalde periode de beschikking hebt.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is een maatstaf voor de financiële positie van een pensioenfonds. Het geeft de verhouding weer tussen het vermogen en de waarde van de pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen. De netto activa zijn het saldo van het belegd vermogen, de andere activa en de schulden.

Er kan onderscheid worden gemaakt tussen de nominale en de reële dekkingsgraad:

Nominale dekkingsgraad

Bij de nominale dekkingsgraad wordt bij het vaststellen van de pensioenverplichtingen géén rekening gehouden met toekomstige toeslagverlening.

Reële dekkingsgraad

Bij de reële dekkingsgraad wordt bij het vaststellen van de pensioenverplichtingen wel rekening gehouden met toekomstige toeslagverlening.

Daar waar in het jaarverslag over 'de dekkingsgraad' wordt gesproken, wordt de nominale dekkingsgraad bedoeld.

DNB

De Nederlandsche Bank.

Doorsneepremie

Voor alle deelnemers aan de pensioenregeling van het pensioenfonds is de doorsneepremie een gelijk percentage van de pensioengrondslag. Bij de berekening van dit percentage wordt het totaal van individueel berekende pensioenkosten van de deelnemers uitgedrukt als een percentage van de som van alle pensioengrondslagen. Iedereen betaalt dit percentage als pensioenpremie, waardoor geslacht, leeftijd en burgerlijke staat geen rol meer spelen.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer. Met een toereikendheidstoets kan jaarlijks worden vastgesteld of het eigen vermogen groot genoeg is.

Ervaringssterfte

Omdat aangenomen wordt dat de werkende bevolking gezonder is dan de niet werkende bevolking wordt op basis van ervaringscijfers op de sterftekansen zoals ontleend aan de prognosetafel een leeftijdsafhankelijke correctie toegepast. Door rekening te houden met deze ervaringssterfte hoeven geen leeftijdscorrecties te worden toegepast.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door DNB uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen die vanaf 1 januari 2015 verplicht is.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets wordt gecommuniceerd richting verschillende stakeholders.

Grondstoffen

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate wordt bepaald door de actuele vraag en aanbod. Voorbeelden zijn: olie, graan en metalen, met uitzondering van edelmetalen.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van (extra hoge) risico's bij een levensverzekeraar, zoals het overlijdensrisico en invaliditeitsrisico van deelnemers.

Inlooprisico bij arbeidsongeschiktheid

Het risico dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering moet worden verstrekt aan één of meer werknemers uit hoofde van een ziekte of aandoening die reeds bij ingang van de (collectieve) verzekering bestond.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

Marktwaarde

De marktwaarde is het bedrag waarvoor recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Middelloon(regeling)

Het middelloon is de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende de hele loopbaan. Bij de middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode. Het op te bouwen pensioen is bij deze regeling een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen over de gehele periode van deelname aan de regeling.

Minimaal vereist eigen vermogen

De ondergrens van het vereist eigen vermogen. Indien het pensioenfonds niet over het minimaal vereist vermogen beschikt is sprake van een dekkingstekort.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer. De pensioengrondslag wordt berekend door het pensioengevend jaarsalaris te verminderen met de franchise.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen is het balanstotaal minus de kortlopende schulden minus de bestemmingsreserve. Het pensioenvermogen is gelijk aan de som van de algemene reserve en de technische voorzieningen .

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer en worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies. De prognosetafels worden aangevuld met jaartallen die de waarnemingsperiode aangeven.

Prudent person

De “prudent person regel” is gebaseerd op Europese regelgeving en ligt vast in artikel 135 van de Pensioenwet (PW). Deze regel schrijft voor dat alle beleggingen die gedaan worden met de middelen van een pensioenfonds in het belang van de deelnemers en gepensioneerden moet zijn. Zo mogen er bijvoorbeeld geen te grote risico's genomen worden bij het beleggen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door De Nederlandsche Bank gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige cashflow van de verplichtingen contant moet worden gemaakt.

Reservetekort

De Pensioenwet en het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen spreken van een reservetekort als de middelen ontoereikend zijn om naast de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve

beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioenaanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

Securities lending

Security lending is het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen.

Stichtingskapitaal en reserves

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsden zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer. Met een toereikendheidstoets kan jaarlijks worden vastgesteld of het stichtingskapitaal en de reserves groot genoeg zijn.

Strategic Liability Matching (SLM) fund

Een beleggingsfonds welke kan worden ingezet om de rentegevoeligheid te verkleinen.

Toekomstbestendig-indexeren (TBI)-grens

Dit is de beleidsdekkingsgraad waarbij het pensioenfonds onder het nFTK volledig mag indexeren.

Toeslagverlening

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast. Dit houdt in dat er een toeslag kan worden gegeven op het pensioen. Het bestuur neemt jaarlijks een besluit over het al dan niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er wordt slechts toeslag verleend voor zover de middelen van het pensioenfonds dit toelaten.

Ultimate Forward Rate (UFR)

Een rentetermijnstructuur waarbij de rente voor lange looptijden beweegt richting 4,2%, waardoor de berekening van de verplichtingen minder gevoelig is voor schommelingen en mogelijk verstoorde marktomstandigheden op de financiële markten.

Uitlooprisico bij arbeidsongeschiktheid

Het risico dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering moet worden verstrekt aan één of meer werknemers uit hoofde van een ziekte of aandoening die reeds gedurende de looptijd van de (collectieve) verzekering bestond, maar op grond waarvan een eventueel recht op een uitkering ontstond ná afloop van de looptijd van de (collectieve) verzekering.

Verantwoordingsorgaan

De in de Principes voor Goed Pensioenfonds Bestuur gehanteerde term voor een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) zijn vertegenwoordigd en waaraan het bestuur periodiek verantwoording aflegt.

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Visitatiecommissie

In het kader van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur kan voor het toezichthoudend orgaan gekozen worden voor een Visitatiecommissie die één keer in de drie jaar - of vaker als daartoe aanleiding is – het functioneren van het bestuur toetst. De Visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur en bestaat uit ten minste drie onafhankelijke deskundigen.

VPL

Voor werknemers die geboren zijn in of na 1950 en deelnemer waren in de pensioenregeling per 31 december 2005, is een overgangsregeling (VPL-regeling) getroffen waardoor ze eerder kunnen uittreden. Voor de geboortejaren 1950, 1951 en 1952 betekent dit een overgangsregeling voor de oude “VUT”-toezegging van 80% van het netto salaris. Voor de geboortejaren 1953 tot en met 1972 betreft dit een overgangsregeling voor de gemiste opbouwjaren van het tijdelijk overbruggingspensioen tussen leeftijd 25 jaar en 1 januari 1998.

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.